

**GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI
DLA GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE
NA LATA 2024-2033**

KROSNO ODRZAŃSKIE 2024

OPRACOWANIE:

Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Autorzy opracowania:

Skład zespołu:

mgr Irma Kuznetsova – kierownik zespołu,

mgr Tomasz Michałowicz – koordynator projektu,

mgr inż. Małgorzata Damińska,

mgr inż. Iwona Nowacka.

Szczególne podziękowania kierujemy również dla wszystkich osób – mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, którzy przyczynili się do powstania niniejszego dokumentu.

Spis treści

1	WPROWADZENIE	5
2.	DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI.....	7
3.	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	14
3.1.	Wprowadzenie.....	14
3.2.	Struktura przestrzenno-funkcjonalna	15
3.3.	Przyczyny degradacji obszaru	23
3.3.1.	<i>Sfera społeczna.....</i>	<i>23</i>
3.3.2.	<i>Sfera gospodarcza .....</i>	<i>31</i>
3.3.3.	<i>Sfera środowiskowa .....</i>	<i>35</i>
3.3.4.	<i>Sfera przestrzenno-funkcjonalna .....</i>	<i>41</i>
3.3.5.	<i>Sfera techniczna.....</i>	<i>47</i>
3.4.	Lokalne potencjały obszaru	51
3.5.	Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	57
4.	OPIS WIZJI STANU OBSZARU PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI... 59	
5.	CELE REWITALIZACJI I ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	61
6.	OPIS POWIĄZAŃ GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI NA POZIOMIE REGIONALNYM I LOKALNYM.....	63
7.	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	72
7.1.	Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	73
7.2.	Charakterystyka pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	91
8.	MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	94
8.1.	Kompleksowość programu	94
8.2.	Koncentracja programu	94
8.3.	Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych	94
8.3.1.	<i>Komplementarność przestrzenna .....</i>	<i>95</i>
8.3.2.	<i>Komplementarność problemowa .....</i>	<i>96</i>
8.3.3.	<i>Komplementarność proceduralno-instytucjonalna .....</i>	<i>98</i>
8.3.4.	<i>Komplementarność międzyokresowa .....</i>	<i>99</i>
8.3.5.	<i>Komplementarność źródeł finansowania .....</i>	<i>101</i>
9.	RAMY FINANSOWE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	103
10.	WDRAŻANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	107
10.1.	Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.....	107
10.2.	Koszty zarządzania	109
10.3.	Ramowy harmonogram realizacji programu.....	110

11. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROCESIE REWITALIZACJI	111
12. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI 115	
12.1. Monitoring programu	115
12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych.....	115
12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu	116
13. OKREŚLENIE ZMIAN W UCHWAŁACH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 21 UST. 1 USTAWY Z DNIA 21 CZERWCA 2001 R. O OCHRONIE PRAW LOKATORÓW, MIESZKANIOWYM ZASOBIE GMINY I O ZMIANIE KODEKSU CYWILNEGO	116
14. OKREŚLENIE NIEZBĘDNYCH ZMIAN W UCHWALE DOT. KOMITETU REWITALIZACJI.....	117
15. SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI.....	117
16. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	118
16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	118
16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany	119
ZAŁĄCZNIKI.....	120
Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.....	120
Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna.....	121
Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	122
Spis tabel	123
Spis rycin	124

1 Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Definicja ta odwołuje się do najważniejszych zasad skutecznej rewitalizacji. Przede wszystkim jest to proces wieloletni, kompleksowy, zakładający włączenie społeczne, partnerstwo i wielopoziomowe zarządzanie oraz adresowany jest tylko do obszarów znajdujących się w głębokim kryzysie. Kluczową płaszczyzną wyboru działań rewitalizacyjnych jest sfera społeczna, która następnie musi być przedmiotem koordynacji działań w tym, i w innych obszarach: gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym. Z tego względu, nadawanie nowych funkcji, remonty lub modernizacja techniczna infrastruktury muszą stanowić jedynie narzędzie, a nie cel rewitalizacji. Osią działań rewitalizacyjnych jest społeczność lokalna i jej potrzeby. Należy zapewnić włączenie wszystkich zainteresowanych (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne) na każdym etapie programowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ponieważ to ich ostatecznie będą dotyczyć rezultaty rewitalizacji. Dlatego też bez ich udziału nie uda się zapewnić trwałej poprawy obszaru. Podobnie konieczne jest, by działania rewitalizacyjne w gminie nie były działaniami punktowymi, ale by ujęte były w ramy kompleksowego i zintegrowanego podmiotowo i przedmiotowo programu rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 został opracowany na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 485 ze zm.). Stanowi on narzędzie umożliwiające prowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji wyznaczonym uchwałą Nr LXIII/475/23 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie. Jednocześnie pełni funkcję strategii IIT (innego instrumentu terytorialnego), wdrażanej po raz pierwszy w perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w odniesieniu do przewidzianych w niej działań finansowych ze środków polityki spójności.

Jedynym dotychczas sformalizowanym okresem, w którym Gmina Krosno Odrzańskie prowadziła rewitalizację były lata 2016-2023, kiedy to obowiązywał „Program Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2023”. W jeszcze wcześniejszym okresie działania rewitalizacyjne w Gminie Krosno Odrzańskie nie były prowadzone w sposób kompleksowy i spójny. Często dotyczyły one różnych części Gminy, co nie pozwalało na skoncentrowanie się na obszarze, który wymagał największego wsparcia, a także rozwiązywały problemy tylko w jednej płaszczyźnie skupiając się na „rewitalizacji technicznej” lub „rewitalizacji społecznej”, dlatego nie można było ich uznać za rewitalizację w pełnym tego słowa znaczeniu.

Zmieniający się sposób rozumienia procesów rewitalizacji oraz doświadczenia polskich samorządów w tym zakresie, przyczyniły się do widocznej zmiany podejścia w metodyce wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Coraz częściej działania rewitalizacyjne odznaczają wieloaspektowy i zintegrowany charakter. Wzmocnienie roli interesariuszy rewitalizacji z jednoczesnym zwiększeniem partycypacji społecznej sprawiło, że Gminny Program Rewitalizacji stał się kluczową pozycją w systemie dokumentów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033, opracowany w oparciu o Ustawę o rewitalizacji, stanowi dla Gminy zaawansowane narzędzie, które w sposób ciągły, uporządkowany i spójny, nie tylko wyprowadzi ze stanu kryzysowego obszar zdegradowany, ale będzie także przeciwdziałać pogłębianiu się negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na tym obszarze oraz zapobieganie realizacji zagrożeń.

By móc niniejszy Program traktować jako narzędzie praktyczne i zrozumiałe, konieczne jest wyjaśnienie kluczowych pojęć z zakresu rewitalizacji, które będą pojawiać się w poszczególnych częściach dokumentu:

INTERESARIUSZE REWITALIZACJI – mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego oraz członkowie kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych (Dz.U. z 2023 r. poz. 28); inni mieszkańcy gminy; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą; podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne; jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy; organy władzy publicznej; inne niż wymienione wyżej podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

KOMITET REWITALIZACJI – stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza, wójta albo prezydenta miasta.

OBSZAR REWITALIZACJI – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

2. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Gmina Krosno Odrzańskie jest miejsko-wiejską jednostką samorządu terytorialnego należącą do powiatu krośnieńskiego w województwie lubuskim. W odległości 30 km na zachód od Gminy przebiega granica polsko-niemiecka. Gmina Krosno Odrzańskie sąsiaduje z gminami z powiatu krośnieńskiego: od wschodu z Gminami Maszewo i Gubin, od północy z Gminą Bytnica, od południa z Gminami Bobrowice i Dąbie, natomiast od wschodu z Gminą Czerwieńsk (powiat zielonogórski).

Powierzchnia Gminy Krosno Odrzańskie wynosi 212,4 km², z czego obszar miasta to 8,2 km². Tereny rolne zajmują około 74 km² (35,1% powierzchni Gminy), obszar zurbanizowany – około 11 km² (5,2%), tereny – zajmują około 108 km² (51,2%), nieużytki – nieco ponad 3 km² (1,4%), a inne tereny np. akwenu i użytki ekologiczne 15 km² (7,1%).

Poza Krosnem Odrzańskim, na całokształt Gminy składają się obszary wiejskie, podzielone na 19 sołectw. Z uwagi na stosunkowo duży udział terenów wiejskich oraz gruntów użytkowanych rolniczo, Gmina Krosno Odrzańskie zaliczana jest do grupy gmin o umiarkowanej funkcji rolniczej.

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, na koniec 2022 roku Gminę zamieszkiwało 16 914 mieszkańców, z czego 10 579 osób (niemal 63%) stanowili mieszkańcy Krosna Odrzańskiego.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, działania rewitalizacyjne mogą być prowadzone w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Podstawę prawną w tym zakresie stanowi uchwała Nr LXIII/475/23 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Zgodnie z metodyką prac przyjętą na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego, etap pierwszy dotyczył podziału Gminy Krosno Odrzańskie na niepodzielne jednostki analityczne, stanowiące całość pod względem funkcjonalnym i społecznym. Takie działanie umożliwiło zebranie i przetworzenie, a w kolejnym kroku zagregowanie danych opisujących sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Wyznaczone w procesie delimitacji jednostki analityczne odzwierciedlają specyfikę danego terenu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji dominującej, a także sposobu zagospodarowania przestrzennego. Ważnym było również, aby w trakcie dokonywania podziału, uwzględnić intensywność użytkowania danego obszaru.

Dokonując podziału obszaru wiejskiego Gminy Krosno Odrzańskie na jednostki analityczne zdecydowano wykorzystać istniejący podział na obręby ewidencyjne. Analizując dane dotyczące liczby mieszkańców Krosna Odrzańskiego, stwierdzono, że zamieszkuje je 10 579 osób (stan na 31.12.2022 r. wg danych Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim), co odpowiada 62,5% ogółu mieszkańców Gminy. Zgodnie z ustawą, ze względu na przekroczenie progu 30% populacji, taka jednostka nie mogłaby stanowić obszaru rewitalizacji. W związku z tym zdecydowano się podzielić miasto na cztery mniejsze jednostki, tym samym spełniając kryterium ustawowe. Granice nowych jednostek na terenie miasta oparto m.in. o granice obrębów ewidencyjnych, zgodnie z którymi część miasta położona na południe od Odry stanowi jeden obręb, natomiast pozostała część drugi. Dodatkowo, wyodrębniając jednostki analityczne wzięto pod uwagę naturalną granicę jaką stanowi rzeka Odra, a także jedne z głównych ciągów komunikacyjnych – ciąg ulic Podgórznej, Kościuszki i Działkowca, ulicę Wakacyjną oraz Poznańską. Jednostka Krosno Odrzańskie 1 obejmuje zachodnią część

miasta, w której dominuje zabudowa jednorodzinna. Jednostka Krosno Odrzańskie 2 obejmuje w północnej części głównie tereny przemysłowe, a w południowej przeważa zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (ul. Piastów, Łukasiewicza i Kopernika). Jednostka Krosno Odrzańskie 3 stanowi najmniejszą jednostkę ze względu na powierzchnię oraz liczbę ludności, a wydzielona jest we wschodniej części miasta, obejmując swym zasięgiem m.in. tereny przemysłowe oraz obiekty Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej. Z kolei jednostka analityczna Krosno Odrzańskie 4 zajmuje tereny na południe od Odry oraz centralną część miasta, gdzie znajduje się nagromadzenie obiektów i instytucji o funkcjach społecznych, gospodarczych i historycznych. Ostatecznie na terenie Gminy zostały wyodrębnione 22 jednostki analityczne.

Wykaz jednostek analitycznych wraz z miejscowościami i ulicami wchodzącymi w ich skład, zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Krosno Odrzańskie

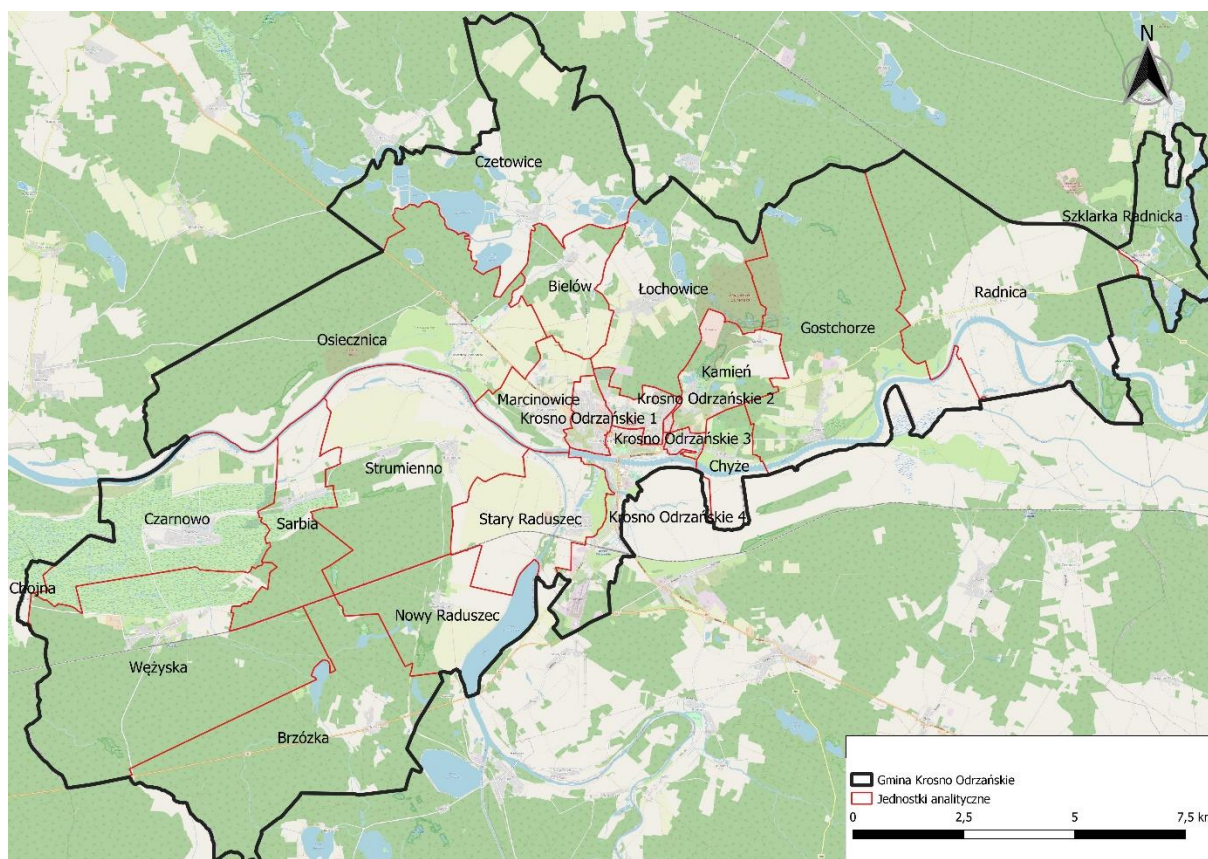
Lp.	Jednostka analityczna	Wykaz ulic /adresów /miejscowości
1	Krosno Odrzańskie 1	ul. Baczyńskiego, ul. Bolesława Krzywoustego, ul. Bolesława Śmiałego, ul. Cypriana Kamila Norwida, ul. Działkowca (w części), ul. Fryderyka Chopina, ul. Henryka Brodatego, ul. Henryka Głogowskiego, ul. Henryka Pobożnego, ul. Jana Matejki, ul. Jaskółcza, ul. Józefa Bojarskiego, ul. Kazimierza Jagiellończyka, ul. Kazimierza Odnowiciela, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Kościelna (w części), ul. Kościuszki (w części), ul. Metalowców, ul. Mickiewicza, ul. Mieszka I, ul. Młyńska, ul. Moniuszki, ul. Nadodrzańska, ul. Ogrodowa, os. Północne, ul. Paderewskiego, ul. Sienkiewicza, ul. Słowackiego, ul. Słubicka, ul. Widok, ul. Winnica, ul. Władysława Jagiełły, ul. Władysława Łokietka, ul. Wyspiańskiego, ul. Zygmunta Starego
2	Krosno Odrzańskie 2	ul. 11 Listopada, ul. Akacyjowa, ul. Bartosza Głowackiego, ul. Brzozowa, ul. Cicha, ul. Dąbrowskiego, ul. Działkowca (w części), ul. Edisona, ul. Emilii Plater, ul. Gen. Franciszka Kleeberga, ul. Gen. Tadeusza Kutrzeby, ul. Ignacego Łukasiewicza, ul. Kilińskiego, ul. Konopnickiej, ul. Kosynierów, ul. Kościuszki (w części), ul. Mikołaja Kopernika, ul. Newtona, ul. Piastów (w części), ul. Polna, ul. Pułaskiego (w części), ul. Spokojna, ul. Świerkowa, ul. Wakacyjna (w części)
3	Krosno Odrzańskie 3	ul. Szosa Poznańska, ul. Wakacyjna (w części), ul. Wesoła, ul. Wiejska
4	Krosno Odrzańskie 4	ul. 1 Maja, skwer 4 Dywizji Zmechanizowanej, ul. Bankowa, ul. Bobrowa, ul. Bohaterów Wojska Polskiego, ul. Bolesława Chrobrego, ul. Czarnieckiego, ul. Dworcowa, ul. Grobla, ul. Gubińska, bulwar Jana Pawła II, ul. Kamienna, ul. Katastralna, ul. Kościelna (w części), ul. Kościuszki (w części), ul. Lipowa, ul. Mennicza, ul. Mnichów, ul. Murna, ul. Parkowa, ul. PCK, ul. Piastów (w części), ul. Pionierów, ul. Pocztowa, ul. Podgórna, ul. Poprzeczna, ul. Poznańska, ul. Prądyńskiego, pl. Prusa, ul. Pułaskiego (w części), ul. Rybaki, ul. Słoneczna, ul. Srebrna Góra, ul. Szkolna, pl. Św. Jadwigi Śląskiej, ul. Trakt Książęcy, pl. Unii Europejskiej, ul. Wakacyjna (w części), ul. Wąska, ul. Wierzbowa, ul. Wodna, pl. Wolności, ul. Zacisze, ul. Zamkowa, ul. Żeromskiego
5	Bielów	Bielów
6	Brzózka	Brzózka, Sarnie Łęgi
7	Chojna	Chojna
8	Chyże	Chyże
9	Czarnowo	Czarnowo
10	Czetowice	Czetowice

11	Gostchorze	Gostchorze
12	Kamień	Kamień
13	Łochowice	Łochowice
14	Marcinowice	Marcinowice
15	Nowy Raduszec	Nowy Raduszec
16	Osiecznica	Osiecznica
17	Radnica	Radnica
18	Sarbia	Sarbia
19	Stary Raduszec	Stary Raduszec
20	Strumiенno	Retno, Strumiенno
21	Szklarka Radnicka	Szklarka Radnicka
22	Wężyska	Wężyska

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.*

Przestrzenne ujęcie podziału Gminy Krosno Odrzańskie oraz samego Krosna Odrzańskiego na jednostki analityczne przedstawiono na poniższych rycinach.

Ryc. 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.*

Ryc. 2 Podział Krosna Odrzańskiego na jednostki analityczne

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

W kolejnym kroku zebrano i obliczono dla tych jednostek wskaźniki opisujące sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. Na ich podstawie wyznaczono wskaźniki syntetyczne, które posłużyły do określenia natężenia zjawisk kryzysowych dla każdej ze sfer. W poniższej tabeli przedstawiono wartości wskaźników syntetycznych dla wszystkich analizowanych obszarów i jednostek analitycznych.

Tabela 2 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna
Krosno Odrzańskie 1	0,292	-0,176	1,233	-0,666	0,171
Krosno Odrzańskie 2	0,231	-0,244	1,764	-0,573	0,542
Krosno Odrzańskie 3	-0,448	0,631	0,086	-0,986	0,840
Krosno Odrzańskie 4	-0,890	-0,404	1,286	-1,041	-0,449
Bielów	0,093	0,173	-0,624	0,907	0,652
Brzózka	0,279	0,173	-0,145	-0,116	-0,425
Chojna	0,865	0,173	0,938	0,851	-0,568
Chyże	0,309	0,173	0,059	1,341	0,370
Czarnowo	-0,159	-0,025	-0,962	-0,573	0,023
Czetowice	-0,215	-1,342	-1,645	1,507	0,135
Gostchorze	0,120	-0,537	-0,517	0,311	-0,175
Kamień	0,370	-0,080	0,462	0,411	-0,057
Łochowice	0,774	0,068	-0,241	-0,624	-0,037
Marcinowice	-0,090	-0,548	0,182	-0,704	0,181
Nowy Raduszec	-0,476	0,173	-0,854	0,805	-0,836
Osiecznica	0,144	-0,099	0,423	-0,951	-0,043
Radnica	-0,039	-1,061	-0,844	-0,519	0,103
Sarbia	-0,125	0,687	-1,139	1,446	-1,072
Stary Raduszec	-0,143	0,622	-0,271	0,016	0,139
Strumienno	-0,140	0,587	-0,187	0,406	-0,852
Szklarka Radnicka	-0,278	0,711	0,342	-0,572	1,351
Wężyska	-0,476	0,347	0,657	-0,674	0,007

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Zgodnie z przyjętą metodyką, do obszaru zdegradowanego włączone mogły zostać jednostki analityczne, których wskaźnik syntetyczny w sferze społecznej był niższy niż 0 oraz dla których zidentyfikowano nagromadzenie negatywnych zjawisk w przynajmniej jednej z pozostałych sfer.

Poniższa tabela przedstawia jednostki analityczne, które spełniały powyższe kryteria (a więc zostały włączone do obszaru zdegradowanego) wraz z wartością wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej oraz liczbą pozostałych sfer, w których stwierdzono nagromadzenie negatywnych zjawisk.

Tabela 3 Podstawowa charakterystyka jednostek analitycznych zaliczonych do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Krosno Odrzańskie

Jednostka analityczna	Sfera społeczna	Liczba pozostałych sfer, w których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych	Liczba ludności w jednostce analitycznej (os.)	Udział wśród całkowitej ludności Gminy (%)	Powierzchnia jednostki analitycznej (km ²)	Udział w całkowitej powierzchni Gminy (%)
Krosno Odrzańskie 4	-0,890	3	4334	25,6%	4,78	2,3%
Nowy Raduszec	-0,476	2	169	1,0%	7,78	3,7%
Wężyska	-0,476	1	768	4,5%	21,91	10,4%

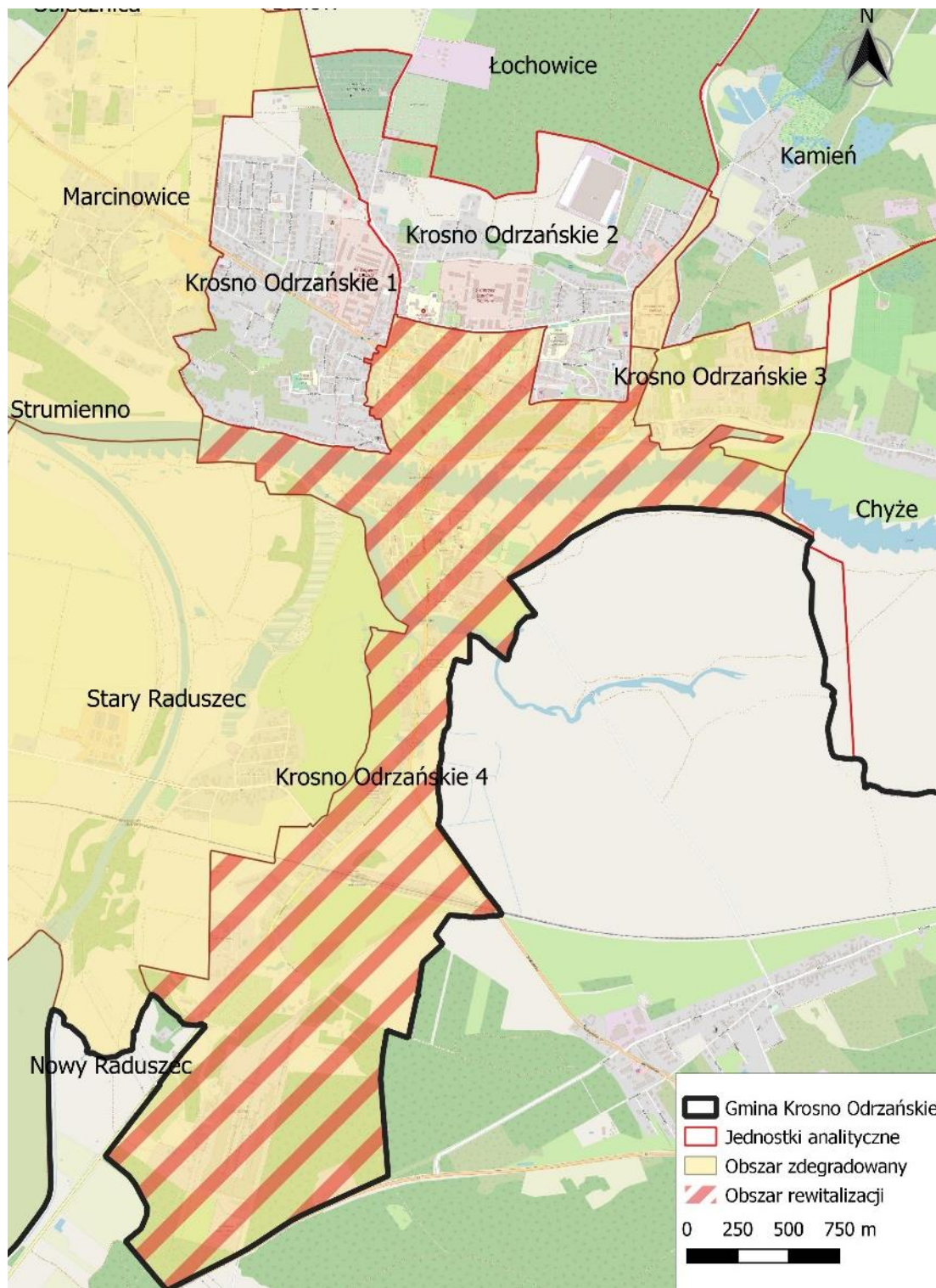
Krosno Odrzańskie 3	-0,448	1	369	2,2%	0,54	0,3%
Szklarka Radnicka	-0,278	1	290	1,7%	5,21	2,5%
Czetowice	-0,215	2	139	0,8%	18,79	8,9%
Czarnowo	-0,159	3	445	2,6%	11,3	5,3%
Stary Raduszec	-0,143	1	418	2,5%	7,59	3,6%
Strumienno	-0,140	2	331	2,0%	15,17	7,2%
Sarbia	-0,125	2	128	0,8%	6,24	3,0%
Marcinowice	-0,090	2	659	3,9%	3,66	1,7%
Radnica	-0,039	3	538	3,2%	21,04	9,9%
SUMA			8587	50,8%	124,01	58,6%

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany o powierzchni 124,01 km² (58,6% powierzchni Gminy) zamieszkiwany był przez 8 587 osób (50,8% mieszkańców Gminy). Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. W związku z przekroczeniem dopuszczalnej liczby ludności i powierzchni obszaru niemożliwe było objęcie procesem rewitalizacji całego obszaru zdegradowanego. Dlatego należało podjąć działania na rzecz wyznaczenia obszaru o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, zmagającego się z problemami w pozostałych sferach oraz będącego kluczowym dla rozwoju lokalnego.

Na podstawie przeprowadzonych analiz jako obszar rewitalizacji w Gminie Krosno Odrzańskie wyznaczona została jednostka analityczna **Krosno Odrzańskie 4**, która obejmuje swym zasięgiem tereny Krosna Odrzańskiego położone na południe od Odry, a także jego centralną część. Z uwagi na nagromadzenie różnorodnych funkcji, tereny te mają istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. W granicach obszaru znajdują się m.in. Park Tysiąclecia, Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim, amfiteatr, Plac Unii Europejskiej, ul. Podgórna, Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim, stacja kolejowa Krosno Odrzańskie, Ośrodek Sportu i Rekreacji, szkoły i przedszkola, a także tereny nadodrzańskie. Wiele z powyższych miejsc stanowi nie tylko płaszczyznę działań rewitalizacyjnych, ale również potencjał infrastrukturalny i instytucjonalny do wykorzystania przy realizacji celów zmierzających do poprawy stanu społeczno-gospodarczego. W granicach obszaru rewitalizacji znajdują się następujące ulice i ich części: ul. 1 Maja, skwer 4 Dywizji Zmechanizowanej, ul. Bankowa, ul. Bobrowa, ul. Bohaterów Wojska Polskiego, ul. Bolesława Chrobrego, ul. Czarnieckiego, ul. Dworcowa, ul. Grobla, ul. Gubińska, bulwar Jana Pawła II, ul. Kamienna, ul. Katastralna, ul. Kościelna (w części), ul. Kościuszki (w części), ul. Lipowa, ul. Mennicza, ul. Mnichów, ul. Murna, ul. Parkowa, ul. PCK, ul. Piastów (w części), ul. Pionierów, ul. Poczтовая, ul. Podgórna, ul. Poprzeczna, ul. Poznańska, ul. Prądyńskiego, pl. Prusa, ul. Pułaskiego (w części), ul. Rybaki, ul. Słoneczna, ul. Srebrna Góra, ul. Szkolna, pl. Św. Jadwigi Śląskiej, ul. Trakt Książęcy, pl. Unii Europejskiej, ul. Wakacyjna (w części), ul. Wąska, ul. Wierzbowa, ul. Wodna, pl. Wolności, ul. Zacisze, ul. Zamkowa, ul. Żeromskiego.

Obszar rewitalizacji wyznaczony został na powierzchni 4,78 km² (co stanowi 2,3% powierzchni Gminy Krosno Odrzańskie). Zamieszkiwany jest przez 4 334 osoby, co odpowiada 25,6% ludności Gminy. Jest to najbardziej zaludniona jednostka analityczna na terenie Gminy, co potwierdza również zasadność prowadzenia tam procesu rewitalizacji – z efektów zaplanowanych działań skorzysta wielu mieszkańców. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji przedstawia poniższa rycina.

Ryc. 3 Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji w Gminie Krosno Odrzańskie

Źródło: Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

3.1. Wprowadzenie

Diagnoza szczegółowa opracowana w niniejszym rozdziale dotyczy **obszaru rewitalizacji** przyjętego uchwałą Nr LXIII/475/23 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 17 sierpnia 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie i wyznaczonego na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie oraz przeprowadzonych w tym zakresie konsultacji społecznych.

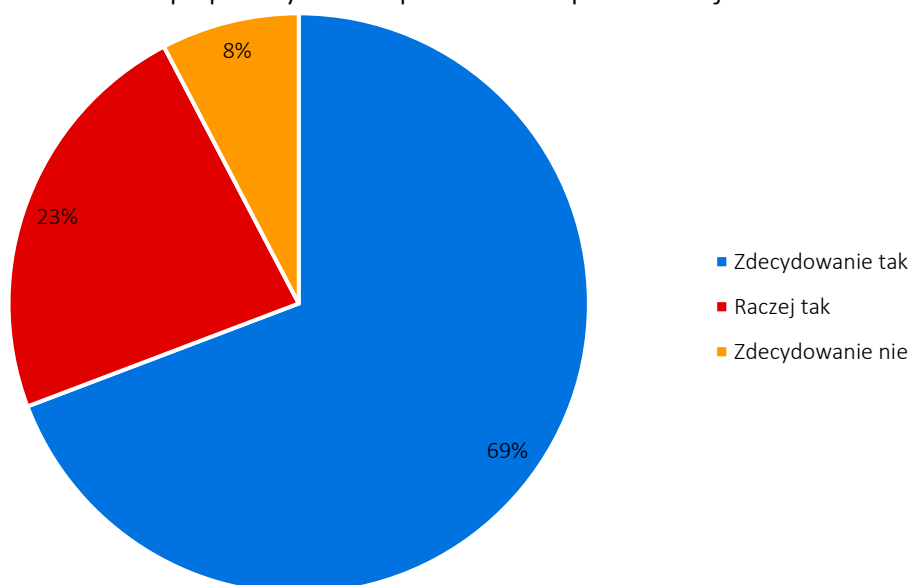
Celem diagnozy szczegółowej **jest zbadanie występujących zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji wraz ze wskazaniem ich przyczyny**, a także lokalnych potencjałów, które ułatwią rozwiązanie istniejących problemów.

Problemy, trendy i tendencje opisane za pomocą danych ilościowych, uszczegółowione zostały analizą jakościową, w której wykorzystano różnorodne metody diagnostyczne (w tym ankiety, wywiady, dyskusje, rozmowy, warsztaty) zapewniając tym samym **włączenie interesariuszy rewitalizacji** już na etapie diagnozowania.

Jedną z metod wykorzystanych do pogłębienia diagnozy obszaru rewitalizacji była analiza wyników badania ankietowego, które stanowiło element konsultacji społecznych w momencie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W badaniu ankietowym wzięło udział 13 osób, wśród których 9 zamieszkiwało obszar rewitalizacji, a 4 pochodziły spoza obszaru. Ponad 3/4 ankietowanych stanowiły kobiety, niemal 2/3 osób biorących udział w badaniu to osoby z wykształceniem wyższym, a wśród grup wiekowych zdecydowanie przeważały osoby w wieku 35-44 lata. Należy zaznaczyć, że ankietyzacja, w której wzięło udział tylko 13 mieszkańców nie jest miarodajna. Taki wynik pokazał jednak na istotny problem związany z brakiem zaangażowania mieszkańców w życie społeczności lokalnej oraz w rozwój swojego miejsca zamieszkania. Niemniej, w dalszej części dokumentu zawarto omówienie poszczególnych pytań ankietowych, stanowiących pewnego rodzaju wskazanie i zwrócenie uwagi na poszczególne problemy. Dodatkowo, intencją autorów było uszanowanie czasu poświęconego przez mieszkańców, którzy zaangażowali się i wzięli udział w ankietyzacji.

Po zapoznaniu się z granicami obszaru rewitalizacji mieszkańcy zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytania, czy ich zdaniem wskazany obszar rewitalizacji wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej. Zdecydowana większość (69%) odpowiedziała, że obszar zdecydowanie wymaga ożywienia, a 23% ankietowanych zaznaczyła odpowiedź „raczej tak”. Odpowiedzi „zdecydowanie nie” zaznaczyła tylko jedna osoba (8%). Odpowiedzi na pierwsze pytanie potwierdziły zatem, że ankietowani widzą potrzebę prowadzenia działań rewitalizacyjnych w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego.

Czy Pana/Pani zdaniem obszar rewitalizacji wymaga ożywienia społeczno-gospodarczego oraz poprawy stanu przestrzeni publicznej?

Ryc. 4 Ocena obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Ponadto ankietowanym zadano szereg pytań dotyczących oceny stopnia istotności poszczególnych problemów występujących w granicach obszaru rewitalizacji w podziale na analizowane sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną. W dalszej części przedstawiono wyniki w postaci średnich ocen dla każdego zagadnienia: im wyższa średnia tym bardziej istotny problem według ankietowanych.

3.2. Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Obszar rewitalizacji wyznaczony w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego można podzielić na dwie części, zgodnie z przebiegiem Odry przecinającej obszar w przebiegu równoleżnikowym. Północna część obszaru rewitalizacji jest częścią tzw. nowego (górnego) miasta, z kolei na południe od rzeki znajduje się stare (dolne) miasto. Przestrzenny podział miasta jest warunkowany przede wszystkim przepływającą Odrą, i faktem, że północny brzeg położony jest wyżej (wraz z charakterystyczną skarpią nadodrzańską), a część południowa leży na niższej wysokości bezwzględnej, co często powodowało zalewanie „starego” miasta wodami powodziowymi (obszar znajduje się w obrębie szczególnego zagrożenia powodzią). Co istotne, podział na „dolne” i „górną” miasto funkcjonuje również w sferze społecznej do dziś, choć dysproporcje społeczne są coraz mniej widoczne. Zgodnie z informacjami przekazywanymi podczas warsztatów z interesariuszami rewitalizacji, nadal zdarzają się konflikty społeczne pomiędzy mieszkańcami obu stron Odry.

Północną część obszaru rewitalizacji można nazwać nowszą częścią, nie tylko na podstawie uwarunkowań historycznych, ale także biorąc pod uwagę zabudowę, która nieco różni się od tej na południe od Odry. Fragment obszaru znajdujący się na północ od ul. Poznańskiej jest zdominowany przez zabudowę wielorodzinną, z charakterystycznymi, przeważnie 4-piętrowymi, długimi blokami. Niewielkie fragmenty przestrzeni pomiędzy blokowiskami są

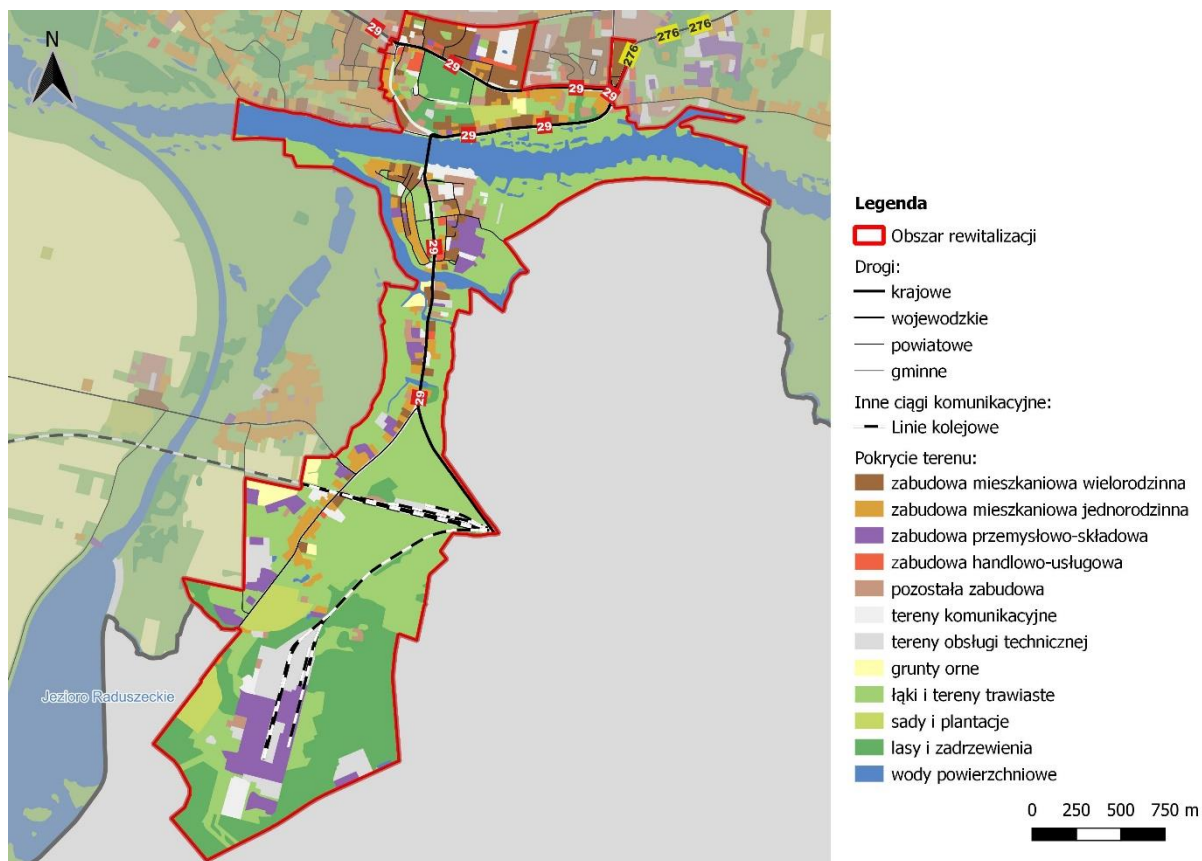
wykorzystywane głównie przez garaże i jako ciągi komunikacyjne, co nie pozwala przeznaczyć zbyt wiele miejsca na tereny służące wypoczynkowi czy rekreacji. Z kolei po przeciwległej stronie ul. Poznańskiej znajduje się głównie zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, handlowo-usługowa i pozostała. Teren ten charakteryzuje się zdecydowanie wyższym udziałem powierzchni biologicznie czynnej. Znajduje się tu wiele elementów zieleni urządzonej, w tym przede wszystkim Park Tysiąclecia i częściowo zagospodarowana skarpa nadodrzańska. Główny ciąg komunikacyjny to droga krajowa nr 29, która przecina niemal cały obszar rewitalizacji, a w jej przebiegu znajduje się most na Odrze, będący jedynym łącznikiem dla ruchu kołowego „dolnego” i „górnego” miasta. Istotnym ciągiem komunikacyjnym północnej części obszaru rewitalizacji jest również ul. Podgórna, przy której częściowo znajduje się zabudowa mieszkaniowa i handlowo-usługowa, a częściowo przecina ona skarpę nadodrzańską, tworząc swego rodzaju widowiskowy wąwóz, mający zarówno pozytywne cechy krajobrazowe i estetyczne, jak i stwarzający pewnie problemy w zakresie możliwości jego bezpiecznego zagospodarowania. Ulica Podgórna jest, w momencie tworzenia niniejszego dokumentu, zamknięta dla ruchu samochodowego.

„Górne” miasto jest siedzibą dla większości obecnych instytucji i jednostek. Zlokalizowane są tu m.in. Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim, Urząd Skarbowy, Zachodnie Centrum Medyczne, Ośrodek Pomocy Społecznej, Sąd Rejonowy, Starostwo Powiatowe czy Nadodrzański Oddział Straży Granicznej. W „górnym” mieście usytuowane są również szkoły, przedszkola, obiekty sportowo-rekreacyjne, biblioteka oraz wiele innych jednostek i punktów związanych z usługami społecznymi i nie tylko.

Południowa część obszaru rewitalizacji to przede wszystkim historyczna zabudowa staromiejska. Obszar „starego” miasta wpisany jest do rejestru zabytków, a ochronie podlega cały układ urbanistyczny. Centralny fragment znajdujący się w rozwidleniu rzeki jest zagospodarowany głównie przez zabudowę jedno- i wielorodzinną, handlowo-usługową i pozostałą, a także częściowo przez zabudowę przemysłowo-składową. Fragment ten zajmuje wiele przestrzeni zieleni, zarówno urządzonej jak i semi-naturalnej. Istotnym elementem tej części miasta jest infrastruktura związana z rzeką, w tym wały przeciwpowodziowe, porty i przystanie rzeczne. Najbardziej wysunięty na południe fragment obszaru rewitalizacji jest jednocześnie najmniej licznie zamieszkały, a w większości zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna miesza się z zabudową przemysłowo-składową. Istotnym elementem w tej części miasta jest linia i stacja kolejowa w Krośnie Odrzańskim. Ponadto dużą powierzchnię zajmują urządzone i nieurządzone tereny zieleni oraz fragmenty zadrzewień i lasów.

Biorąc pod uwagę istotne obiekty przestrzeni publicznej, w „staromiejskiej” części znajduje się m.in. Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim, Kościół parafialny pw. Św. Jadwigi Śląskiej, Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Władysława Broniewskiego, Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz wspomniana stacja kolejowa Krosno Odrzańskie.

Ryc. 5 Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k.

W granicach administracyjnych Krosna Odrzańskiego znajduje się wiele obiektów mających szczególne znaczenie z punktu widzenia historii i kultury regionu. Część z nich stanowią zabytki znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków, z których najistotniejsze objęte są ochroną dzięki wpisowi do rejestru zabytków. Wykaz zabytków znajdujących się w Krośnie Odrzańskim wpisanych do rejestru zabytków zawiera poniższa tabela.

Tabela 4 Zestawienie zabytków z terenu miasta Krosno Odrzańskie ujętych w Rejestrze Zabytków

Lp.	Obiekt	Adres	Numer	Data	Numer decyzji
1.	Zespół urbanistyczno-krajobrazowy (otoczenie 1 km)		102, 2179	08.07.1958 31.03.1975	III-16/58 Kl. IV-680/16/75
2.	Mury obronne	ul. Słoneczna	288	12.04.1961	I-248/61
3.	Zamek książęcy	ul. Szkolna	L-81/1-2/A (d.82)	25.02.1958	I-46/58
4.	Kościół p.w. św. Andrzeja	ul. Kościelna	L-27/00	06.02.2000	
5.	Kościół pw. Św. Jadwigi Śląskiej	Pl. Św. Jadwigi Śląskiej	L-524/A	12.04.1961	I-247/61
6.	Budynek	ul. B. Chrobrego 14	L-729A	21.11.1976	5340/259/76
7.	Budynek	ul. B. Chrobrego 15	2503	21.11.1976	5340/258/76
8.	Budynek	ul. B. Chrobrego 17	2572	21.11.1976	5340/327/76
9.	Budynek	ul. B. Chrobrego 2	2505	21.11.1976	5340/260/76

10.	Budynek	ul. B. Chrobrego 25	2618	21.11.1976	
12.	Budynek	ul. Pl. Wolności 5	L-712/A	21.11.1976	5340/263/76
13.	Budynek	ul. Pocztowa 26	L-243/A (d. 2507)	21.11.1976	5340/262/76
14.	Budynek	ul. Pocztowa 28	2506	21.11.1976	5340/261/76
15.	Kamienica	ul. Pocztowa 9	149	10.03.1960	I-104/60
16.	Budynek	Pl. Prusa 12	752	15.01.1964	748/64
17.	Kamienica	ul. Rybaki 2	753	15.01.1964	749/64
19.	Budynek poklasztorny	ul. Szkolna 4	L-389/A (d. 750)	15.01.1964	741/64
20.	Kamienica	ul. Mnichów 1	754	15.01.1964	750/64
21.	Kamienica	ul. Mnichów 11	759	15.01.1964	755/64
22.	Kamienica	ul. Mnichów 13	760	15.01.1964	756/64
23.	Kamienica	ul. Mnichów 15	761	15.01.1964	757/64
24.	Kamienica	ul. Mnichów 17	762	15.01.1964	758/64
25.	Kamienica	ul. Mnichów 19	763	15.01.1964	759/64
26.	Kamienica	ul. Mnichów 21	764	15.01.1964	760/64
27.	Kamienica	ul. Mnichów 25	766	15.01.1964	762/64
28.	Kamienica	ul. Mnichów 27	767	15.01.1964	763/64
29.	Budynek	ul. Mnichów 29 i 31	2509	21.11.1976	5340/264/76
30.	Kamienica	ul. Mnichów 3	755	15.01.1964	751/64
31.	Kamienica	ul. Mnichów 33	768	15.01.1964	764/64
32.	Kamienica	ul. Mnichów 5	756	15.01.1964	752/64
33.	Kamienica	ul. Mnichów 7	L-744/A	15.01.1964	753/64
34.	Kamienica	ul. Mnichów 9	758	15.01.1964	754/64
35.	Kamienica	ul. Wąska 10	773 (wpis do rejestru w trakcie weryfikacji)	15.01.1964	769/64
36.	Kamienica	ul. Zamkowa 10	751	15.01.1964	747/64
37.	Budynek	ul. Zamkowa 14	2581	21.11.1976	5340/337/76
38.	Kamienica	ul. Żeromskiego 10	770	15.01.1964	766/64
39.	Most drogowy na rzece Odrze	W ciągu Traktu Książęcego	L-600/A		

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru Zabytków.

Dodatkowo, w Rejestrze Zabytków znajduje się stanowisko archeologiczne Krosno Odrzańskie st. 1a (obszar AZP 59-10, nr na obszarze AZP 44a) – jest to średniowieczne grodzisko wpisane do rejestru pod nr L-23/C.

Wykaz wszystkich zabytków znajdujących się w Krośnie Odrzańskim, które są ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Krosno Odrzańskie, zawiera poniższa tabela.

Tabela 5 Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków

Miejscowość i nazwa	Data opracowania karty zabytków
Krosno Odrzańskie - ul. Żeromskiego	
Żeromskiego 8 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - październik 2011
Żeromskiego 16 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - październik 2011
Krosno Odrzańskie - ul. Bankowa	
Bankowa 2 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Bobrowa	
Bobrowa 2 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010

Bobrowa 4 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bobrowa 8 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bobrowa 10 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Bohaterów Wojska Polskiego	
Bohaterów Wojska Polskiego 6 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 20 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 32 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 84 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 23 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 3 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 30 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 41 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 56 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 58 - budynek mieszkalno-handlowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 60 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 1 -1 a - budynek mieszkalno-handlowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 84 - brama	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 84 - rzeźnia	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 8 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Bohaterów Wojska Polskiego 7 - budynek mieszkalno-handlowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Grobla	
Grobla 47 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Grobla 56 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Grobla 61-63 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Grobla 66 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Grobla 70-71 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Kościuszki	
Kościuszki 17 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Chrobrego	
Chrobrego 8 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 10 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 12 - budynek produkcyjny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 13 - budynek oświatowo- kulturalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 16 - budynek nieużytkowany	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 18 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 19 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 20 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Chrobrego 21 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Chrobrego 26 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010

Chrobrego 27-28 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Gubińska	
Gubińska 6 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Gubińska 25 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Pocztowa	
Pocztowa 27 - hala sportowa	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Pocztowa 11 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Pocztowa 19 - budynek usługowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Pocztowa 25 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Pocztowa 14 - budynek poczty i mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Poznańska	
Poznańska 66 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Poznańska 64 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - Pl. Prusa	
Prusa 4 -budynek ARiMR	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Prusa 13 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Prusa 14a - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2012
Krosno Odrzańskie - ul. Rybaki	
Rybaki 4 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Nadodrzańska (dawna ul. Świerczewskiego)	
Nadodrzańska 22 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 6 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 7 - budynek mieszkalny / kancelaria parafialna	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 8 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 18-19 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 24 - budynek Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 25 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 26 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Nadodrzańska 23 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2015 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Krosno Odrzańskie - ul. Wiejska	
Wiejska 33 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Wiejska 43 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Wiejska 2 - budynek usługowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Wiejska 31 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Podgórna (dawna ul. WOP, następnie ul. Aleja Solidarności Krośnieńskiej)	
Podgórna 2a - budynek handlowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018

Podgórna 8 - budynek mieszkalno- handlowy	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Podgórna 10 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Krosno Odrzańskie - ul. Słubicka (dawna ul. Obrońców Stalingradu)	
Słubicka 18 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Krosno Odrzańskie - ul. Lipowa	
Lipowa 3 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Krosno Odrzańskie - ul. Wąska	
Wąska 10 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Krosno Odrzańskie - ul. Mnichów (dawna ul. Walki Młodych)	
Mnichów 30 - budynek mieszkalny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010 aktualizacja nazwy ulicy czerwiec 2018
Krosno Odrzańskie - pozostałe budynki	
Komenda Powiatowa Policji	Ewidencja zabytków - październik 2011
Park 1000-lecia	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Szpital	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Urząd Miasta	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Urząd Miasta Oficyna	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Wieża ciśnień	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Budynek ZSP - szkoła	Ewidencja zabytków - lipiec 2015
Historyczne otoczenie kościoła p.w. św. Jadwigi	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Historyczne otoczenie kościoła p.w. św. Andrzeja	Ewidencja zabytków - wrzesień 2010
Zespół Szkol-przed ul. Bohaterów Wojska Polskiego 21	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Parowozownia - ul. Dworcowa	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek Koszarowy nr 7 ul. Piastów 7	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek Koszarowy nr 8 ul. Piastów 7	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek Koszarowy nr 9 ul. Piastów 7	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek Koszarowy nr 10 ul. Piastów 7	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek Koszarowy nr 11 ul. Piastów 7	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 1 wraz z przybudówką w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 2 wraz z łącznikiem w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 3 wraz z łącznikiem w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 18 wraz z łącznikiem w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 19 wraz z łącznikiem w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 20 wraz z łącznikiem w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek kuchni w zespole koszarowym ul. Słubicka 10	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 1 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 3 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019

Budynek nr 13 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 14 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 15 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 16 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Budynek nr 17 w zespole dawnych koszar ul. Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Cmentarze	
Cmentarz komunalny - Krosno Odrzańskie	Ewidencja zabytków - październik 2011
Cmentarz - historyczne otoczenie kościoła p.w. św. Jadwigi Śląskiej - Krosno Odrzańskie	Ewidencja zabytków - październik 2011
Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich - Krosno Odrzańskie.	Ewidencja zabytków - październik 2011
park-cmentarz - Krosno Odrzańskie	Ewidencja zabytków - październik 2011
Cmentarz - Plac Prusa w Krośnie Odrzańskie	Ewidencja zabytków - wrzesień 2015
Cmentarz Jeniecki - ul. Newtona, Krosno Odrzańskie	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Cmentarz Żydowski - ul. Kościuszki 58 ABC, Krosno Odrzańskie	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Pozostałe obiekty	
Ogrodzenie NOSG Poprzeczna 1	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019
Zespół urbanistyczno-krajobrazowy Krosno Odrzańskie - zabytek archeologiczny	Ewidencja zabytków - wrzesień 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków.

3.3. Przyczyny degradacji obszaru

3.3.1. Sfera społeczna

Wyznaczony w Gminie Krosno Odrzańskie obszar rewitalizacji charakteryzuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej. Analiza wskaźnikowa wykonana na potrzeby delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała szczególnie problemy w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby osób ze szczególnymi potrzebami oraz niskiego kapitału społecznego.

W poniższej tabeli przedstawiono porównanie analizowanych wskaźników dotyczących sfery społecznej pomiędzy obszarem rewitalizacji a średnią gminną.

Tabela 6 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie

Zakres	Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy
Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	3,35	2,51
	Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	33,1%	44,9%
	Udział osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych	20,5%	16,9%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	1,2%	0,4%
Alkoholizm	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	0,5%	0,1%
Ubóstwo	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	2,7%	1,1%
	Kwota wypłaconych zasiłków w przeliczeniu na 100 mieszkańców	10 882,84 zł	8 739,60 zł
	Liczba uczniów korzystających z posiłków finansowanych przez OPS w przeliczeniu na 100 uczniów	7,79	1,77
Przestępczość	Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	21,25	13,02
	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców	21,62	7,66
	Liczba osób objętych procedurą "Niebieskiej Karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,21	0,19
Osoby ze szczególnymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w ogólnej liczbie mieszkańców	1,5%	0,9%
	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców	1,4%	1,1%
Kapitał społeczny	Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	15,1%	19,0%
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	29,4%	22,9%
	Dynamika zmiany liczby mieszkańców 2022/2017	89,8%	98,3%

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,42	0,21
	Frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych (I tura)	47,80%	50,19%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.*

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, które może przerodzić się w poważny problem, zwłaszcza kiedy jego poziom i natężenie pozostają wysokie w długim okresie. Najbardziej problematyczną sytuacją na rynku pracy jest natomiast nie tyle poziom bezrobocia, co utrzymywanie się tego zjawiska w dłuższej perspektywie czasowej. Niekorzystne tło, które utrwali bezrobocie w gospodarce jest główną przyczyną pojawienia się bezrobocia długookresowego (które trwa ponad rok). Wydłużający się okres poszukiwań pracy wywołuje szereg strat, zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i społecznym. Stanowi też zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zjawisko bezrobocia jest widoczne w granicach obszaru rewitalizacji w większym natężeniu niż średnia dla Gminy Krosno Odrzańskie. Wskaźnik liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi w nim 3,35 (przy średniej gminnej 2,51). Analizując dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim, na koniec 2022 roku w Gminie zarejestrowanych było 236 osób bezrobotnych, z czego aż 147 zamieszkiwało miasto (w tym 81 osób było mieszkańcami obszaru rewitalizacji). Wskazuje to jednoznacznie na nasilenie problemu bezrobocia na omawianym terenie. Wśród bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji, 27 osób było długotrwale bezrobotnych, co stanowiło 33,1% (w całej Gminie jest to 44,9%), a 17 osób posiadało tylko wykształcenie podstawowe, co stanowiło 20,5% zarejestrowanych bezrobotnych (dla obszaru Gminy było to 16,9%). Często bezrobocie jest jednym z powodów korzystania przez mieszkańców z pomocy społecznej – odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi dla obszaru rewitalizacji 1,2% i jest znacznie wyższy od średniej Gminy (0,4%).

Zarówno długotrwale bezrobocie, jak i posiadanie wykształcenia podstawowego, może wpływać negatywnie na sytuację danej osoby na rynku pracy. Przeciętny profil osoby długotrwale bezrobotnej i posiadającej tylko wykształcenie podstawowe, nie jest atrakcyjny dla potencjalnego pracodawcy. Nieposiadanie odpowiednich kwalifikacji jest niewątpliwie przeszkodą do podjęcia pracy, jednak dużym problemem jest również brak chęci do podjęcia jakiegokolwiek pracy bądź pozyskiwanie dochodów z nieopodatkowanych źródeł. Problem bezrobocia ma negatywne konsekwencje zarówno dla osoby bezrobotnej, jak i tkanki społecznej, w tym przede wszystkim rodziny i najbliższego otoczenia osoby dotkniętej tym problemem. Brak pracy skutkujący brakiem dochodów, przekłada się na zagrożenie ubóstwem, wykluczeniem społecznym, problemami zdrowotnymi (w tym psychicznymi) oraz ogólną niezaradnością życiową. Długotrwale pozostawanie bez pracy może w skrajnych przypadkach prowadzić do zaniżania samooceny, depresji, popadania w nałogi i podejmowania zachowań niezgodnych z prawem. Często bezrobocie spowodowane jest również brakiem przedsiębiorczości wśród mieszkańców, należy więc podejmować działania zmierzające do budowania postaw przedsiębiorczych w celu aktywizacji osób bezrobotnych. Uczestnicy warsztatów rewitalizacyjnych wskazali na dość częste przypadki świadczenia pracy „na czarno”, zatem uzyskiwanie dochodów ze źródeł nieopodatkowanych. Osoby zatrudnione w ten sposób również często widnieją w statystykach jako osoby bezrobotne, co wpływa na wartości wskaźników w tym zakresie. Dostrzega się zatem konieczność uświadamiania społeczeństwa w zakresie zagrożeń płynących ze świadczenia pracy w sposób nieuregulowany prawnie.

Występującemu i pogłębiającemu się zjawisku bezrobocia bardzo często współtowarzyszy zjawisko ubóstwa, które opiera się na odniesieniu poziomu zaspokojenia potrzeb osób, rodzin, gospodarstw domowych (badanych najczęściej przez pryzmat dochodów) do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Odnosi się ono do zjawisk takich jak niedostatek i bieda, czego skutkiem jest m.in. bezradność, brak motywacji, wykluczenie społeczne i obniżenie poziomu życia. Oznacza to, że ubóstwo charakteryzują nadmierne rozpiętości w poziomie zaspokojenia potrzeb w społeczeństwie. Przyczyną ubóstwa może być brak dostępu do edukacji, niskie zarobki, bezrobocie, choroby lub niepełnosprawność czy też niesprzyjające uwarunkowania ekonomiczne i społeczne. Niesie ono za sobą wiele negatywnych skutków dla jednostki żyjącej w takich warunkach, a także dla społeczeństwa jako całości.

Na tle całej Gminy, problem ubóstwa szczególnie odznacza się w granicach obszaru rewitalizacji. Obrazują to m.in. analizowane wskaźniki. Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców wynosi 2,7% dla obszaru rewitalizacji przy 1,1% dla średniej Gminy Krosno Odrzańskie. Mieszkańcy dotknięci problemem ubóstwa korzystają z różnych form pomocy społecznej, w tym wypłacanych zasiłków, których kwota w przeliczeniu na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji wyniosła niemal 11 tys. zł, przy średniej dla Gminy poniżej 9 tys. zł. Wsparcie otrzymują również uczniowie pochodzący z rodzin dotkniętych omawianym zjawiskiem. Jedną z form wsparcia jest korzystanie z posiłków finansowanych przez OPS – na obszarze rewitalizacji z tego typu wsparcie korzysta 7,79 na 100 uczniów, przy czym średnia dla całej Gminy wynosi 1,77/100 uczniów.

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących obszar rewitalizacji, znalazły się również osoby dotknięte problemem alkoholizmu. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji wynosił 0,5% przy średniej dla Gminy 0,1%. Dodatkowo, na natężenie problemu alkoholizmu w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego wskazują informacje pozyskane od mieszkańców podczas warsztatu rewitalizacyjnego. Interesariusze, którzy brali udział zarówno w warsztacie jak i wizji lokalnej na obszarze rewitalizacji zwrócili uwagę na problem spożywania alkoholu w miejscach publicznych.

Przestępczość rozumie się jako wszelkiego rodzaju czyny określone przez prawo jako zachowania niezgodne z normą prawną, popełnione na danym terenie w określonym czasie. Do ograniczania przestępczości służą m.in. takie działania jak: prowadzenie profilaktyki kryminalistycznej, racjonalna polityka karna, kontrola społeczna, współpraca społeczności lokalnych z odpowiednimi służbami i wpływ wychowawczy.

Analiza danych pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim wykazała, że w 2022 roku na terenie całej Gminy stwierdzono 237 przestępstw, z czego ponad połowa (161) miała miejsce na terenie Krosna Odrzańskiego, w tym aż 94 w granicach obszaru rewitalizacji. Przekłada się to na wysokie wskaźniki – liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców wynosiła dla obszaru rewitalizacji 21,25 (przy 13,02 dla całej Gminy). Z wszystkich stwierdzonych przestępstw wyodrębniono również wskaźnik przestępstw i wykroczeń (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 1000 mieszkańców, który wynosił dla obszaru rewitalizacji 21,62 (przy średniej dla Gminy 7,66).

Jednym z rodzajów przestępstw, podlegającym karze pozbawienia wolności, jest znęcanie się fizyczne i psychiczne nad osobami najbliższymi. Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody.

O przemocy możemy mówić wtedy, gdy zostaną spełnione 4 warunki:

- jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania,
- jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą,
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej,
- osoba, wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód fizycznych i psychicznych.

Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. W 2022 roku na terenie Gminy Krosno Odrzańskie procedurą „Niebieskiej Karty” objętych było 36 osób, przy czym aż 9 z nich zamieszkiwało obszar rewitalizacji.

Pogłębiając analizę w zakresie przestępczości w oparciu o dane z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (<https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html> dostęp dn. 07.02.2024 r.), w granicach obszaru rewitalizacji przeważają wykroczenia związane z nieprawidłowym parkowaniem, złą organizacją ruchu drogowego oraz przekroczeniami prędkości.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje również na konieczność analizy obszaru rewitalizacji pod kątem wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z przywołaną ustawą, za osobę ze szczególnymi potrzebami uznaje się osobę, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami. Omawiany obszar rewitalizacji charakteryzuje się wyższymi niż średnia gminna wskaźnikami obrazującymi wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności bądź z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie mieszkańców. W przypadku pierwszego wskaźnika wynosi on 1,5% dla obszaru rewitalizacji, przy 0,9% dla Gminy, natomiast drugi z przywołanych wskaźników osiąga na obszarze rewitalizacji wartość 1,4%, przy średniej dla Gminy wynoszącej 1,1%. W trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, interesariusze rewitalizacji zwrócili również uwagę na problem niedostatecznej dostępności do obiektów i przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami oraz innych osób ze szczególnymi potrzebami. Dostępność, szczególnie w wymiarze architektonicznym, jest również niezwykle istotna w odniesieniu do osób starszych, które często mają problemy z poruszaniem się.

Problemy osób ze szczególnymi potrzebami należy rozpatrywać w powiązaniu z problemami sfery technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Im większy udział osób ze szczególnymi potrzebami, tym więcej jest osób, które aby załatwić podstawowe sprawy bytowe, potrzebują dodatkowego wsparcia bądź odpowiednich rozwiązań technicznych (takich jak np. winda, podjazd, tłumacz języka migowego). Stąd też wniosek, aby rozwiązania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, wprowadzać w pierwszej kolejności w miejscach, gdzie zidentyfikowano największą koncentrację osób ze szczególnymi potrzebami.

Kapitał społeczny to obszerne pojęcie na pograniczu socjologii i ekonomii, które dotyczy całości stosunków społecznych w obrębie danej zbiorowości, umożliwiających w przyszłości nawiązywanie innych konstruktywnych relacji społecznych. W kontekście samorządu nie sposób mówić o kapitale społecznym w oderwaniu od kwestii tendencji demograficznych,

zmian w poszczególnych grupach ekonomicznych oraz zastępowalności pokoleń na rynku pracy.

W granicach obszaru rewitalizacji szczególnie widoczny jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji wynosi 29,4% (dla całej Gminy jest to 22,9%). Z kolei analizując liczbę mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności, która świadczy o potencjale społecznym i możliwościach w zakresie zastępowalności pokoleń na rynku pracy w przyszłości, wskaźnik ten dla obszaru rewitalizacji wynosi 15,1% (średnia dla Gminy to 19,0%). Zauważalna jest zatem dysproporcja wskazująca na znaczną przewagę wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji osób starszych w stosunku do dzieci i młodzieży.

Proces starzenia się społeczeństwa jest negatywnym zjawiskiem z punktu widzenia gospodarczego i aktywności osób na rynku pracy, jednak należy zaznaczyć, że osoby starsze mają również bardzo istotny i pozytywny wpływ na społeczność lokalną. Seniorzy często angażują się w wydarzenia kulturalne czy integracyjne, mając przy tym duży wkład w rozwój społeczny ze względu na swoje życiowe doświadczenie.

Zmieniająca się struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji implikuje konieczność podejmowania odpowiednich kroków zarówno w zakresie usług społecznych, jak i dostosowania infrastruktury i przestrzeni do zwiększających się potrzeb starszych mieszkańców. W trakcie warsztatów z mieszkańcami zwrócono uwagę na niewystarczającą dostępność i różnorodność form wsparcia dla osób starszych i niesamodzielnych. Przyczyn takiego stanu rzeczy interesariusze rewitalizacji obecni na spotkaniu dopatrują się m.in. w braku wystarczających zasobów organizacyjnych, instytucjonalnych, lokalowych, ale przede wszystkim ludzkich, do realizacji usług społecznych. Decydującą rolę odgrywa tu czynnik ekonomiczny – praca w sektorze usług społecznych często nie jest satysfakcjonująca finansowo, za to wymaga wykształcenia, doświadczenia i często dużego zaangażowania, również emocjonalnego, w wykonywaną pracę. Wywiady przeprowadzone z pracownikami gminnych jednostek organizacyjnych oraz Urzędu Miasta wskazały również na problem społeczny związany z coraz mniejszym zainteresowaniem osobami starszymi i potrzebującymi wsparcia przez członków ich rodzin. Zanikające więzi międzyludzkie często prowadzą do przenoszenia odpowiedzialności za opiekę na różnorodne instytucje. Z drugiej jednak strony, w obszarze rewitalizacji jak i całej Gminy są osoby, które z chęcią zaangażowałyby się w pomoc potrzebującym, jednak przeszkodą są często procedury i brak wymaganego wykształcenia. Nie wszystkie osoby w wieku poprodukcyjnym wymagają jednak pomocy i wsparcia w funkcjonowaniu.

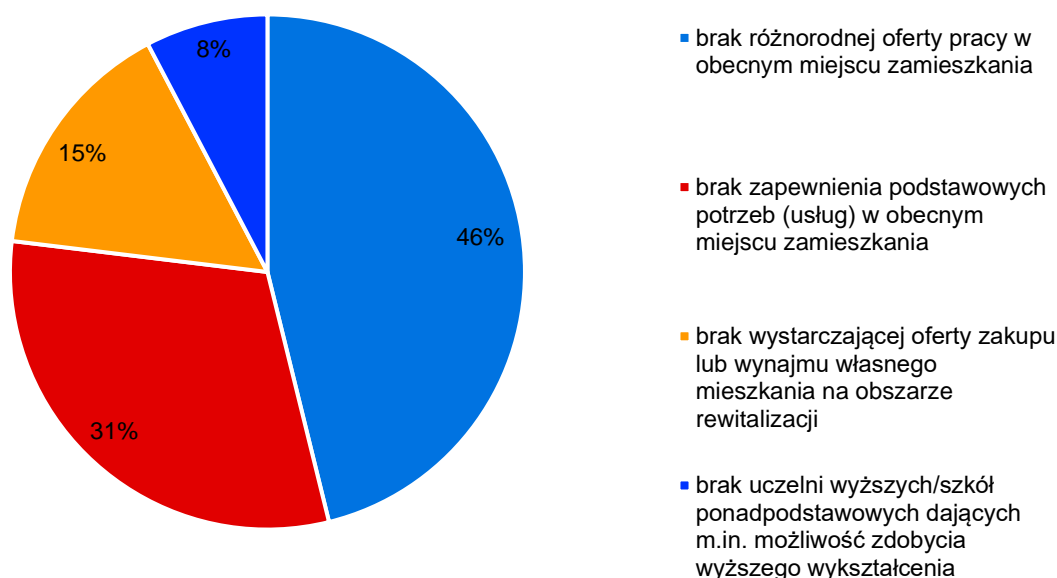
Warto mieć jednak na uwadze, że nie tylko seniorzy potrzebują zagospodarowania czasu wolnego. W trakcie warsztatów i wizji lokalnej stwierdzono również niewystarczającą liczbę i dostępność miejsc spotkań dla młodzieży. Często grupy młodych osób przesiadują w miejscach publicznych, parkach, nierzadko spożywając przy tym substancje psychoaktywne, co w skrajnych przypadkach prowadzi do popadania w nałogi, aktów wandalizmu, a nawet przemocy. Pole do działania w zakresie polityki młodzieżowej ma z pewnością Młodzieżowa Rada Miejska w Krośnie Odrzańskim. Zwrócono jednak uwagę, że dzieci i młodzież zamieszkująca obszar rewitalizacji, nie interesują się działalnością Rady, która jest ich przedstawicielem, należy więc usprawnić komunikację oraz zachęcić młodzież do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności.

Kolejnym wskaźnikiem obrazującym zmieniający się kapitał społeczny jest dynamika zmian liczby mieszkańców, która na potrzeby niniejszego opracowania analizowana była na przestrzeni lat 2017-2022. Średnia dynamika dla całej Gminy wynosiła w tych latach 98,3%, co oznacza, że liczba mieszkańców się zmniejszyła. Natomiast biorąc pod uwagę tylko obszar

rewitalizacji, wskaźnik ten wynosił 89,8%, co świadczy o zdecydowanym natężeniu problemu w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego. Liczba mieszkańców zmniejszyła się na przestrzeni analizowanych lat o ponad 10%.

W trakcie warsztatów oraz wizji lokalnej stwierdzono, że odpływ mieszkańców z obszaru rewitalizacji jest najbardziej widoczny wśród grupy wiekowej osób młodych, którzy po zakończeniu edukacji nie są chętni do osiedlenia się w Krośnie Odrzańskim, szczególnie w jego centralnej i południowej części. Wyniki przeprowadzonej ankietyzacji wskazały natomiast na najczęstszą przyczynę odpływu młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji, jaką jest według ankietowanych brak różnorodnej oferty pracy w obecnym miejscu zamieszkania. Często pojawiającą się przyczyną był również brak zapewnienia podstawowych potrzeb (usług) oraz brak wystarczającej oferty w zakresie kupna bądź wynajmu mieszkania na obszarze rewitalizacji. Szczegółowe odpowiedzi na to pytanie przedstawia poniższy wykres.

Jaka jest według Pani/Pana główna przyczyna zjawiska odpływu młodych mieszkańców z obszaru rewitalizacji?

Ryc. 6 Przyczyny odpływu mieszkańców z obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych

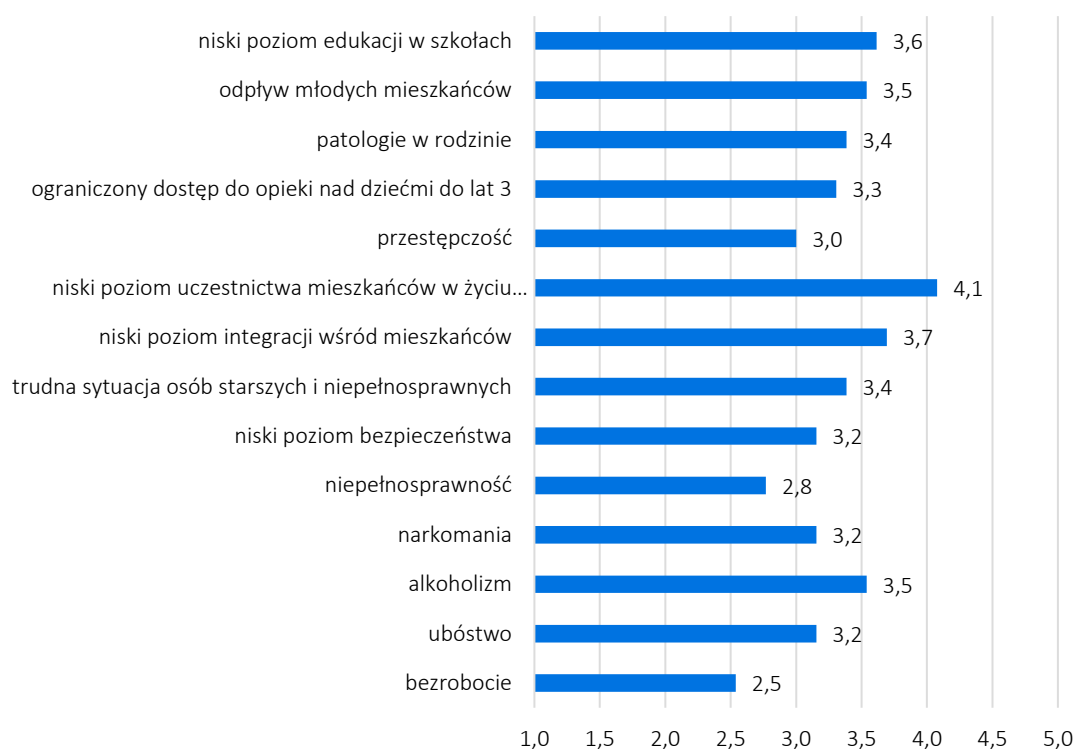
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Aktywność społeczna mieszkańców oraz poziom uczestnictwa w życiu publicznym przejawia się m.in. liczbą i częstotliwością inicjatyw oddolnych oraz liczbą uczestników tychże wydarzeń. O poziomie uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym może również świadczyć funkcjonowanie organizacji pozarządowych na danym obszarze. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta, w 2022 roku w Gminie Krosno Odrzańskie funkcjonowało 59 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych, z czego na obszarze rewitalizacji było ich 18. Przeliczając liczbę organizacji na 100 mieszkańców, wskaźnik dla obszaru rewitalizacji wyniósł 0,42, co stanowiło niemal dwukrotność średniego wskaźnika dla całej Gminy (0,21). Należy przy tym zaznaczyć, że sama liczba organizacji pozarządowych nie zawsze świadczy o faktycznym zaangażowaniu się w życie lokalnej społeczności. Część organizacji może być nieaktywnych bądź działających w bardzo ograniczonych obszarach. Niemniej, kilkanaście organizacji społecznych funkcjonujących w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego, stanowi niewątpliwie

potencjał do prowadzenia działań rewitalizacyjnych związanych np. z edukacją środowiskową, zagospodarowaniem czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców, kulturą, turystyką czy sportem.

Poziom uczestnictwa w życiu publicznym obrazują również wyniki frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych. Frekwencja w I turze wyborów samorządowych w 2018 roku wyniosła w Gminie Krosno Odrzańskie 50,19%, natomiast w granicach obszaru rewitalizacji była niższa i wyniosła 47,8%, co świadczy o niższym zaangażowaniu mieszkańców obszaru w życie publiczne.

Analizując wyniki badania ankietowego, w sferze społecznej jako najistotniejszy problem wskazano niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Wśród kolejnych istotnych problemów można wymienić niski poziom integracji wśród mieszkańców, niski poziom edukacji w szkołach, odpływ młodych mieszkańców czy alkoholizm. Istotnymi problemami według ankietowanych są także patologie w rodzinie oraz trudna sytuacja osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. Szczegółowe wyniki przedstawiono na poniższej rycinie.

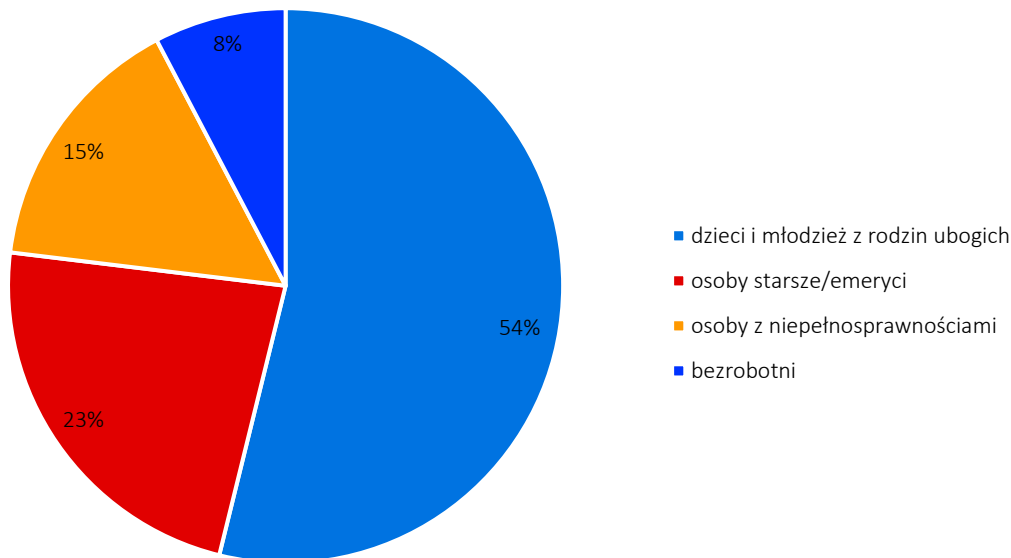

Ryc. 7 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Ankietowani zostali również poproszeni o wskazanie grupy społecznej, która ich zdaniem jest najbardziej zagrożona wykluczeniem społecznym. Ponad połowa osób wskazała, że taką grupą są przede wszystkim dzieci i młodzież z rodzin ubogich, ale również osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami.

Która grupa społeczna zamieszkująca obszar rewitalizacji jest według Pani/Pana w największym stopniu zagrożona wykluczeniem społecznym?

Ryc. 8 Ocena zagrożeniem wykluczeniem społecznym zdaniem ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Podczas warsztatów rewitalizacyjnych interesariusze wskazali dodatkowo na problem niskiej integracji pomiędzy mieszkańcami, w tym także pomiędzy sąsiadami w budynkach wielorodzinnych. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być niewystarczająca ilość i różnorodność infrastruktury oraz wydarzeń o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym i rozrywkowym. Zauważalnym problemem według uczestników warsztatów jest funkcjonujący nadal w społeczeństwie lokalnym podział na „górne” i „dolne” miasto. Podział ten ma swoje korzenie w czasach historycznych – „dolne” lub też „stare” miasto, to obszar na południe od Odry. Ze względu na niższe położenie, teren ten często był zalewany, co miało swoje negatywne konsekwencje zarówno wśród społeczeństwa jak i infrastruktury. W miarę rozwoju Krosna Odrzańskiego, coraz więcej nowych budynków zaczęło pojawiać się na północ od rzeki, co poskutkowało tym, że obecnie „górne” miasto posiada nowsze, bardziej nowoczesne budynki i infrastrukturę dodatkową, a „dolne” miasto to przede wszystkim zabytkowa zabudowa, bardzo często o niskiej estetyce i funkcjonalności. Podział społeczny (choć coraz mniej zauważalny), jest również pokłosiem niewielkiego połączenia pomiędzy dwoma częściami miasta – łączy je tylko most na Odrze.

Problemem wskazanym przez uczestników warsztatów jest również niewystarczający dostęp do określonych usług społecznych. Poza omówionym wcześniej wsparciem osób starszych i niesamodzielnych, brakuje m.in. miejsc w przedszkolach, które są również istotne z punktu widzenia potencjalnych mieszkańców, którzy chcieliby zamieszkać i założyć rodzinę w Krośnie Odrzańskim.

3.3.2. Sfera gospodarcza

W granicach obszaru rewitalizacji zidentyfikowano występowanie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej. Analizie poddano aktywność gospodarczą przejawiającą się m.in. przyrostem nowych podmiotów gospodarczych w 2022 roku, a także liczbą wyrejestrowanych podmiotów oraz stosunku pomiędzy tymi wskaźnikami. W 2022 roku w granicach obszaru rewitalizacji zarejestrowano 17 nowych podmiotów gospodarczych. Przeliczając to na łączną liczbę funkcjonujących działalności, firmy zarejestrowane tylko w 2022 roku stanowiły 4,9%. Wskaźnik dla całej Gminy był nieco wyższy i wynosił 5,1%. Biorąc pod uwagę liczbę wyrejestrowanych podmiotów z obszaru rewitalizacji w 2022 roku – było ich 15, a zatem tylko o 2 mniej niż pojawiło się nowych firm. Wskaźnik mówiący o wyrejestrowanych podmiotach gospodarczych w 2022 roku w stosunku do wszystkich podmiotów dla obszaru rewitalizacji wyniósł więc 4,2% i był nieco niższy niż średnia dla Gminy (4,4%). Wskaźnik liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku dla obszaru rewitalizacji wynosił 0,86 przy średniej dla całej Gminy na poziomie 0,33.

Konkludując, można zauważyć stopniowy przyrost nowych podmiotów gospodarczych, ale bardzo duża liczba przedsiębiorstw się zamyka, co może świadczyć o niesprzyjających warunkach mikro lub makroekonomicznych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 7 Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie

Zakres	Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy
Aktywność gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	4,9%	5,1%
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	4,2%	4,4%
	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	0,86	0,33

Źródło: opracowanie własne na podstawie Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Stosunkowo duża liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w granicach obszaru rewitalizacji może wynikać z wielu czynników. Jednym z nich mogą być nieatrakcyjne warunki dla prowadzenia działalności, związane m.in. z niedostateczną ilością terenów inwestycyjnych, posiadających odpowiednie uzbrojenie i atrakcyjnych dla potencjalnych przedsiębiorców, na co wskazali uczestnicy warsztatu rewitalizacyjnego.

Niezadowolająca kondycja podmiotów gospodarczych, szczególnie działalności usługowych, została na obszarze rewitalizacji zidentyfikowana również podczas wizji lokalnej, co przedstawiają m.in. poniższe zdjęcia. Wiele lokali usługowych jest nieczynnych, wystawionych na sprzedaż bądź wynajem. Występują one na całym obszarze rewitalizacji, jednak ich nagromadzenie zaobserwowano w ciągu ul. Podgórznej. Wywiady pogłębione wskazały na powiązanie problemów przedsiębiorców z tego rejonu z organizacją ruchu, która nie sprzyja prowadzeniu działalności – ulica jest częściowo wyłączona z ruchu i coraz rzadziej uczęszczana przez mieszkańców.

Ryc. 9 Przykłady opuszczonych lokali usługowych w granicach obszaru rewitalizacji przy ul. Podgórnej

Źródło: dokumentacja zdjęciowa wykonana podczas wizji lokalnej w dniu 18.10.2023 r.

Interesariusze rewitalizacji biorący udział w warsztacie zwrócili również uwagę na istotny problem w kontekście rozwoju gospodarczego obszaru, mianowicie niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, wynikający w części z braku odpowiedniej edukacji w tym kierunku, a także z niewystarczającego dostępu bądź nieumiejętnego promowania różnych form wsparcia przedsiębiorców (w Urzędzie Miasta funkcjonuje bowiem indywidualny opiekun inwestora, a także prowadzona jest polityka podatkowa zachęcająca do inwestowania w Gminie Krosno Odrzańskie). Często zdarza się, że mieszkańcy z potencjałem i pomysłem na biznes, nie mogą realizować swoich pomysłów ze względów finansowych – koszty

rozpoczęcia działalności gospodarczej są dość wysokie, co jest szczególnym utrudnieniem dla ludzi młodych. Rozwiązaniem mógłby być system pożyczek bądź małych grantów dla przedsiębiorców, którzy chcieliby założyć firmę w Gminie.

Negatywnie na sferę gospodarczą wpływa również wspomniany już w sferze społecznej problem związany z tzw. szarą strefą i świadczeniem pracy na nieuregulowanych warunkach, często uzyskując wynagrodzenie z nieopodatkowanych źródeł. Bardzo często chęć szybkiego, dużego zysku, zachęca mieszkańców do podejmowania ryzykownych decyzji w zakresie świadczenia pracy „na czarno”. Przyczyny takiego postępowania są również często bardziej przemyślane – niechęć do okazywania faktycznych zarobków w celu otrzymania określonych świadczeń. Podaż pracowników chętnych do podjęcia tego typu aktywności zawodowej wiąże się z coraz większym popytem płynącym od nieuczciwych pracodawców. Większość mieszkańców nie jest świadoma negatywnych konsekwencji pracy bez zabezpieczenia w postaci umowy o pracę, co w wielu przypadkach może prowadzić do generowania problemów nie tylko dla takiego pracownika, ale również jego rodziny.

Mimo to, na terenie Gminy Krosno Odrzańskie funkcjonuje wiele podmiotów gospodarczych oferujących atrakcyjne miejsca pracy. Wśród największych pracodawców można wymienić choćby firmy: Homanit Krosno Odrzańskie Sp. z o.o., Dirks Distribution, Kromet Sp. z o.o., a także Nadodrzański Oddział Straży Granicznej. Lista największych pracodawców na terenie Gminy wraz z podstawową charakterystyką przedstawiona jest w poniższej tabeli.

Tabela 8 Wykaz największych pracodawców na terenie Gminy Krosno Odrzańskie

Nazwa podmiotu	Przybliżona liczba pracowników	Rodzaj branży, przedmiot działalności
Homanit Krosno Odrzańskie Sp. z o.o.	500	drzewna, produkcja płyt HDF, MDF
Nadodrzański Oddział Straży Granicznej	500	służby
Dirks Distribution	400	logistyka, obsługa sklepu online (Zoo Plus)
Kromet Sp. z o.o.	150	gastronomia, produkcja urządzeń
Krosno-Metal Sp. z o.o.	100	gastronomia, produkcja urządzeń
Polset	50	produkcja mebli
Wojsko Polskie (5KBSap, WOT, Warsztaty Techniczne)	470 (330+30+110)	służby
Komenda Państwowej Straży Pożarnej	50	służby
Komenda Powiatowa Policji	90	służby
Starostwo Powiatowe	55	administracja samorządowa
Urząd Miasta	80	administracja samorządowa
Urząd Skarbowy	45	administracja rządowa
ZUS	bd	administracja rządowa
Sąd Rejonowy	70	administracja rządowa
Prokuratura	20	administracja rządowa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim.

Istotnymi podmiotami w sferze gospodarczej są również instytucje otoczenia biznesu, wśród których można wymienić m.in. Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie Odrzańskim, Lubuski Fundusz Pożyczkowy, a także Kostrzyńsko-Słubicką Specjalną Strefę Ekonomiczną S.A., które stanowią istotny potencjał również dla rozwoju obszaru rewitalizacji. Powyższe podmioty zostały omówione w rozdziale 3.4. Lokalne potencjały obszaru.

O problemy dotyczące sfery gospodarczej zapytano również uczestników ankietyzacji. Wskazali oni, że największym problemem w szeroko rozumianej gospodarce w obrębie

obszaru rewitalizacji jest brak wsparcia pozwalającego łączyć życie rodzinne i zawodowe (co wiąże się z problemami zidentyfikowanymi w sferze społecznej: brak usług skierowanych na opiekę nad osobami starszymi oraz niedostateczna oferta opieki przedszkolnej i żłobkowej). Niemal równie istotnym problemem są niskie zarobki. Wśród głównych problemów mieszkańcy wskazali również brak funkcjonalnej przestrzeni do prowadzenia działalności, niedostateczną współpracę przedsiębiorców między sobą, a także między mieszkańcami czy władzami samorządowymi, a także słabą aktywność przedsiębiorczą samych mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ryc. 10 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

3.3.3. Sfera środowiskowa

Analiza wskaźnikowa służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji nie wykazała problemów w obszarze środowiska dotyczących obszaru rewitalizacji, jednak z uwagi na dostępność obiektywnych i mierzalnych danych, wzięto w niej pod uwagę wyłącznie występowanie materiałów zawierających azbest na budynkach oraz liczbę indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe wpływające na jakość powietrza.

Azbest stanowi występujący w przyrodzie minerał odporny na działanie mrozu, wysokich temperatur, substancji chemicznych i jest odporny na rozciąganie. Składa się on z włókien – uwodnionych krzemianów magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Wyroby azbestowe przede wszystkim wykorzystywano w budownictwie jako pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne oraz elementy izolacyjne. Obecnie wiadomo, że włókna azbestowe wnikają bezpośrednio do organizmu człowieka poprzez układ oddechowy, gromadzą się i zalegają w płucach. Azbest w niewielkim stopniu wchłaniany jest także przez skórę.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, azbest został zaklasyfikowany jako substancja rakotwórcza kategorii 1A. Jest to substancja szczególnie niebezpieczna, stanowiąca poważne zagrożenie zdrowia w następstwie narażenia na długotrwałe oddziaływanie na drogi oddechowe.

Biorąc pod uwagę liczbę budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców to dla obszaru rewitalizacji wskaźnik wyniósł 0,22 i był znacznie niższy od średniej dla Gminy wynoszącej 4,98.

Na jakość powietrza (poza czynnikami zewnętrznymi, w tym meteorologicznymi) wpływają również lokalne zanieczyszczenia składające się na niską emisję, spowodowaną głównie złej jakości opałem stosowanym w piecach przede wszystkim w zabudowie jednorodzinnej. Indywidualne źródła ciepła na paliwa stałe takie jak węgiel, miał czy ekogroszek, są jednymi z ważniejszych przyczyn niskiej emisji. W trakcie delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji analizie poddano liczbę indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wskaźnik dla obszaru rewitalizacji wynosił 10,86 i był niższy od wskaźnika dla Gminy Krosno Odrzańskie wynoszącego 18,80. Szczegółowe wartości wskaźników przedstawia tabela poniżej.

Tabela 9 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie

Zakres	Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy
Pokrycie azbestem	Liczba budynków mieszkalnych pokrytych płytami azbestowocementowymi na 100 mieszkańców	0,22	4,98
Jakość powietrza	Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców	10,86	18,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie*.

W ramach działalności Inspekcji Ochrony Środowiska prowadzony jest monitoring środowiska, w tym oceny jakości powietrza. Oceny jakości powietrza wykonywane są w odniesieniu do obszaru stref, które zostały wyznaczone w oparciu o:

- aglomeracje o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasta o liczbie mieszkańców powyżej lub zbliżonej do 100 tysięcy,

- pozostały obszar województwa, nie wchodzący w skład wyżej wspomnianych aglomeracji i miast.

Zgodnie z powyższym, w województwie lubuskim strefy stanowią:

- miasto Gorzów Wielkopolski,
- miasto Zielona Góra,
- strefa lubuska.

Gmina Krosno Odrzańskie należy do strefy lubuskiej, dla której bada się jakość powietrza wg kryteriów dot. ochrony zdrowia ludzi oraz kryteriów dot. ochrony roślin. Kryteria ochrony zdrowia obejmują badanie następujących zanieczyszczeń: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, ołów (Pb) w pyle zawieszonym PM₁₀, arsen (As) w pyle zawieszonym PM₁₀, kadm (Cd) w pyle zawieszonym PM₁₀, nikiel (Ni) w pyle zawieszonym PM₁₀, benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM₁₀. Z kolei ze względu na ochronę roślin bada się: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) oraz ozon (O₃).

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2022 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, klasa C (czyli wartości powyżej dopuszczalnych) w strefie lubuskiej dotyczyła zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyle zawieszonym PM₁₀. Ze względu na małe rozmiary cząsteczek pyłu, niebezpieczne substancje mogą przenikać do układu oddechowego i krwionośnego człowieka, co w znacznym stopniu oddziałuje negatywnie na zdrowie ludzi. Z kolei ze względu na ochronę roślin – nie zanotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych.

W granicach obszaru rewitalizacji nie są zlokalizowane czujniki jakości powietrza, pozwalające na badanie stanu powietrza w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego, jednak mieszkańcy obecni na warsztacie rewitalizacyjnym wskazali, że zauważają problem występującej tzw. niskiej emisji, która definiowana jest jako emisja pyłów i gazów do atmosfery ze źródeł nieprzekraczających 40 m wysokości. W większości są to więc emisje pochodzące ze źródeł ciepła w gospodarstwach domowych, w tym z zabudowań jednorodzinnych, gdzie dominują kotły na paliwo stałe. Na pogorszenie się stanu powietrza wpływa jakość wykorzystywanego opału, korzystanie ze starych, wysokoemisyjnych kotłów, wadliwa instalacja czy straty ciepła powodowane nieszczelną stolarką okienną i drzwiową w budynkach mieszkalnych. Zły stan powietrza warunkowany jest nie tylko kwestiami technicznymi, ale również niską świadomością społeczną w zakresie szkodliwości wykorzystywania niskiej jakości opału. Jedną z najistotniejszych przyczyn jest jednak czynnik finansowy, który nie pozwala na inwestowanie w wysokiej jakości piece i opał, a także na termomodernizację budynków mieszkalnych, zarówno przez poszczególne gospodarstwa domowe, jak i przez wspólnoty mieszkaniowe zamieszkujące obszar rewitalizacji. Dodatkowym problemem w zakresie możliwości termomodernizacyjnych jest brak wewnętrznej współpracy i zgody pomiędzy poszczególnymi członkami niektórych wspólnot mieszkaniowych.

W zakresie sfery środowiskowej należy zaznaczyć istotne aspekty położenia geograficznego i warunków przyrodniczych, które wpływają również na rozwój jednostki oraz życie mieszkańców obszaru rewitalizacji jak i całej Gminy. Gmina Krosno Odrzańskie położona jest w Dolinie Środkowej Odry, nad Odrą u ujścia Bobru. Różnorodność ukształtowania terenu, doliny rzeczne, liczne jeziora oraz inne ekosystemy zdecydowały do objęcia terenów Gminy różnorodnymi formami ochrony przyrody. W granicach obszaru rewitalizacji, występują następujące formy:

- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Krośnieńska Dolina Odry (PLH080028) – obszar Natura 2000 utworzony na podstawie tzw. dyrektywy siedliskowej o powierzchni 19 202,47 ha;
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Środkowej Odry (PLB080004) – obszar Natura 2000 utworzony na podstawie tzw. dyrektywy siedliskowej o powierzchni 33 677,79 ha.

Dodatkowo, w niedalekiej odległości od granicy obszaru rewitalizacji rozlega się Obszar Chronionego Krajobrazu Krośnieńska Dolina Odry, o powierzchni ponad 12 000 ha, utworzony w 2003 roku. Powstał w celu ochrony ekosystemów obszaru, realizowanej w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych Doliny Środkowej Odry. Pełni również funkcje ponadlokalnego korytarza ekologicznego oraz może zaspokajać potrzeby związane z turystyką i wypoczynkiem.

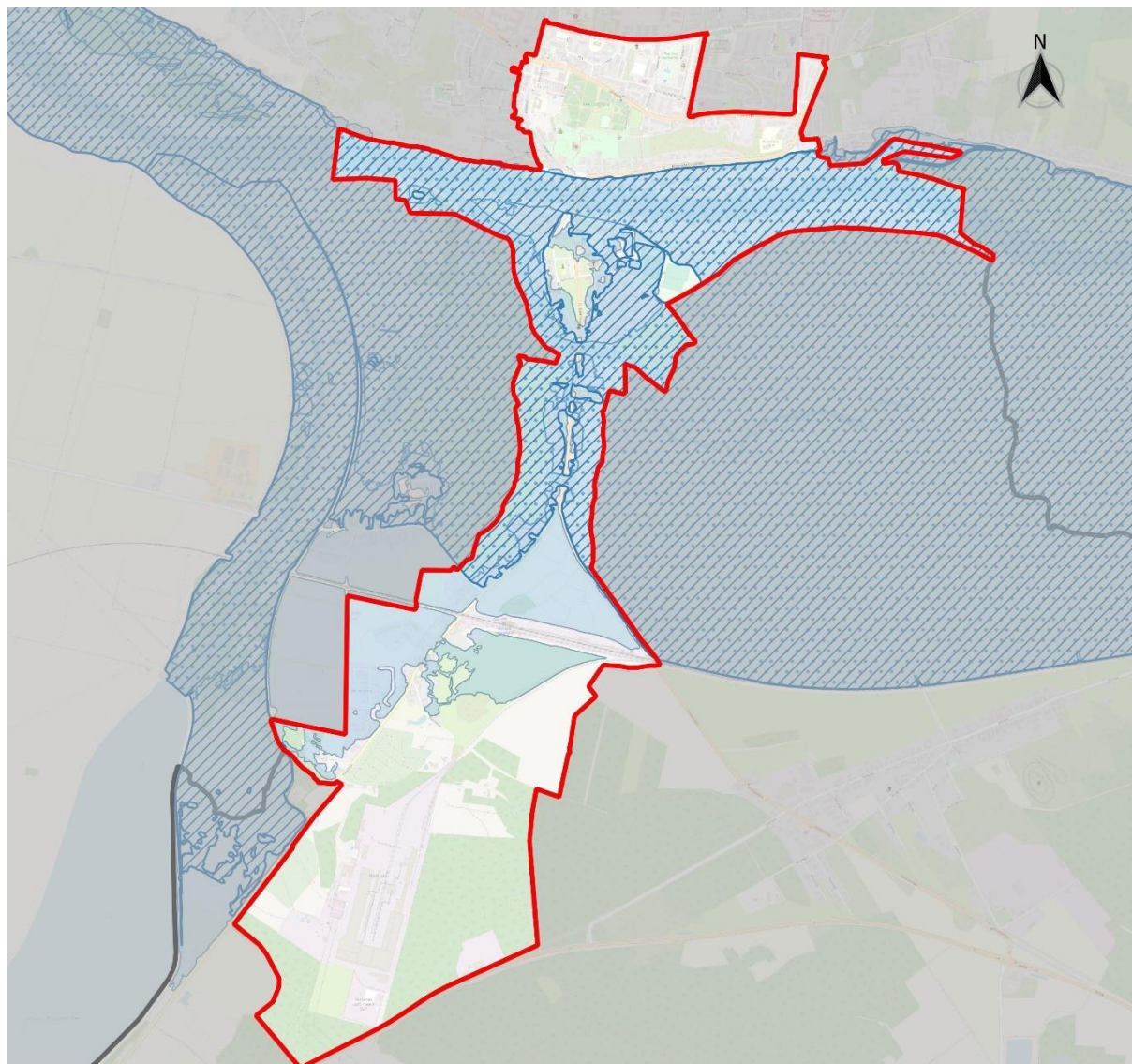
Ponadto, na obszarze rewitalizacji występują 3 pomniki przyrody – wszystkie z nich to pomnikowe okazy dębów szypułkowych.

W granicach obszaru rewitalizacji (w jego południowym fragmencie) występuje niewielki obszar leśny należący do Nadleśnictwa Brzózka. Poza tym, większe kompleksy zieleni to przede wszystkim Park Tysiąclecia oraz skarpa nadodrzańska znajdujące się na północnym brzegu rzeki, a także pozostałe tereny zieleni związane z doliną Odry i jej najbliższym otoczeniem. Dodatkowo, mniejsze enklawy zieleni znajdują się m.in. przy Trakcie Książęcym w części „dolnego” miasta oraz przy budynkach mieszkalnych jedno- lub wielorodzinnych (ogródki, podwórka, skwery, place). Dodatkowo, zieleń urządzona znajduje się również na Placu Unii Europejskiej. Mieszkańcy biorący udział w warsztacie rewitalizacyjnym zwrócili uwagę na duże zaniedbanie części terenów zielonych, w szczególności podwórek przy blokach mieszkalnych. Jako przyczyny takiego stanu rzeczy wskazano m.in. brak aktywności mieszkańców oraz niechęć do brania udziału w pracach upiększających na rzecz najbliższego otoczenia. Dodatkowo, w trakcie warsztatów oraz wizji lokalnej, zwrócono uwagę na niewykorzystany potencjał zieleni w Parku Tysiąclecia oraz na skarpie nadodrzańskie, a także stwierdzono niewielki udział w zieleni miejskiej łąk kwiatnych oraz zadrzewień i zakrzewień miododajnych. Enklawy roślinności miododajnej będące siedliskiem owadów zapylających są niezwykle istotne biorąc pod uwagę m.in. uprawy winorośli, z których słynie region.

Obecność Odry, która przecina obszar rewitalizacji na część północną i południową (co ma również swoje konsekwencje społeczne), wiąże się zarówno z zaletami i wadami w odniesieniu do rozwoju miasta. Rzeka wraz z terenami przybrzeżnymi i występującą tam infrastrukturą, stanowią istotny potencjał z punktu widzenia turystyki, rekreacji, wypoczynku, spędzania czasu wolnego dla mieszkańców oraz osób odwiedzających Krosno Odrzańskie. Warsztaty rewitalizacyjne oraz wywiady pogłębione z mieszkańcami wskazały jednak, że realne możliwości korzystania z rzeki i terenów przyległych są bardzo ograniczone. Wynika to m.in. z przestarzałej, często zaniedbanej infrastruktury lub braku dostosowania jej do zmieniających się poziomów rzeki (np. port, pomosty). Trudność stanowi również dostęp do portu w południowej części obszaru. Zwrócono również uwagę na duże zanieczyszczenie Odry na całym jej odcinku, co jednak nie zawsze jest zależne od władz lokalnych czy działań mieszkańców (np. zrzuty wód pokopalnianych). Interesariusze rewitalizacji zwrócili również uwagę na problem nielegalnych podłączeń do kanalizacji deszczowej i brak uregulowania tej sytuacji, a także zanieczyszczanie i zaśmiecanie rzeki przez wędkarzy oraz inne osoby przebywające w jej okolicy.

Z obecnością rzeki wiąże się również zagrożenie powodziowe. Obszar rewitalizacji położony jest w granicach obszarów zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo

wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat). Co więcej, w granicach omawianego terenu znajdują się również obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat) oraz obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat), co zobrazowano na poniższej rycinie.

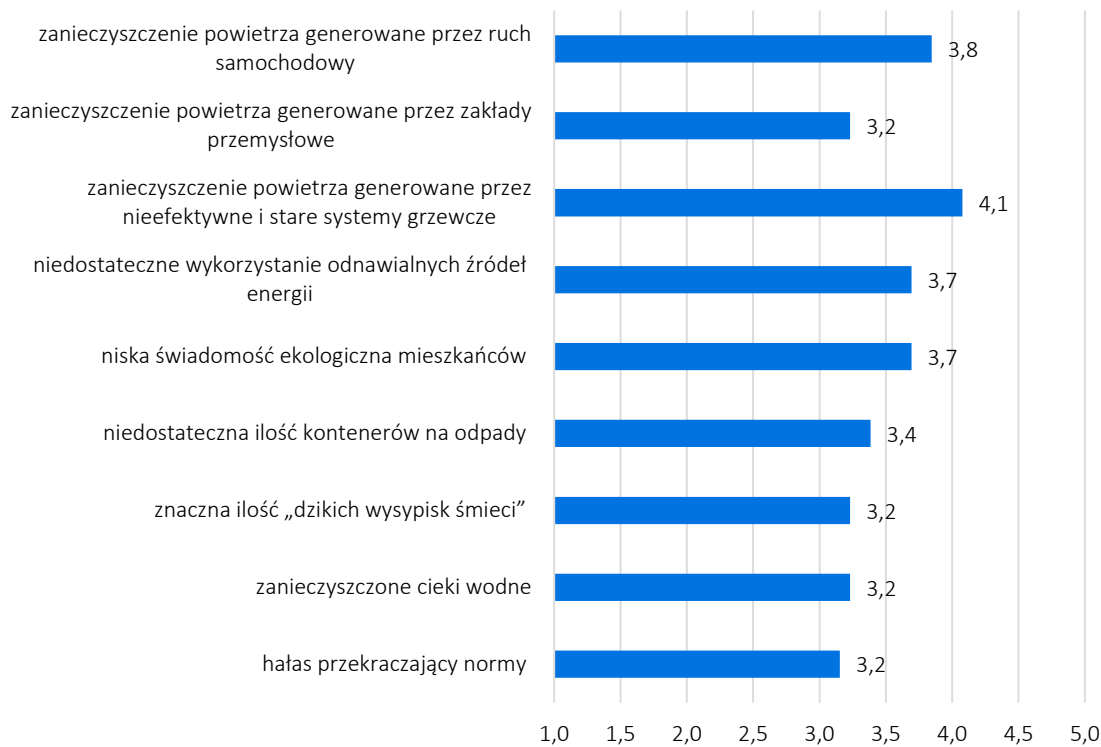

- Gmina Krosno Odrzańskie
  - Obszar rewitalizacji
  - Obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat)
  - Obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)
  - Obszary zagrożenia powodziowego, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)
- 0 250 500 750 m

Ryc. 11 Obszary zagrożenia powodziowego w granicach obszaru rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Ankietowani jako najistotniejsze problemy w zakresie sfery środowiskowej w granicach obszaru rewitalizacji wskazali zanieczyszczenie powietrza generowane przez nieefektywne i stare systemy grzewcze oraz przez ruch samochodowy, a także niedostateczne wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii i niską świadomość ekologiczną mieszkańców.

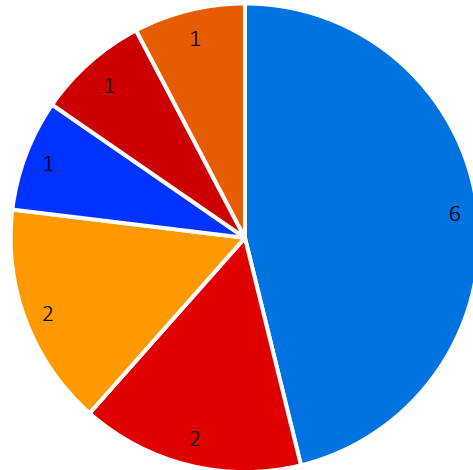
Ryc. 12 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym zostały również poproszone o wskazanie przyczyn niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Najwięcej osób (6) wskazało na trudności w zmianie nawyków i przyzwyczajeń mieszkańców. Po dwie osoby wskazały również, że przyczyn niskiej świadomości ekologicznej można dopatrywać się w złej organizacji odbioru odpadów komunalnych oraz braku środków na finansowanie wymiany pieców czy montaż alternatywnych źródeł energii przez mieszkańców.

Jaka jest według Pani/Pana główna przyczyna niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców?

- trudności w zmianie nawyków, przyzwyczajzeń mieszkańców
- zła organizacja odbioru odpadów komunalnych (brak odpowiednich pojemników, niska częstotliwość odbioru)
- brak środków na sfinansowanie wymiany pieca, montaż alternatywnych źródeł energii
- niewystarczające zaangażowanie miasta w zakresie popularyzacji alternatywnych źródeł energii, segregacji odpadów
- na wskazanym obszarze nie występuje niska świadomość ekologiczna mieszkańców
- kładzenie niewystarczającej uwagi na podnoszenie świadomości ekologicznej w szkołach

Ryc. 13 Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej według ankietowanych
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

3.3.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna poddana była analizie w zakresie dostępności infrastruktury publicznej oraz jakości terenów i przestrzeni publicznej. Brano pod uwagę ogólnodostępne place zabaw i różnorodne centra aktywności mieszkańców (takie jak świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.). Ze względu na fakt, że Krosno Odrzańskie skupia większość mieszkańców Gminy, a także odznacza się wielofunkcyjnością zagospodarowania przestrzeni, w jego granicach znajduje się najwięcej tego typu obiektów. Jednakże w celu porównania jednostek na terenie całej Gminy ze sobą, pierwszy ze wskaźników przeliczono na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (którzy są głównymi odbiorcami placów zabaw), natomiast drugi ze wskaźników przeliczono na 100 mieszkańców. Zastosowanie obiektywnych wskaźników pozwoliło zidentyfikować problemy w sferze funkcjonalno-przestrzennej w granicach obszaru rewitalizacji, mimo, że znajduje się tam wiele obiektów infrastruktury publicznej, jednak z uwagi na duże zapotrzebowanie (wysoka liczba ludności), jej dostępność jest niska. Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wynosiła na obszarze rewitalizacji 0,78, przy czym dla całej Gminy wskaźnik był zdecydowanie wyższy i wynosił 2,17. Z kolei wskaźnik odnoszący się do liczby centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) w przeliczeniu na 100 mieszkańców dla obszaru rewitalizacji wynosił 0,05 i był znacząco niższy w stosunku do średniej Gminy (0,34). Biorąc pod uwagę realną liczbę poszczególnych elementów przestrzeni, to na obszarze rewitalizacji znajdowało się łącznie 5 placów zabaw oraz 2 centra aktywności mieszkańców.

Na jakość przestrzeni oraz jej funkcjonalność, w tym poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz reprezentatywność miejsc publicznych, ma wpływ również występowanie miejsc, gdzie gromadzą się osoby nietrzeźwe, spożywające alkohol w miejscach publicznych. Takie miejsca najczęściej związane są z pobliskim występowaniem punktów sprzedaży alkoholu. Z kolei nagromadzenie takich punktów w danej jednostce, świadczy również o dużym popycie na tego typu produkty. Liczba punktów sprzedaży alkoholu na koniec 2022 roku w granicach obszaru rewitalizacji wynosiła 26, co stanowiło aż 40% wszystkich punktów w Gminie Krosno Odrzańskie. Przeliczając liczbę punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców, wskaźnik dla obszaru rewitalizacji wynosił 0,60 i był dwukrotnie wyższy od wskaźnika dla Gminy (0,29).

Tabela 10 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie

Zakres	Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy
Dostępność infrastruktury publicznej	Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	0,78	2,17
	Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	0,05	0,34
Jakość terenów publicznych	Liczba punktów sprzedaży alkoholu na 100 mieszkańców	0,60	0,29

Zródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie*.

Wśród miejsc w przestrzeni publicznej ocenianych jako niebezpieczne, wymienić można również m.in. przejście dla pieszych przy ul. Piastów od strony ul. Wakacyjnej, gdzie zauważono bardzo szerokie szczeliny przy studzienkach odpływowych, co grozi urazem; wjazd na drogę wewnętrzną przy bloku nr 13 na ul. Kościuszki (wyjazd z osiedla przecina

ścieżka rowerowa, brak znaku stop i białej linii zatrzymania); fragment ul. 1 Maja, gdzie brakuje miejsc parkingowych oraz jest zbyt wąski chodnik. Kwestie braku miejsc parkingowych również w innych miejscach, w tym przy budynkach wielorodzinnych czy Przedszkolu nr 3, były także poruszane przez mieszkańców biorących udział w warsztacie rewitalizacyjnym. Zwrócono także uwagę na nieodpowiednie zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej nr 1, gdzie poza brakiem miejsc parkingowych występują również utrudnienia uniemożliwiające dojazd autobusu pod szkołę.

W zakresie poprawy bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej na terenie Krosna Odrzańskiego, w tym obszarze rewitalizacji, funkcjonuje monitoring z kilkudziesięcioma punktami: przy ul. Poznańskiej (7 punktów), Park Tysiąclecia wraz z ul. Poznańską i Parkową (13 punktów), przy Urzędzie Miasta (3 punkty), Trakt Książęcy (5 punktów), ul. Podgórna (2 punkty), ul. Poznańska i plac przed bankiem Santander (6 punktów) oraz ul. Wąska (4 punkty).

W trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, a także podczas wywiadów pogłębionych z przedstawicielami Urzędu Miasta ustalono, że jednym z problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze rewitalizacji jest również niedostatek mieszkaniowych zasobów lokalowych, w tym mieszkań o wysokim standardzie, którego coraz częściej poszukują potencjalni mieszkańcy.

Problem dotyczy również zasobu mieszkaniowego Gminy. Według danych na koniec 2022 roku, średni czas oczekiwania na lokal socjalny w Gminie Krosno Odrzańskie wynosił 36-60 miesięcy, a czekało na niego 26 osób. Z kolei na lokal komunalny oczekiwały 2 osoby, jednak czas oczekiwania był taki sam. W trakcie warsztatów rewitalizacyjnych pojawił się pomysł, aby część obiektów użytkowych czy pustostanów znajdujących się na obszarze rewitalizacji, zagospodarować właśnie pod funkcję mieszkaniową.

Wizja lokalna przeprowadzona na obszarze rewitalizacji oraz rozmowy z mieszkańcami zwróciły również uwagę na problem zagospodarowania przestrzeni w okolicach budynków mieszkalnych, szczególnie wielorodzinnych. Podwórka, place i ciągi komunikacyjne przy tego typu zabudowie często nie spełniają swojej funkcji w sposób jakiego oczekivaliby mieszkańcy. Tereny zieleni często są zaniedbywane bądź zaśmiecanie, drogi i chodniki są w niektórych miejscach bardzo złej jakości, co pogarsza bezpieczeństwo dla ich użytkowników. Mieszkańcy często nie czują się przywiązani do okolicy swego miejsca zamieszkania, traktując przestrzeń wspólną jako niczyją. Zaobserwowano kilka działek, które są wyjątkowo zaniedbane, stanowiąc składowiska złomu i odpadów wielkogabarytowych, w tym starych mebli. Wpływa to negatywnie na estetykę i ogólny odbiór danej przestrzeni.

W większości zabudowy kamienicznej „dolnego” miasta w ostatnich latach przyłączona została sieć gazowa, co spowodowało zmianę źródła ogrzewania i rezygnację z korzystania z opału stałego. Natomiast większość mieszkań posiadała zewnętrzne komórki lokatorskie, które służyły do składowania opału. Aktualnie obiekty te niszczeją, często są zaśmiecanie lub po prostu pozostają puste. W połączeniu z problemem braku miejsc parkingowych, w trakcie warsztatu rewitalizacyjnego pojawił się pomysł zagospodarowania nieużytkowanych komórek lokatorskich na garaże bądź inne funkcje, zgodnie z potrzebami lokalnej społeczności.

W granicach obszaru rewitalizacji nie funkcjonuje transport publiczny. Jedynym połączeniem mieszkańców z innymi ośrodkami miejskimi jest linia kolejowa, jednak stacja zlokalizowana jest w południowej części miasta, do której część mieszkańców z terenów wykluczonych transportowo, nie może się dostać. Problem ten jest szczególnie uciążliwy dla osób starszych lub osób z trudnościami w poruszaniu się. Przyczyn braku transportu upatruje się m.in. w braku zainteresowania przewoźników wynikającym z nieopłacalnością organizowania połączeń autobusowych.

W przestrzeni Krosna Odrzańskiego, szczególnie w granicach obszaru rewitalizacji, znajduje się również wiele przestrzeni lub obiektów, które wymagają przearanżowania bądź zaprojektowania i urządzenia od nowa. Jednym z takich miejsc jest Plac Unii Europejskiej, obecnie stanowiący głównie miejsce spacerowe, jednak nie jest ono zaprojektowane w sposób odpowiedni dla wszystkich mieszkańców, czego dowodem są choćby widoczne nieużytkowane, zarastające ścieżki, a z drugiej strony wydeptane w trawniku przejścia w innych miejscach. Warto zaznaczyć, że plac znajduje się w miejscu reprezentacyjnym i otoczony jest zabytkowymi budynkami, w których swoje siedziby ma wiele instytucji i usługodawców, w tym np. Starostwo Powiatowe w Krośnie Odrzańskim, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie czy Warsztat Terapii Zajęciowej. Z powyższych usług korzysta wiele osób ze szczególnymi potrzebami, zatem okoliczny plac powinien również uwzględniać rozwiązania skierowane do takich mieszkańców. Co więcej, pod placem znajduje się poniemiecki zbiornik wodny, który przy odpowiednim zabezpieczeniu i zagospodarowaniu (o ile pozwolą na to względy techniczne), można by przeznaczyć na cele przeciwpożarowe, lub zagospodarować ten teren w nowe elementy zielonej i niebieskiej infrastruktury. Również Park Tysiąclecia oraz skarpa nadodrzańska stanowią nadal nie do końca wykorzystany potencjał, który przy odpowiednim zagospodarowaniu mógłby spełniać istotną rolę m.in. podczas organizowanych wydarzeń kulturalnych, sportowych czy rozrywkowych. W kontekście samej skarpy, która jest swego rodzaju łącznikiem pomiędzy „górnym” a „dolnym” miastem warto również wspomnieć, że ze względu na jej duże nachylenie, w niektórych miejscach wybudowano schody, z których jedno wyposażono w podjazd dla wózków. Niestety duże nachylenie i nie do końca przemyślane rozwiązania, powodują znaczne trudności lub wręcz uniemożliwiają korzystanie ze schodów przez osoby na wózkach inwalidzkich czy z wózkami dziecięcymi. Zmian w zakresie funkcjonalno-przestrzennym wymaga również ulica Podgórna, która częściowo położona jest w pewnego rodzaju zagłębieniu na skarpie. Z uwagi na niedostateczne zabezpieczenie zbocza skarpy i zagrożenie osuwiskami, ruch samochodowy na tym odcinku został zamknięty, co wywarło negatywny wpływ na działalności usługowe zlokalizowane przy tej ulicy. Znaczne różnice w wysokości terenu wpłynęły również na konieczność stosowania rozwiązań w postaci stromych schodów pomiędzy budynkami mieszkalnymi, które to często są w bardzo złym stanie technicznym oraz w żaden sposób nie odpowiadają na potrzeby osób starszych czy posiadających ograniczenia w poruszaniu się.

Ryc. 14 Stan sfery przestrzenno-funkcjonalnej w granicach obszaru rewitalizacji: zdjęcia górne – Plac Unii Europejskiej, skarpa nadodrzańska; zdjęcia dolne – ul. Prądyńskiego i ul. Podgórna
Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

Fizycznym łącznikiem pomiędzy „górnym” a „dolnym” miastem jest most na Odrze, który z uwagi na uwarunkowania techniczne w momencie opracowywania dokumentu poddawany jest działaniom remontowym. Planuje się, że przeprowadzony remont wpłynie pozytywnie zarówno na rozładowanie częstych zatorów drogowych w mieście, jak i usprawni komunikację

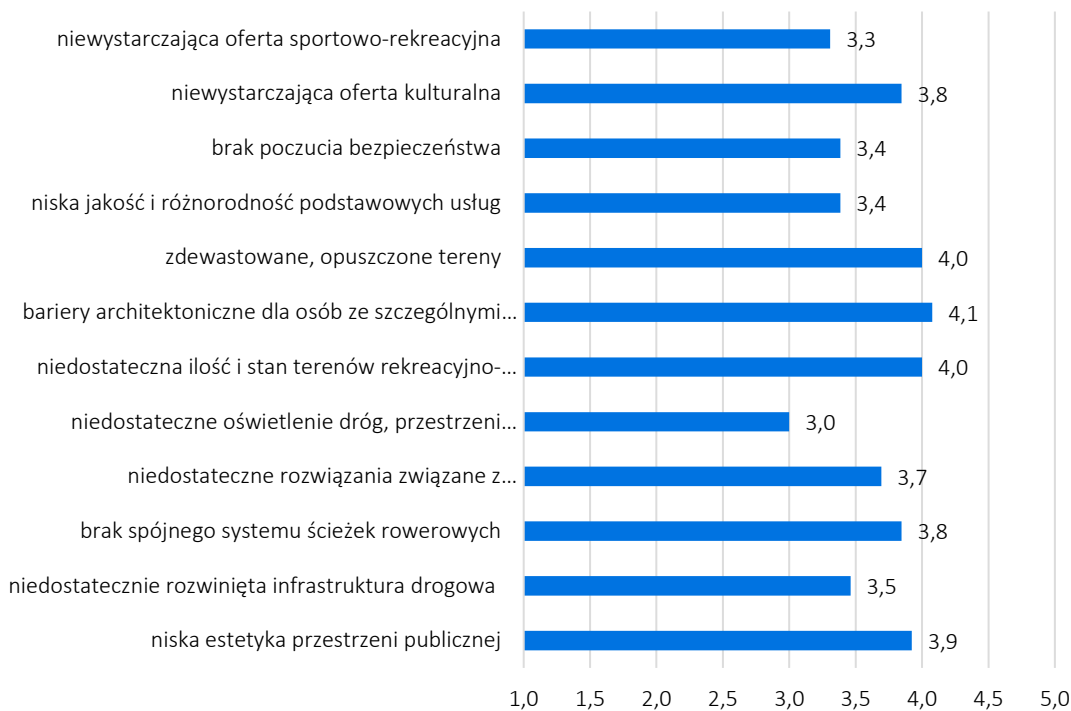
samochodową, pieszą i rowerową pomiędzy północną i południową częścią miasta. W południowej części obszaru rewitalizacji znajdują się niewielkie tereny zieleni (w dużej części zaniedbane), z których jeden usytuowany na miejscu historycznego rynku. Obecnie w tym miejscu znajduje się Pomnik Powrotu Środkowego Nadodrza do Macierzy, jednak jego najbliższe otoczenie podlega stopniowej degradacji, utrudniając organizację wydarzeń historycznych przy pomniku. Istotnym elementem przestrzeni tej części obszaru są również pozostałości Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim, którego część została zaadaptowana do pełnienia funkcji kulturalnych – znajduje się tam siedziba Centrum Artystyczno-Kulturalnego Zamek. Obiekt jest natomiast tylko częściowo zagospodarowany, a pozostałe jego elementy niszczone głównie na skutek działalności czynników atmosferycznych. Brak odpowiednich środków finansowych na trwałe zabezpieczenie lub odrestaurowanie zamku jest istotną przeszkodą uniemożliwiającą pełne wykorzystanie potencjału tego miejsca.

Ryc. 15 Stan sfery przestrzenno-funkcjonalnej w granicach obszaru rewitalizacji: zdjęcia górne – okolice Placu Św. Jadwigi; zdjęcia dolne – Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

Mieszkańcy podczas badania ankietowego wskazali, że najbardziej istotnymi problemami występującymi na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej są bariery architektoniczne dla osób ze szczególnymi potrzebami, zdewastowane, opuszczone tereny oraz niedostateczna ilość i stan terenów o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych. Zwrócono także uwagę na niską estetykę przestrzeni publicznej, niewystarczającą ofertę kulturalną a także brak spójnego systemu ścieżek pieszo-rowerowych. Szczegóły przedstawia rycina poniżej.

Ryc. 16 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

3.3.5. Sfera techniczna

Problemy w sferze technicznej występujące w obszarze rewitalizacji są ściśle powiązane z problemami w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Analiza wskaźnikowa identyfikująca problemy w sferze technicznej przeprowadzona została w oparciu o dwa wskaźniki: pierwszy z nich dotyczący przestrzeni publicznych w złym stanie technicznym, a drugi dotyczący obiektów zabytkowych wymagających remontów.

Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym w przeliczeniu na 100 mieszkańców na obszarze rewitalizacji wyniosła 0,30, przy czym dla całej Gminy wskaźnik wyniósł 0,32. Analizując jednak liczby bezwzględne, w Gminie Krosno Odrzańskie zidentyfikowano łącznie 31 obiektów przestrzeni publicznej w złym stanie technicznym, z czego aż 13 znajdowało się w granicach obszaru rewitalizacji, co wskazuje na stan kryzysowy w tym zakresie.

Drugim analizowanym wskaźnikiem była liczba obiektów zabytkowych wymagających remontów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych. W Gminie Krosno Odrzańskie na koniec 2022 r. łącznie w GEZ znajdowało się 288 obiektów, z czego 255 było w stanie wymagającym remontu (73,7%). Na obszarze rewitalizacji położonych było z kolei 111 zabytków, z czego aż 109 określono jako wymagające remontu (98,7%). Do problemu dużej ilości obiektów zabytkowych w niezadowalającym stanie technicznym odnieśli się również interesariusze rewitalizacji obecni na warsztacie. Wskazali oni, ich zdaniem, główną przyczynę takiego stanu rzeczy, jaką są wysokie koszty dokonywania remontów obiektów zabytkowych, co wynika z konieczności stosowania konkretnych materiałów i rozwiązań.

Tabela 11 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie

Zakres	Nazwa wskaźnika	Wartość dla obszaru rewitalizacji	Wartość średnia dla Gminy
Stan techniczny przestrzeni publicznej	Liczba obiektów przestrzeni publicznej (place zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	0,30	0,32
	Liczba obiektów zabytkowych wymagających remontów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych	98,7%	73,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie*.

W trakcie warsztatów rewitalizacyjnych z interesariuszami oraz wizji lokalnej na obszarze rewitalizacji, w sferze technicznej wyklarował się kolejny istotny problem związany ze złym stanem substancji mieszkaniowej w centralnej i południowej części miasta. Wiele budynków mieszkalnych, głównie wielorodzinnych, będących zarówno w posiadaniu prywatnych właścicieli, wspólnot mieszkaniowych jak i wchodzących w skład gminnego zasobu mieszkaniowego, posiada widoczne ubytki w elewacjach, dachach, stolarnie okiennej czy drzwiowej. Również części wspólne, w tym klatki schodowe czy schody prowadzące do budynków, są w stanie wymagającym remontu. Przyczyna złego stanu nieruchomości wynika często z wieloletnich zaniedbań, najczęściej związanych z brakiem odpowiednich środków na prowadzenie generalnych remontów. Wywiady pogłębione z pracownikami Urzędu Miasta wskazały, że wiele budynków mieszkaniowych znajdujących się w zasobie gminnym, zmaga się z niską efektywnością energetyczną, spowodowaną dużymi stratami ciepła przez nieszczelne drzwi, okna, nieocieplone dachy czy ściany. Wiele obiektów posiada nieefektywne

i przestarzałe instalacje grzewcze, wodno-kanalizacyjne i elektryczne. Napraw wymagają również systemy odprowadzania wód opadowych (np. rynny) oraz elewacje budynków. Niezadowalający stan techniczny obiektów mieszkalnych, poza wysokimi kosztami utrzymania i niską estetyką, wpływa również na obniżenie się jakości życia mieszkańców, a w konsekwencji brakiem chęci do osiedlania się w granicach obszaru rewitalizacji, czego dowodem jest postępujący odpływ ludności. W mieszkaniach zmagających się z dużymi problemami technicznymi często zamieszkują osoby ubogie, starsze, osoby z różnymi formami niepełnosprawności. Obecne bariery architektoniczne i brak ułatwień w zakresie poruszania się, prowadzi do wykluczenia społecznego takich mieszkańców bądź zagrożenia wykluczeniem w przyszłości. Podejmując zatem działania naprawcze w sferze infrastrukturalnej, jednocześnie należy pracować nad wyprowadzeniem mieszkańców z różnorodnych problemów społecznych.

Ryc. 17 Budynki mieszkalne wymagające remontu na obszarze rewitalizacji: ul. Wodna i ul. Pocztowa

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

Negatywną estetyką i stanem technicznym odznacza się również budynek wielorodzinny przy ul. Poznańskiej 8-30. Jest on zlokalizowany przy głównej drodze prowadzącej przez miasto (droga krajowa nr 29), dlatego zwraca szczególną uwagę osób przejezdnych. Elewacja obiektu jest w bardzo złym stanie, podobnie jak część stolarki okiennej i drzwiowej, co negatywnie wpływa nie tylko na aspekt wizualny, ale również na wysokie koszty utrzymania i remontów budynku.

Ryc. 18 Budynek przy ul. Poznańskiej 8-30

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

Wspomniany już problem braku efektywności energetycznej budynków i związanych z tym wysokimi kosztami utrzymania dotyczy również budynków publicznych lub mających istotne znaczenie z punktu widzenia rozwoju lokalnego. Wśród takich budynków można wymienić Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim (budynek A i B) przy ul. Parkowej 1, budynek przy ul. Pocztowej 30a (który dodatkowo wymaga zagospodarowania z uwagi na brak określonych funkcji), budynek Centrum Rekreacyjnego przy ul. Pocztowej 27.

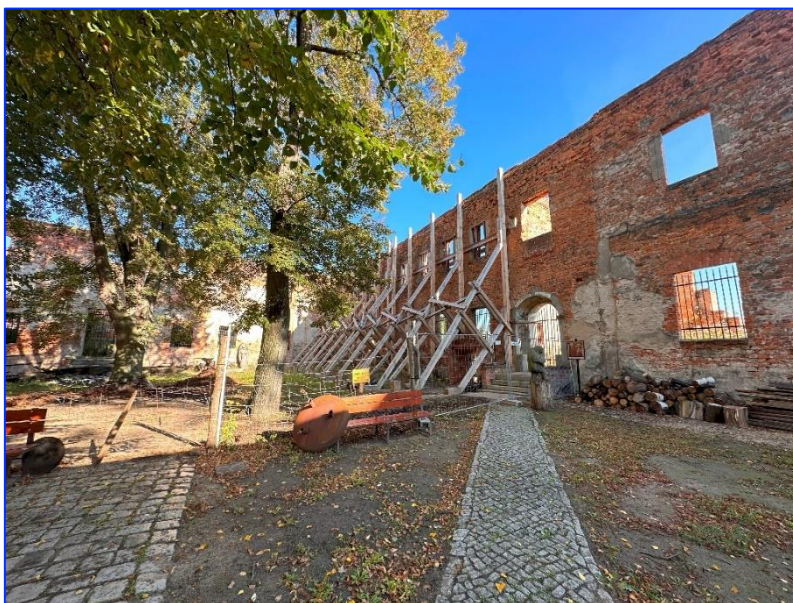

Ryc. 19 Nieużytkowany budynek przy ul. Pocztowej 30a

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

W stanie technicznym wymagającym gruntownego remontu bądź co najmniej zabezpieczenia, znajdują się pozostałości Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim, przy ul. Szkolnej. W 2008 roku część kompleksu zamkowego (w tym część bramna, wozownia i krużganki) zostały odbudowane i odrestaurowane, a także oddane do użytku jako centrum kultury i izba pamięci. Na przełomie lat 2021/2022 zawaleniu uległo natomiast skrzydło wschodnie. Mury

skrzydła zachodniego również chylą się ku upadkowi. Bez pilnej interwencji obiekt najprawdopodobniej ulegnie trwałej degradacji.

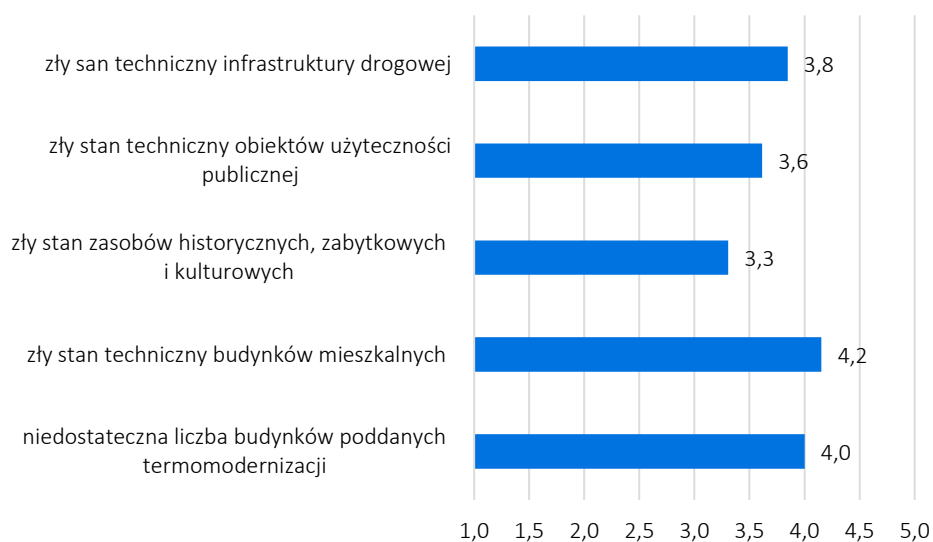

Ryc. 20 Ruiny Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim

Źródło: materiały z wizji lokalnej przeprowadzonej w dniu 18.10.2023 r.

Interesariusze rewitalizacji wskazali również na zły stan techniczny oraz wątpliwą estetykę obiektów zlokalizowanych przy linii kolejowej, w tym samego dworca PKP, a także przyległych obiektów (np. wieży ciśnienia) oraz złą jakość infrastruktury komunikacyjnej w tym obszarze (dróg, chodników).

Mieszkańcy biorący udział w badaniu ankietowym wykazali, że najbardziej istotnymi problemami w sferze technicznej jest zły stan techniczny budynków mieszkalnych, a także niedostateczna liczba budynków poddanych termomodernizacji, co potwierdza omówione wcześniej problemy. Dość wysoko oceniono również zły stan techniczny infrastruktury drogowej, która zdaniem mieszkańców również wymaga poprawy.

Ryc. 21 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

3.4. Lokalne potencjały obszaru

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji lokalne potencjały, czyli silne strony i możliwości danego obszaru, powinny zostać zawarte w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji. Potencjały te widoczne są w różnych analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej czy środowiskowej. Zidentyfikowane potencjały przyczyniają się do pobudzenia lokalnego rozwoju obszaru rewitalizacji, nie zawsze występując wyłącznie na jego obszarze.

W Gminie Krosno Odrzańskie działa wiele instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych, które wspierają rozwój lokalnej społeczności, poszerzają dostęp do kultury, rozrywki, aktywnych form spędzania czasu, w tym sportu oraz wspierają osoby potrzebujące, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują następujące jednostki, stanowiące duży potencjał dla możliwości rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji:

Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim zlokalizowany jest przy ul. Parkowej 1, w granicach obszaru rewitalizacji. W skład Urzędu wchodzi dwa budynki: A i B. Urząd odpowiada za bieżące zaspokajanie potrzeb zbiorowych mieszkańców w drodze świadczenia powszechnie dostępnych usług. Pracownicy Urzędu w ramach swoich możliwości oraz wiedzy i specjalizacji w poszczególnych dziedzinach, służą pomocą i radą mieszkańcom potrzebującym wsparcia, szczególnie w sprawach administracyjnych. Urząd odpowiada również za efektywne wdrażanie i koordynowanie projektów i programów mających polepszyć jakość życia w Gminie. Dodatkowo, w godzinach otwarcia Urzędu, funkcjonuje również gminny punkt konsultacyjny programu „Czyste Powietrze”, gdzie beneficjenci mogą uzyskać wsparcie w zakresie przygotowania wniosku o dofinansowanie, a także przy rozliczaniu przyznanego dofinansowania. W strukturach Urzędu funkcjonuje również Biuro Obsługi Inwestora, a główna strona internetowa Gminy obfituje w informacje skierowane dla potencjalnych przedsiębiorców i inwestorów, ale także turystów i mieszkańców. Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim jest organizatorem bądź współorganizatorem szeregu wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym, edukacyjnym, sportowym czy turystyczno-rekreacyjnym. Na stronie Urzędu prowadzony jest kalendarz wydarzeń, w którym na bieżąco aktualizowane są planowane imprezy. Wśród nich znajdują się różnego rodzaju festyny, jarmarki, turnieje i zawody sportowe, uroczystości patriotyczne. Jednym z przykładów tego typu działań jest zorganizowany w 2022 i 2023 roku Festiwal Win Musujących, który nawiązuje do lokalnych winnic, które słyną z tego rodzaju win. Tego typu wydarzenia, budowane na lokalnych tradycjach (w tym przypadku winiarskich) są dużym potencjałem w zakresie integracji, rekreacji, kultury i promocji. Urząd Miasta realizuje również założenia polityki senioralnej, m.in. oferując Krośnieńską Kartę Seniora (która uprawnia do korzystania z określonych ulg i zniżek przez osoby, które ukończyły 60 rok życia i zamieszkują teren Gminy) oraz realizując wsparcie organizacyjne dla Krośnieńskiej Rady Seniorów (będącym organem doradczym w zakresie rozwoju polityki senioralnej i nie tylko). Dodatkowo, w Gminie funkcjonuje Młodzieżowa Rada Miejska, która wykazuje duże zaangażowanie w życie lokalnej społeczności, i która stanowi istotny potencjał w zakresie planowania i realizacji działań skierowanych dla dzieci i młodzieży. Z kolei nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Straż Miejska, której siedziba również znajduje się w budynku Urzędu. Zauważa się jednak potrzebę wyodrębnienia konkretnej części budynku na potrzeby rozwoju m.in. działalności prewencyjnej oraz zadań administracyjnych Straży Miejskiej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim ma swoją siedzibę przy ul. Piastów 10H, zatem w granicach obszaru rewitalizacji. OPS realizuje zadania własne i zlecone Gminie

z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej. Działalność Ośrodka ma na celu wsparcie osób i rodzin w działaniach zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenia (w miarę możliwości) do usamodzielnienia i umożliwienia funkcjonowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. OPS zapewnia również profesjonalną pomoc rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocy w rodzinie, integruje ze środowiskiem osoby wykluczone społecznie, a także tworzy sieć usług socjalnych adekwatnych do potrzeb. Wsparcie świadczone przez Ośrodek polega m.in. na: przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń, pracy socjalnej, prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, a także rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek” jest samodzielną instytucją kultury, której siedzibą jest Zamek Piastowski przy ul. Szkolnej 1 w Krośnie Odrzańskim. Mimo, że siedziba instytucji znajduje się w granicach obszaru rewitalizacji, jej działalność dotyczy całego terenu Gminy Krosno Odrzańskie, co dodatkowo wpływa na wysoki potencjał jednostki jako partnera do prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Głównym celem CAK „Zamek” jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i zagranicą. Instytucja realizuje szereg działań, w tym m.in.: organizuje różnorodne formy edukacji kulturalnej i kształtuje wzory aktywnego uczestnictwa w kulturze, stwarza warunki umożliwiające rozwój amatorskiego ruchu artystycznego, poprzez prowadzenie zespołów artystycznych, organizowanie stacjonarnych i wyjazdowych warsztatów, kół zainteresowań i klubów hobbystów, organizuje przedsięwzięcia zmierzające do upowszechnienia kultury w środowisku lokalnym: np. wystawy, konkursy, koncerty, imprezy plenerowe, przeglądy, festiwale oraz inne cykliczne imprezy artystyczne, prowadzi działalność instruktazowo-metodyczną oraz wydawniczą i promocyjną: np. organizacja kół zainteresowań, warsztatów, promocja literatury itp., współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami i stowarzyszeniami kulturalnymi oraz organizacjami pozarządowymi w dziedzinie kultury i sztuki, stwarza warunki dla podtrzymywania tradycji folklorystycznych, w tym rękodzieła ludowego i artystycznego, prowadzi Izbę Muzealną, m.in. organizując wystawy i opiekując się przedmiotami posiadającymi wartość historyczną i estetyczną, upowszechnia dorobek i osiągnięcia instytucji i twórców kultury, rozpowszechnia dziedziny nauki, przede wszystkim nauki historyczne i przyrodnicze, poprzez organizowanie spotkań, wykładów, badań terenowych i kameralnych oraz publikacji, a także koordynuje realizację przedsięwzięć kulturalnych, organizowanych na terenie działalności Centrum Artystyczno-Kulturalnego „Zamek”.

Starostwo Powiatowe w Krośnie Odrzańskim jest siedzibą władz powiatu krośnieńskiego, zlokalizowaną przy ul. Piastów 10 B w Krośnie Odrzańskim (w granicach obszaru rewitalizacji). Poza bieżącą obsługą interesariuszy oraz realizacją zadań powiatowych, Powiat Krośnieński wspiera mieszkańców powiatu m.in. zapewniając nieodpłatną pomoc prawną dla osób, które nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej czy realizując program stypendialny. Ważnym potencjałem lokalnym funkcjonującym w granicach obszaru rewitalizacji bądź z którego mogą korzystać mieszkańcy obszaru, są jednostki organizacyjne powiatu, takie jak: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krośnie Odrzańskim, Zespół Szkół Specjalnych w Krośnie Odrzańskim, Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Krośnie Odrzańskim, Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi INTEGRACJA, a także Powiatowy Dom Dziecka w Krośnie Odrzańskim.

Centrum Aktywności Lokalnej prowadzone jest przez Fundację na rzecz Collegium Polonicum i współfinansowane ze środków Gminy Krosno Odrzańskie. Siedziba CAL zlokalizowana jest na poddaszu budynku przy ul. Piastów 2 w Krośnie Odrzańskim. Centrum Aktywności Lokalnej Na Poddaszu tworzone jest we współpracy samorządu i organizacji pozarządowej oraz stanowi przestrzeń dla lokalnych społeczników. Możliwe jest korzystanie z usług informacyjnych, doradczych, szkoleniowych, pomieszczeń biurowych wraz ze sprzętem komputerowym oraz sali szkoleniowej. Na podstawie określonego regulaminu, z zasobów mogą korzystać: organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie; grupy inicjatywne, grupy nieformalne działające na terenie gminy Krosno Odrzańskie; osoby fizyczne zainteresowane działalnością sektora pozarządowego.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim, zgodnie z założoną misją, realizuje zadania w zakresie organizacji imprez sportowych i rekreacyjnych. Współpracuje ze szkołami, stowarzyszeniami, klubami sportowymi oraz podmiotami prywatnymi. Wspiera działania związane z funkcjonowaniem szeroko pojętej kultury fizycznej. Udostępnia i administruje obiektami, realizuje przedsięwzięcia, organizuje czas wolny. Rozbudowuje i modernizuje infrastrukturę celem poprawy świadczonych usług. Dąży do systematycznego wzrostu jakości świadczonych usług i poziomu ich obsługi. Obiekty, którymi zarządza OSiR stanowią niewątpliwie potencjał obszaru rewitalizacji jak i całej Gminy. Są to m.in.: Centrum Rekreacyjne i stadion przy ul. Pocztovej 27, Hala Sportowo-Widowiskowa przy ul. Pułaskiego 3, port nad Odrą, kręgielnia, kąpielisko w Łochowicach, lodowisko, skate-park, pole namiotowe czy siłownie plenerowe.

Dużym potencjałem, który można wykorzystać do realizacji procesu rewitalizacji w sferze społecznej, poza działaniami ww. jednostek, jest **aktywność stowarzyszeń, organizacji pozarządowych oraz aktywnych liderów lokalnych** działających na terenie Gminy, w tym w granicach obszaru rewitalizacji. Działalność NGO najczęściej koncentruje się na zagadnieniach z zakresu aktywizacji seniorów, wsparcia i aktywizacji osób z niepełnosprawnościami, propagowania sportu, kultury i historii, a także działalności na rzecz lokalnej społeczności. Głównymi zadaniami organizacji pozarządowych jest kształtowanie wśród mieszkańców świadomych postaw prospołecznych, promocja działań związanych z upowszechnianiem aktywności kulturalnej i integracji, działanie na rzecz lokalnej społeczności oraz dbanie i zachęcanie do poznawania zasobów dziedzictwa kulturowego. Zadania te realizowane są za pomocą akcji tematycznych, spotkań, warsztatów, wyjazdów integracyjnych oraz innych organizowanych wydarzeń. W poniższej tabeli przedstawiono funkcjonujące w Gminie Krosno Odrzańskie (w tym na obszarze rewitalizacji) organizacje pozarządowe wraz z głównym zakresem ich działalności.

Tabela 12 Wykaz organizacji pozarządowych działających w granicach obszaru rewitalizacji i okolicach

Nazwa podmiotu	Zakres działalności
OBSZAR REWITALIZACJI	
Miejski Klub Sportowy TĘCZA Krosno Odrzańskie	kultura fizyczna, sport
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejsko-Gminny	pomoc w rozwoju psycho-fizycznym dzieci, opieka rodzinna oraz środowiskowa
Oddział Wojskowy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego	kultura fizyczna, rekreacja, turystyka i krajoznawstwo
Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 9	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej

Związek Sybiraków	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Koła	ochrona i promocja zdrowia, poprawa sytuacji prawnej, ekonomicznej i zdrowotnej osób chorych na cukrzycę
Stowarzyszenie „PRZYSTAŃ”	pomoc osobom z niepełnosprawnościami, osobom starszym, a także rodzinom zastępczym
Krośnieńskie Stowarzyszenie Gier Umysłowych „Tęcza”	kultura fizyczna, sport, rekreacja
Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku	podjęcie i rozwijanie społecznych inicjatyw (naukowych, oświatowych, kulturalnych, charytatywnych, opiekuńczych, ekologicznych, dotyczących rehabilitacji osób starszych, niepełnosprawnych, a także kultury fizycznej i sportu)
Lokalna Grupa Działania „Zielone Światło”	działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, upowszechnianie i rozwijanie kultury regionalnej, ochrona i promocję zdrowia
Stowarzyszenie Saperów Polskich Koło Nr 16	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Stowarzyszenie Kilińszczaków	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Stowarzyszenie Pracowników i Przyjaciół Warsztatów Terapii Zajęciowej „SYNERGIA”	promowanie warsztatów terapii zajęciowej przez upowszechnianie wiedzy z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych.
Stowarzyszenie „Wzgórze nadziei”	działalność na rzecz osób niepełnosprawnych
Gminne Koło Stowarzyszenia Sołtysów	wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, integracja społeczna i poprawa warunków życia, reprezentowanie i obrona wspólnych interesów sołtysów i samorządów mieszkańców wsi
Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ Zarząd Koła Nr 13	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Stowarzyszenie Przyjaciół Stumilowego Lasu	wspieranie działalności przedszkolnej
Lisy Rugby Club Krosno Odrzańskie	kultura fizyczna, sport
Klaster Turystyki Historycznej Cluster für Geschichtstourismus	kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
Stowarzyszenie Sołtysów Powiatu Krośnieńskiego	działalności wspomagającej rozwój społeczności lokalnych, demokracji, świadomości społecznej i obywatelskiej
Stowarzyszenie Tu I Teraz	nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
Sportowy Klub Taneczny „A-KWADRAT”	kultura fizyczna, sport
POZA OBSZAREM REWITALIZACJI	
Towarzystwo Miłośników Ziemi Krośnieńskiej Stowarzyszenie	społeczno-kulturalna
Klub Sportowy KRUSZYWO	kultura fizyczna, sport
Ludowy Zespół Sportowy POGOŃ Wężyska	kultura fizyczna, sport
CZARNI Czarnowo	kultura fizyczna, sport
Parafialny Oddział Akcji Katolickiej przy Parafii Świętej Jadwigi Śląskiej	współpraca katolików świeckich z hierarchią kościelną w prowadzeniu misji apostołowskiej Kościoła, pogłębianie formacji chrześcijańskiej
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym
Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 6	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy im. 100-lecia Ogrodnictwa Działkowego	ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego

Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP Zarząd Miejsko – Gminny	ochrona przeciwpożarowa, popularyzacja dorobku historycznego ruchu strażackiego, rozwijanie działalności artystycznej i sportowej w Ochotniczych Strażach Pożarnych
Polski Związek Wędkarski w Zielonej Górze Rejon IV Krosno Odrzańskie	kultura fizyczna, sport
Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych SKARPA	działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości
Parafialny Zespół CARITAS	działalność charytatywna
Siatkarski Klub Sportowy „Tęcza”	kultura fizyczna, sport
Klub Sportowy Ju Jitsu SATORI Krosno Odrzańskie	kultura fizyczna, sport
Jeździecki Klub Sportowy GOSTCHORZE	kultura fizyczna, sport
Stowarzyszenie „Raduszcanka”	kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
Klub Sportowy CALIPSO	kultura fizyczna, sport
Klub Sportowy JAGUAR	kultura fizyczna, sport
Stowarzyszenie Młode Krosno	kultura fizyczna, sport
Stowarzyszenie SUBSIDIUM	przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Fundacja Promocji Zdrowia Psychicznego FENIKS	ochrona i promocja zdrowia
Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919	podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej
Rejonowe Koło Pszczelarzy w Krośnie Odrzańskim	ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
Stowarzyszenia TRAMPOLINA	działalność na rzecz integracji osób niepełnosprawnych, działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Stowarzyszenie Kobiet Przy Radzie Sołectkiej w Osiecznicy	działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
Sąsiedzka Wataha	kultura fizyczna, sport
Fundacja Hula	rozwój i promowanie turystyki, sportu i rekreacji
Fundacja Global	działalność charytatywna
Stowarzyszenie 515 w Krośnie Odrzańskim	ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
K. O. Team MTB Krosno Odrzańskie	kultura fizyczna, sport
Stowarzyszenie Matecznik Pomocniczości i Dobroci	działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych KPP Krosno Odrzańskie	działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym,
Fundacja Lubuska Inicjatywa Pozarządowa	działalność na rzecz integracji, reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
Stowarzyszenie ReNOVATIO	kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
Stowarzyszenie Klub 5	działanie na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim.

Istotnym potencjałem w sferze gospodarczej jest Podstrefa Krosno Odrzańskie należąca do Kostrzyńsko-Słubickiej Strefy Ekonomicznej. Znajdujące się w strefie tereny inwestycyjne są bardzo atrakcyjne dla potencjalnych przedsiębiorców, o czym świadczy m.in. szybki wykup oferowanych terenów. Wsparcie i preferencyjne warunki dla przedsiębiorców w strefie wpływają pozytywnie nie tylko na atrakcyjność inwestycyjną Gminy, ale również docelowo zapewniają coraz więcej miejsc pracy, również dla mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym obszaru rewitalizacji.

Co więcej, na poziomie lokalnym Gmina Krosno Odrzańskie wspiera inwestorów w całym procesie inwestycyjnym: przygotowuje informacje o możliwościach inwestycyjnych miasta, oferuje szybki dostęp do kompleksowej informacji dotyczącej otoczenia gospodarczo-prawnego inwestycji, udziela wszechstronnej pomocy w znalezieniu odpowiednich lokalizacji. W ramach funkcjonującego przy Urzędzie Miasta Centrum Obsługi Inwestora, każdy inwestor może otrzymać osobistego Project Managera, który będzie mu pomagał na każdym etapie realizacji projektu i po jego zakończeniu, oferując opiekę poinwestycyjną dla firm.

W sferze gospodarczej potencjałami lokalnymi z pewnością są najwięksi pracodawcy na terenie Gminy, a także instytucje otoczenia biznesu, które wskazano w poprzednich rozdziałach. Dodatkowo jako niewykorzystany w pełni potencjał rozwoju gospodarczego wskazać można ul. Podgórną, która z uwagi na rozwiązania w zakresie ruchu drogowego, nie jest obecnie atrakcyjna zarówno dla usługodawców, jak i potencjalnych klientów.

Potencjał w zakresie rozwoju turystyki wiąże się również z działalnością Punktu Informacji Turystycznej, który swoją siedzibę ma w odrestaurowanej części Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim. Informacja Turystyczna Krosno Odrzańskie przekazuje szereg informacji i poleceń w zakresie atrakcji i usług turystycznych nie tylko w Gminie Krosno Odrzańskie, ale również w okolicach. Oferowane jest dodatkowo m.in. zwiedzanie Zamku Piastowskiego z przewodnikiem, prowadzona jest sprzedaż widokówek, pamiątek, map oraz lokalnych wydawnictw z Krosna Odrzańskiego i okolic.

Wśród lokalnych potencjałów w zakresie sfery środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej czy technicznej, które mogą stanowić przestrzeń do realizacji działań rewitalizacyjnych, należy wskazać obiekty i przestrzenie publiczne, które zostały scharakteryzowane w poprzednich rozdziałach. Należą do nich m.in.: rzeka Odra wraz z przyległą infrastrukturą, skarpa nadodrzańska wraz z rozwijającą się infrastrukturą spacerowo-rekreacyjną, niewykorzystane w pełni podwórka przy budynkach wielorodzinnych, Plac Unii Europejskiej, Park Tysiąclecia, Zamek Piastowski, a także inne niszczone tereny i obiekty, które stanowią nieocenioną bazę do adaptacji i dalszej realizacji procesu rewitalizacji.

3.5. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Prace prowadzone na poszczególnych etapach opracowywania dokumentu takie jak delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz przeprowadzona analiza wskaźnikowa, warsztaty rewitalizacyjne, wizja lokalna, konsultacje społeczne wraz z badaniem ankietowym, a także pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji potwierdziły koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w granicach obszaru rewitalizacji, które znacząco hamują rozwój obszaru rewitalizacji jak i wpływają negatywnie na całą Gminę. Potwierdziła się zatem zasadność wyznaczenia obszaru rewitalizacji w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zidentyfikowano w szczególności: problem alkoholizmu, ubóstwo, wysoki poziom przestępczości, niski kapitał społeczny, nagromadzenie osób ze szczególnymi potrzebami przy jednoczesnym niedostatku rozwiązań ułatwiających im funkcjonowanie, niedostateczną liczbę miejsc integracji i spędzania czasu wolnego, związaną z tym niewielką aktywnością społeczną i niski poziom integracji wśród mieszkańców, a także niewielką aktywność społeczną mieszkańców w życiu publicznym, niską świadomość ekologiczną, zanieczyszczenie powietrza przez stare, nieefektywne systemy grzewcze (w tym brak efektywności energetycznej niektórych obiektów publicznych), brak dostosowania części przestrzeni publicznej i budynków do osób ze szczególnymi potrzebami oraz zły stan techniczny budynków publicznych i prywatnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji, a także degradację bądź niewystarczające wykorzystanie przestrzeni ogólnodostępnych, takich jak parki, place, podwórka.

Problemy zdiagnozowane w granicach obszaru rewitalizacji były powtarzalne i często przenikały różnorodne sfery – problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej często wynikały z problemów środowiskowych lub technicznych, wpływając przy tym na pojawienie się problemów społecznych czy obniżenie atrakcyjności gospodarczej i turystycznej obszaru. Należy zwrócić uwagę, iż nagromadzone zjawiska problemowe to nie odrębne sytuacje, tylko ciąg powiązanych ze sobą zdarzeń. Problemy takie jak brak integracji mieszkańców i niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym wynikają często z innych zdiagnozowanych problemów, np. braku miejsc do spędzania czasu wolnego czy niedostatecznej oferty zajęć rozwijających zainteresowania. Z kolei zanieczyszczenie powietrza powiązane jest zarówno z niską świadomością ekologiczną mieszkańców, ale także złą kondycją finansową, ubóstwem oraz infrastrukturą o niskim poziomie efektywności energetycznej.

Potrzeba rewitalizacji wynika więc nie tylko z nagromadzenia zjawisk problemowych, ale również z ich wzajemnego powiązania i oddziaływania. Problemy w sferze społecznej wynikają częściowo z innych problemów społecznych, ale również z problemów zidentyfikowanych w pozostałych sferach. Przeprowadzając kompleksowo proces rewitalizacji należy mieć na uwadze, że poszczególne przestrzenie stanowić powinny system naczyń połączonych, w którym np. poprawa stanu technicznego, dostępności i funkcjonalności obiektów będzie stanowiła istotną rolę w zwiększeniu atrakcyjności obszaru poprzez realizację działań społecznych czy kulturalnych w odnowionych obiektach, zapewniając tym samym mieszkańcom dostęp do atrakcyjnych form rekreacji, integracji i rozwoju.

Problemy występujące w różnych obszarach mogą być skutecznie rozwiązane poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału poszczególnych przestrzeni. Rewitalizacja to kluczowy proces, który obejmuje wiele miejsc i obiektów wymagających modernizacji, remontów lub zmiany sposobu zagospodarowania. Jednym z obszarów, który wymaga szczególnej uwagi,

jest rzeka Odra wraz z przyległą infrastrukturą. Jej potencjał można maksymalnie wykorzystać, wykonując prace modernizacyjne i zmiany, które przyczynią się do poprawy funkcjonalności tego obszaru. Skarpa nadodrzańska, z rozwijającą się infrastrukturą spacerowo-rekreacyjną, również stanowi ważny potencjał, gdzie istniejące tereny mogą być lepiej zagospodarowane. Niewykorzystane w pełni podwórka przy budynkach wielorodzinnych, a także części wspólne obiektów mieszkalnych to kolejne miejsca, które mogą być poddane procesowi rewitalizacji. Poprzez odpowiednie zmiany i prace remontowe można uczynić te obszary bardziej atrakcyjnymi i funkcjonalnymi dla mieszkańców. Plac Unii Europejskiej, Park Tysiąclecia, Zamek Piastowski to również miejsca, które wymagają uwagi w kontekście procesu rewitalizacji. Niszczące tereny i obiekty stanowią jednak nie tylko wyzwanie, lecz także nieocenioną bazę do adaptacji i dalszej realizacji procesu rewitalizacji. Poprzez odpowiednio zaplanowane działania można przywrócić tym obszarom nowe życie, zachowując jednocześnie ich historyczny charakter.

Proces rewitalizacji powyższych przestrzeni nie tylko poprawi jakość życia mieszkańców, ale także przyczyni się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zrównoważonego rozwoju wskazanych obszarów miasta.

Omówione we wcześniejszych częściach elementy obszaru rewitalizacji stanowią duży potencjał rozwojowy dla potencjalnej oferty gminnej, jednak w tym celu konieczne jest przeprowadzenie kompleksowych działań rewitalizacyjnych we współpracy z innymi podmiotami, w tym z jednostkami gminnymi, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi. Pozostawienie przestrzeni w obecnej formie, może wpłynąć na ich dalszą degradację, co z kolei wpłynie negatywnie na wizerunek całego obszaru, jego funkcjonalność i atrakcyjność, a także będzie skutkowało zniechęceniem do przebywania w ich sąsiedztwie oraz na terenach im sąsiadujących.

W związku z generowanym potencjalnym zanieczyszczeniem powietrza na obszarze rewitalizacji należy brać również pod uwagę potrzeby termomodernizacyjne budynków oraz zwiększenie stopnia wykorzystywania alternatywnych źródeł energii przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz instytucje publiczne. Dodatkowo, należy mieć na uwadze prowadzenie działań w zakresie rozwoju zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym przeciwdziałanie dalszemu uszczelnianiu terenu, co pozytywnie wpłynie na naturalną retencję wód opadowych.

4. Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji, a także biorąc pod uwagę lokalne potencjały obszaru oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych zdefiniowano wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Stanowi ona wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Określa opis docelowego stanu obszaru po przeprowadzeniu zaplanowanych w niniejszym dokumencie działań rewitalizacyjnych.

Wizja stanowi wizualizację celu głównego, nadrzędnego względem celów rewitalizacji wskazanych w dokumencie, jednocześnie zawiera w sobie odniesienie do wszystkich sfer funkcjonowania obszaru, na którym planowana jest rewitalizacja. Jest również pewnego rodzaju odpowiedzią na pytanie o powód i zasadność prowadzenia procesu rewitalizacji w danej jednostce.

Istotną rolą wizji jest także zjednoczenie interesariuszy rewitalizacji wokół pewnej idei. Zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i funkcjonujące tam stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, jednostki administracyjne powinni utożsamiać się z określoną wizją. Wypracowana wizja powinna łączyć różne środowiska, które wspólnie będą pracowały nad jej urzeczywistnieniem.

Przyjmując powyższe założenie, wizja obszaru rewitalizacji w perspektywie do 2033 roku brzmi:

W roku 2033 obszar poddany procesowi rewitalizacji stał się miejscem zamieszkania dla silnej, zintegrowanej i aktywnej społeczności lokalnej. Dzięki wspólnym działaniom mieszkańców i realizacji projektów rewitalizacyjnych udało się zmniejszyć społeczne nierówności oraz ograniczyć negatywne zjawiska społeczne. Współpraca przy planowaniu i wdrażaniu procesu rewitalizacji sprawiła, że społeczność lokalna czuje się współodpowiedzialna za nowo powstałe przestrzenie, które spełniają rzeczywiste oczekiwania mieszkańców. Efektem rewitalizacji jest także zwiększona atrakcyjność gospodarcza obszaru, a nowe przedsiębiorstwa nie tylko świadczą usługi dla mieszkańców i turystów, lecz również generują nowe miejsca pracy. Przeprowadzenie procesu rewitalizacji z poszanowaniem środowiska naturalnego miało pozytywny wpływ na ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatu. Dzięki poprawie stanu technicznego i funkcjonalności przestrzeni publicznych oraz obiektów mieszkalnych, wszyscy mieszkańcy mogą łatwo korzystać z oferowanych usług miejskich, niezależnie od statusu ekonomicznego, wieku, płci czy stopnia niepełnosprawności.

Realizacja działań rewitalizacyjnych wpłynęła na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także wpłynęła pozytywnie na pozostałych mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie. Powstały miejsca do aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży, osób dorosłych i seniorów. Ze wszystkich przestrzeni i organizowanych w nich wydarzeń korzystać mogą również osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby z niepełnosprawnością. Realizowane są projekty z zakresu aktywizacji społecznej, zawodowej i ruchowej dla różnych grup mieszkańców. Dzięki przeprowadzonej rewitalizacji społeczność lokalna jest ze sobą zżyta, zatarły się podziały na „górne” i „dolne” miasto, a mieszkańcy wspólnie dbają o odnowioną i zagospodarowaną przestrzeń oraz coraz częściej realizują inicjatywy oddolne.

Rewitalizacja przyczyniła się również do pobudzenia aktywności gospodarczej w Krośnie Odrzańskim, szczególnie w oparciu o budynek przy ul. Poznańskiej 8-30 oraz przywróconą do życia ulicę Podgórną. Realizowane projekty z zakresu wsparcia przedsiębiorców oraz aktywizacji zawodowej, zachęciły mieszkańców do otwierania lokalnych biznesów. Rewitalizacja zabytkowych przestrzeni oraz organizacja cyklicznych wydarzeń wpłynęły również pozytywnie na rozwój turystyczny Krosna Odrzańskiego.

Efekty rewitalizacji wpływają również pozytywnie na jakość środowiska oraz adaptację do zmian klimatu. Zastosowane rozwiązania pozwalają zmniejszyć efekt miejskiej wyspy ciepła, a elementy zielonej i niebieskiej infrastruktury niwelują negatywne skutki występujących wezbrań rzeki lub występującej w okresach letnich suszy. Termomodernizacja obiektów publicznych wpłynęła również na poprawę jakości powietrza na terenie objętym rewitalizacją.

Uporządkowane i zagospodarowane tereny publiczne, w tym podwórka i place przy budynkach wielorodzinnych, wpłynęły nie tylko na nawiązanie relacji sąsiedzkich, ale również na estetykę i poprawę funkcjonalności przestrzeni wspólnych. W zagospodarowanych przestrzeniach publicznych coraz częściej organizowane są różnorodne wydarzenia, które mają na celu zrzeszenie społeczności lokalnej oraz zapewnienie uczestnictwa wszystkim jej członkom. Dzięki zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań z zakresu dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej i cyfrowej, coraz więcej osób może aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym bez poczucia wykluczenia.

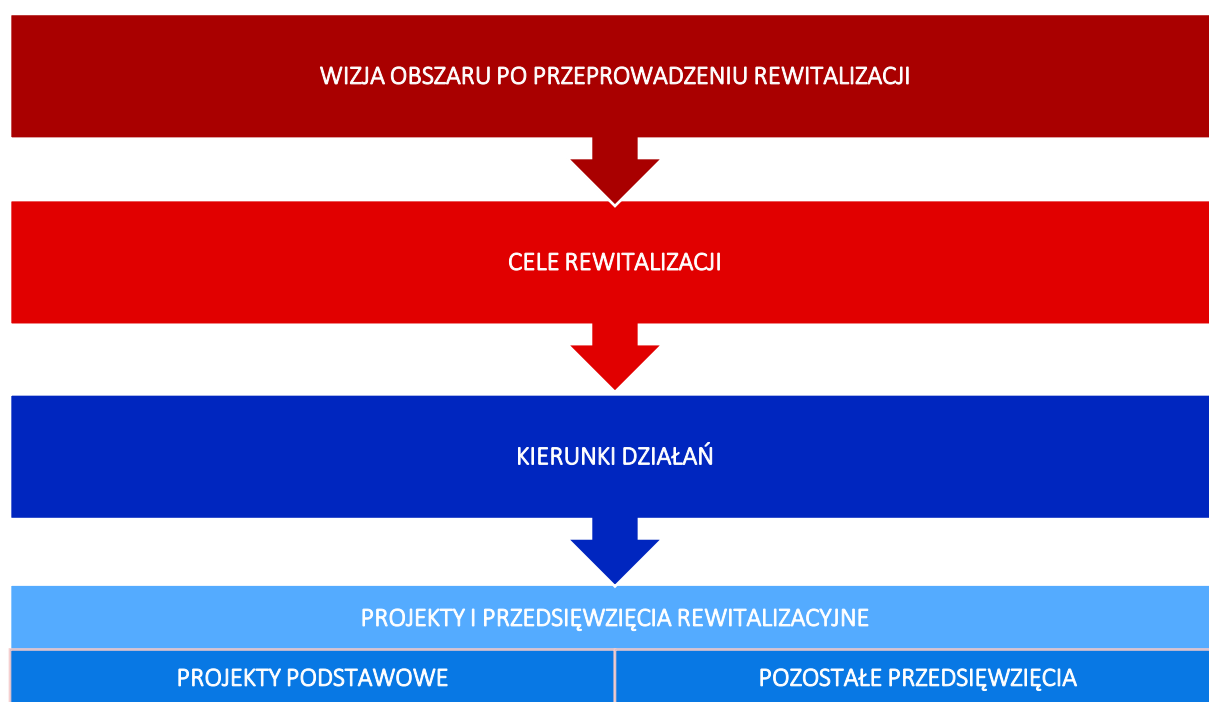
Poprawa stanu technicznego budynków w obszarze rewitalizacji przyczynia się do podniesienia jakości życia mieszkańców lokalnej społeczności. Ten postęp nie tylko poprawia warunki mieszkalne, ale także przyciąga nowych mieszkańców, co z kolei pozytywnie wpływa na rozwój omawianego obszaru w przyszłości. Dzięki temu możliwe jest tworzenie bardziej zintegrowanych i dynamicznych społeczności, które mogą czerpać korzyści ze wspólnych inicjatyw i wydarzeń.

5. Cele rewitalizacji i odpowiadające im kierunki działań

Zdefiniowana wizja obszaru rewitalizacji w 2033 roku będzie możliwa do osiągnięcia poprzez realizację celów rewitalizacji i odpowiadających im kierunków działań. Część programowa dokumentu została opracowana na bazie przeprowadzonej diagnozy, a także podczas warsztatów rewitalizacyjnych umożliwiających zaangażowanie zróżnicowanych grup interesariuszy na etapie planowania procesu rewitalizacji.

Wskazane cele i kierunki działań stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby, służące ograniczeniu bądź wyeliminowaniu negatywnych zjawisk w sferze społecznej, ale również w pozostałych sferach (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej). Tym samym zapewnione zostało komplementarne podejście do rewitalizacji.

Cele i kierunki rewitalizacji będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wskazanych w rozdziale 7. Poniżej przedstawiono strukturę programowej części procesu rewitalizacji.

Ryc. 22 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Dla obszaru rewitalizacji wyznaczono 15 kierunków działań, których realizacja pozwoli na osiągnięcie 3 założonych celów rewitalizacji.

Tabela 13 Cele i kierunki rewitalizacji

CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji	
Kierunek 1.1.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Kierunek 1.2.	Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji
Kierunek 1.3.	Przeciwdziałanie uzależnieniom
Kierunek 1.4.	Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców
Kierunek 1.5.	Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności
CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Kierunek 2.1.	Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
Kierunek 2.2.	Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa
Kierunek 2.3.	Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych
Kierunek 2.4.	Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami
Kierunek 2.5.	Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim
CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych
Kierunek 3.2.	Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej
Kierunek 3.3.	Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu
Kierunek 3.4.	Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu
Kierunek 3.5.	Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Źródło: opracowanie własne.

6. Opis powiązań Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie regionalnym i lokalnym

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 ma przede wszystkim wymiar lokalny. Dokument odpowiada na problemy zidentyfikowane na całym obszarze rewitalizacji, kreując tym samym rozwój na poziomie jednostki samorządu terytorialnego, jaką jest Gmina Krosno Odrzańskie.

W poniższej tabeli przedstawiono opis powiązań poszczególnych dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym i lokalnym oraz sposób ich realizacji poprzez przewidziane do realizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji działania wraz z odpowiadającymi im celami i kierunkami działań rewitalizacyjnych.

Tabela 14 Opis dokumentów strategicznych realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji

Dokumenty na poziomie regionalnym
Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030
<p>W dokumencie nakreślono wizję przyszłościowego rozwoju regionu:</p> <p>Województwo Lubuskie w 2030 roku to „zielona kraina inteligentnych technologii”, cechująca się wysoką jakością życia mieszkańców, co oznacza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • region nowoczesnej, innowacyjnej, zielonej gospodarki, dzięki współpracy przedsiębiorców z nauką rozwijający inteligentne specjalizacje; • region otwartego i wielokulturowego społeczeństwa, zapewniający wszystkim mieszkańcom dostępność i wysoką jakość usług publicznych, w tym ochrony zdrowia, edukacji, kultury i sportu z licznymi programami dla dzieci, młodzieży, seniorów i innych środowisk; • region spójny przestrzennie, korzystający z dogodnego położenia przy zachodniej granicy Polski, wewnątrz i zewnętrznie dobrze skomunikowany transportowo oraz sieciami teleinformatycznymi; • region dorzecza Odry i Warty, pięknych jezior i lasów, skutecznie i odpowiedzialnie korzystający z bogactw naturalnych, zapewniający znakomite warunki do turystyki, rekreacji, produkcji zdrowej żywności i lubuskiego wina; • region, w którym dwa największe miasta: Zielona Góra i Gorzów Wielkopolski, wraz z obszarami funkcjonalnymi, współpracują ze sobą, rozwijają się dynamicznie i równomiernie, średnie i mniejsze miasta wzmocniają swoją rolę lokalnych i ponadlokalnych ośrodków rozwoju, w tym w partnerstwie miejsko-wiejskim, a na obszarach wiejskich kultywowane są tradycje, przy zapewnieniu wysokich standardów życia; • region sprawnie zarządzany, efektywnie korzystający ze środków zewnętrznych, wspierający aktywność i współpracę obywateli, samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. <p>Cel główny: Inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców.</p> <p>Określony w dokumencie cel główny dla województwa lubuskiego wpisuje się w dokumenty na szczeblu krajowym takie jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także w Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030.</p> <p>Powyższą wizję i cel główny odzwierciedlają cele strategiczne i operacyjne wskazane ww. dokumencie.</p> <p>W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 jako jedno z wyzwań wskazano zapewnienie spójności przestrzennej w zakresie rozwoju miast i obszarów wiejskich, w szczególności rewitalizację obszarów zdegradowanych w gminach miejskich i wiejskich.</p>

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele/kierunki w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p><u>1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna</u> 1.1 Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji 1.2 Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku 1.3 Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy 1.4 Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu 1.5 Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji 1.6 Rozwój potencjału turystycznego 1.7 Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych</p>	<p>PZ nr 4 PZ nr 5 PU nr 1</p>	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>
<p><u>2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi</u> <u>2.1 Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi</u> <u>2.2. Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów</u> 2.3 Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia 2.4 Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego 2.5 Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu 2.6 Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej</p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 3 PZ nr 4 PZ nr 5 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.3. Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
<p><u>3. Integracja przestrzenna regionu.</u> 3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego 3.2. Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej 3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego</p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PU nr 2 PU nr 3</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>

<p><u>3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu</u></p> <p>3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi</p> <p><u>3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich</u></p> <p>3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich</p>		<p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych</p> <p>Kierunek 3.1. Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych</p> <p>Kierunek 3.2. Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej</p> <p>Kierunek 3.4. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu</p>
<p><u>4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.</u></p> <p>4.1 Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna</p> <p><u>4.2 Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa</u></p> <p>4.3 Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu</p> <p><u>4.4 Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym</u></p> <p>4.5 Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa</p>	<p>PZ nr 3</p> <p>PZ nr 5</p> <p>PZ nr 6</p>	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p> <p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych</p> <p>Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu</p>
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego		
<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego to dokument określający politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Wspólnie ze strategią rozwoju województwa stanowi on podstawę prowadzenia polityki rozwoju.</p> <p>Nakreślona wizja rozwoju regionu lubuskiego zakłada wielokierunkowy rozwój pod względem przestrzennym, społecznym oraz gospodarczym. Zrównoważony rozwój w obrębie wszystkich stref funkcjonalno-przestrzennych pozwoli na osiągnięcie wizji rozwoju, wg której województwo lubuskie zapewni mieszkańcom utrzymanie wysokiego poziomu życia oraz zyska wysoką pozycję ekonomiczną na tle kraju.</p> <p>Wykorzystanie innowacyjnego potencjału, nowoczesnych technologii i osiągnięć nauki pozwoli na wypromowanie obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania i rozwoju klasy kreatywnej, zapewniając dynamiczny wzrost gospodarczy, oparty na potencjale intelektualnym jego mieszkańców.</p>		
Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p><u>1. Spójność terytorialna</u></p> <p><u>1.1. Zrównoważony rozwój struktury osadniczej regionu w tym rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich oraz rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich zgodnie z ich potencjałem i w oparciu o ich wzajemne powiązania funkcjonalne;</u></p> <p>1.2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich;</p> <p><u>1.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej do ośrodków administracyjnych;</u></p> <p>1.4. Rozwój infrastruktury technicznej, wzmacniającej ład ekologiczny;</p> <p>1.5. Rozwój infrastruktury i systemów zapobiegania zagrożeniom.</p>	<p>PZ nr 2</p> <p>PZ nr 4</p> <p>PU nr 3</p>	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji</p> <p>Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami</p> <p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych</p> <p>Kierunek 3.1. Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych</p>
<p><u>2. Zrównoważony rozwój społeczny</u></p> <p><u>2.1. Wzrost dostępności do usług medycznych i wspieranie profilaktyki zdrowotnej;</u></p> <p>2.2. Rozwój szkolnictwa w oparciu o potrzeby regionalnego rynku pracy;</p>	<p>PZ nr 1</p> <p>PZ nr 2</p> <p>PZ nr 3</p> <p>PZ nr 4</p> <p>PZ nr 5</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p>

<p><u>2.3. Wzrost dostępności do atrakcyjnej oferty kulturalnej i sportowej;</u> <u>2.4. Wspieranie włączenia zawodowego i społecznego;</u> <u>2.5. Dostosowanie usług społecznych do zmian trendów demograficznych;</u> 2.6. Rozwój i usprawnienie systemu transportu publicznego; <u>2.7. Ochrona walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego oraz budowanie na nich tożsamości regionalnej;</u> <u>2.8. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych;</u></p>	<p>PZ nr 6 PU nr 1 PU nr 2 PU nr 3</p>	<p>Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.3. Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.1. Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych Kierunek 3.2. Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu Kierunek 3.4. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
<p><u>3. Rozwój konkurencyjnej gospodarki</u> 3.1. Wzmocnienie potencjału innowacyjnego sektora gospodarczego; <u>3.2. Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej;</u> 3.3. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej; 3.4. Rozwój i promocja specjalnych stref ekonomicznych; 3.5. Wzmocnienie kapitału ludzkiego poprzez inwestycje służące edukacji; 3.6. Rozwój gospodarki niskoemisyjnej; 3.7. Rozwój sieci transportowej;</p>	<p>PZ nr 3 PZ nr 4 PZ nr 5 PZ nr 6</p>	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>

<p>3.8. Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalnin; 3.9. Rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska; 3.10. Poprawa jakości rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej; 3.11. Kreowanie wizerunku i promocja marki Lubuskie; <u>3.12. Rozwój potencjału turystycznego województwa;</u> 3.13. Efektywne zarządzanie regionem.</p>		
Dokumenty na poziomie lokalnym		
Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025		
<p>Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025 jest podstawową deklaracją samorządu, w której sformułowane zostały kluczowe kierunki i założenia rozwoju gminy. Wizja rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie zawarta w niniejszym opracowaniu stanowi efekt zaangażowania samorządu oraz społeczności i połączenia prac warsztatowych, eksperckich, a także wyników uzyskanych w ramach badań społecznych. Dokument jest spójny z opracowaniami szczebla regionalnego oraz krajowego.</p> <p>Część programowa strategii składa się z wizji i misji oraz celów strategicznych, operacyjnych i przypisanych im zadań. Dodatkowo, ta część strategii zawiera podrozdział „Rewitalizacja”, w którym wskazano planowane elementy rewitalizacji. Niniejszy Program w dużej części zachowuje spójność z opisem rewitalizacji wskazanym w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025.</p> <p>Określona w dokumencie wizja brzmi następująco:</p> <p><i>Gmina Krosno Odrzańskie, jako centrum administracyjne powiatu, atrakcyjnym i nowoczesnym miejscem do życia, pracy, wypoczynku i inwestycji, przyciągającym nowych mieszkańców. Miejscem, z którym utożsamia się lokalna społeczność, w którym powstają nowe miejsca pracy i które dzięki historii, tradycjom winiarskim i walorom przyrodniczym odwiedzają turyści z Polski i zagranicy.</i></p> <p>Z kolei misją Gminy Krosno Odrzańskie jest:</p> <p><i>Świadczenie usług na najwyższym poziomie sprzyjające podniesieniu jakości życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu oraz zwiększeniu potencjału turystycznego.</i></p> <p>Poniżej przedstawiono cele strategiczne i operacyjne Strategii, w tym podkreślono te, które są spójne z niniejszym Programem. Dodatkowo wskazano które elementy Programu Rewitalizacji wpływają na realizację analizowanej Strategii.</p>		
Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p><u>1. WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INWESTYCYJNEGO GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE.</u> 1.1. Rozwój terenów inwestycyjnych. 1.2. Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców. 1.3. Promocja gospodarcza w kraju i za granicą.</p>	PZ nr 4 PU nr 1	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>
<p><u>2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE.</u> <u>2.1. Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna zdegradowanych obszarów Krosna Odrzańskiego.</u> 2.2. Poprawa estetyki i dostępności przestrzeni publicznej w Gminie Krosno Odrzańskie. <u>2.3. Usprawnienie sieci dróg i chodników.</u> <u>2.4. Wsparcie budownictwa mieszkaniowego.</u> 2.5. Podniesienie jakości kształcenia.</p>	PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 3 PZ nr 4 PZ nr 5 PZ nr 6 PU nr 1 PU nr 2 PU nr 3	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu</p>

<p><u>2.6. Rozwój różnych form opieki i integracji społecznej.</u> <u>2.7. Rozwój społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego.</u> <u>2.8. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie.</u></p>		<p>aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa Kierunek 2.3. Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
<p><u>3. ROZWÓJ TURYSTYKI ORAZ OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKOWYCH W GMINIE KROSNO ODRZAŃSKIE.</u> <u>3.1. Wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy Krosno Odrzańskie.</u> <u>3.2. Budowa i rozbudowa stref rekreacji i wypoczynku.</u> <u>3.3. Powrót do tradycji winiarskich.</u> <u>3.4. Wdrażanie rozwiązań ekologicznych, w tym służących poprawie efektywności energetycznej.</u> 3.5. Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej.</p>	<p>PZ nr 3 PZ nr 5 PZ nr 6</p>	<p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.1. Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych Kierunek 3.2. Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu</p>

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2021-2028

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2021 – 2028 została przygotowana przez Kierownika oraz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim. Ponadto przy jej tworzeniu korzystano ze wsparcia przedstawicieli gminnych i powiatowych instytucji samorządowych oraz ich jednostek organizacyjnych, a także lokalnych organizacji pozarządowych.

Obowiązek posiadania niniejszego dokumentu należy do jednego z zadań własnych gminy i wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który nakazuje opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Część programowa Strategii zawiera misję i wizję oraz cele, sposoby i wskaźniki realizacji.

Misją polityki społecznej Gminy Krosno Odrzańskie jest szeroko rozumiana integracja społeczna. Swoim mieszkańcom Gmina chce zapewnić jak najlepsze warunki do życia poprzez sprawnie działający system zabezpieczenia społecznego realizowany przez wyspecjalizowaną kadrę, współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami zaangażowanymi w rozwiązywanie problemów społecznych.

Wizja polityki społecznej Gminy wpisuje się w twierdzenie:

Społeczność lokalna jako pełna potencjału, tolerancji, zmierzająca do rozwoju oraz gotowa do działania.

Poniżej wskazano cele strategiczne i operacyjne oraz podkreślono te, które są spójne z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podstawowe regulacje:	GPR realizuje wyszczególnione cele w przedsięwzięciach:	Realizowane cele i kierunki rewitalizacji:
<p><u>1. Skuteczne rozwiązywanie problemu uzależnień</u> <u>1.1. Wspieranie osób uzależnionych i członków ich rodzin oraz przeciwdziałanie kryzysom w rodzinie.</u> <u>1.2. Rozwój systemu profilaktyki i rozwiązywania problemu uzależnień.</u></p>	<p>PZ nr 2 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców</p>
<p><u>2. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych</u> <u>2.1. Rozwijanie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin.</u> <u>2.2. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.</u></p>	<p>PZ nr 2 PZ nr 4 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
<p><u>3. Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu</u> <u>3.1. Wspieranie rodzin w rozwijaniu kompetencji opiekuńczo- wychowawczych.</u> <u>3.2. Zapobieganie kryzysom w rodzinie oraz niwelowanie ich skutków.</u></p>	<p>PZ nr 2 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców</p>
<p><u>4. Skuteczny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie</u> 4.1. Podniesienie społecznej świadomości i wrażliwości na temat zjawiska przemocy w rodzinie. 4.2. Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy w rodzinie. <u>4.3. Interdyscyplinarna współpraca lokalnych podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</u></p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 3 PZ nr 5 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami</p>

<p><u>5. Stworzenie obszaru dla aktywności młodzieży</u> <u>5.1. Przeciwdziałanie „eksperymentowaniu” młodzieży z używkami oraz środkami psychoaktywnymi.</u> <u>5.2. Rozwój inicjatywy oraz kreatywności młodzieży.</u></p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 5</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>
<p><u>6. Poprawa jakości życia i podnoszenie aktywności seniorów</u> <u>6.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych.</u> <u>6.2. Aktywizacja seniorów.</u></p>	<p>PZ nr 1 PZ nr 2 PZ nr 5 PZ nr 6</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>
<p><u>7. Integracja obcokrajowców z lokalną społecznością</u> <u>7.1. Wymiana kulturowa.</u> <u>7.2. Włączanie społeczne.</u></p>	<p>PZ nr 3</p>	<p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.3. Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim</p>

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie

Na terenie obszaru rewitalizacji obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie, przyjęte uchwałą Nr XXXII/244/13 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 1 lutego 2013 r., które zmieniano uchwałą Nr XII/93/15 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 27 października 2015 r., uchwałą Nr XLVII/393/18 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 28 marca 2018 r., zarządzeniem zastępczym Wojewody Lubuskiego Nr IB-I.4102.1.2018.BT o z dnia 27 czerwca 2018 r., uchwałą Nr XX/179/20 z dnia 13 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie w obrębie 1 miasta Krosno Odrzańskie i w rejonie ul. Gubińskiej w obrębie 2 miasta Krosno Odrzańskie oraz Gminy Krosno Odrzańskie w rejonie ul. Kasztanowej w obrębie Bielów, w rejonie ul. Zacisznej w obrębie Łochowice, w rejonie ul. Lubuskiej w obrębie Marcinowice, w rejonie ul. Jana Pawła II w obrębie Osiecznica, w obrębie Kamień i w obrębie Gostchorze.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego wskazane w Studium, pozostają spójne z założeniami Programu. Nie przewiduje się istotnych zmian w użytkowaniu poszczególnych działek objętych planowanymi działaniami. Co więcej, zgodnie z przepisami przejściowymi wskazanymi w art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, które wskazują, że jeśli nie zostały rozpoczęte prace nad zmianą studium przed wejściem w życie niniejszej ustawy (a więc przed 24 września 2023 r.), nie ma możliwości przystąpienia do prac nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. Dodatkowo, od 1 stycznia 2026 roku Studium przestanie obowiązywać, zgodnie z przytoczonymi powyżej przepisami.

Dokumentem, który od 2026 roku będzie kształtował politykę przestrzenną Gminy będzie plan ogólny. Wskazuje się, aby na etapie jego opracowania, uspoźnić ustalenia z działaniami wynikającymi z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Co więcej, art. 13b pkt 3 lit. o ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wskazuje, że ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając m.in. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne.

*objaśnienie: podkreślone cele/kierunki świadczą o ich realizacji przez Gminny Program Rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 wpłynie pozytywnie na osiągnięcie celów operacyjnych i strategicznych wskazanych w powyższych dokumentach. Realizowane przedsięwzięcia pośrednio lub bezpośrednio wpisują się w założenia przeanalizowanych dokumentów. Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji pozostają spójne z zapisami przeanalizowanych dokumentów programowych i strategicznych.

7. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są zaplanowanymi, długofalowymi działaniami, zmierzającymi do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Istotnym ich aspektem jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wzrost poczucia przynależności lokalnej oraz rozwiązywanie innych problemów sfery społecznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zaplanowane dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w centralnej i południowej części Krosna Odrzańskiego w taki sposób, aby ich realizacja zmierzała przede wszystkim do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, w szczególności w sferze społecznej, ale także aby efekt rewitalizacji oddziaływał pośrednio na pozostałych mieszkańców miasta i gminy. Należy podkreślić, iż zaplanowane w ramach projektów przedsięwzięcia nie będą służyły wyłącznie do poprawy estetyki przestrzeni czy modernizacji zdegradowanych obiektów, ale będą prowadziły przede wszystkim do niwelacji zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Prace remontowo-modernizacyjne zdegradowanych terenów i obiektów będą stanowiły podstawę, bez której nie można by realizować określonych celów społecznych.

W ramach Programu zaplanowano szeroki katalog działań, na który składają się przedsięwzięcia podstawowe (projekty zintegrowane) oraz przedsięwzięcia uzupełniające. Przedsięwzięcia podstawowe to te, które w zasadniczy sposób przyczynią się do odwrócenia negatywnych trendów na obszarze rewitalizacji, natomiast przedsięwzięcia uzupełniające mają charakter dopełniający działania zaplanowane w pozostałych projektach. Projekty zintegrowane to grupy powiązanych ze sobą tematycznie działań, zarówno infrastrukturalnych jak i nieinfrastrukturalnych, które służą realizacji wspólnego celu. Tworzą one mikroprogramy, w ramach których modernizacja kubatury i przestrzeni stworzy warunki do zapobiegania zanikowi niektórych funkcji, umożliwi wprowadzenie nowych funkcji społecznych, sprzyjąc będzie budowaniu więzi społecznych i przywróceniu równowagi życia społecznego. Zintegrowanie tychże projektów polega przede wszystkim na powiązaniu modułów infrastrukturalnych (twardych) z modułami społecznymi (miękkimi), które będą się wzajemnie uzupełniały – bez odpowiednio przygotowanej infrastruktury trudno bowiem prowadzić działania dla lokalnej społeczności. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą przez Gminę Krosno Odrzańskie we współpracy z interesariuszami rewitalizacji. Na tym etapie zakres projektów, a także katalog potencjalnych partnerów zostały zdefiniowane w sposób generalny. Po zakończeniu procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji i uwzględnieniu ewentualnych uwag, planuje się niezwłoczne przystąpienie do realizacji fazy przygotowawczej przedsięwzięć podstawowych. W szczególności planowane są spotkania z potencjalnymi partnerami projektów, w celu zapewnienia ich udziału w planowaniu, a docelowo w realizacji przedsięwzięć. Wówczas zostaną doprecyzowane założenia projektów w taki sposób, żeby były one realizowane dla mieszkańców i z mieszkańcami (przedsiębiorcami, organizacjami społecznymi, lokalnymi liderami, beneficjentami końcowymi procesu rewitalizacji).

W ramach niniejszego Programu, w granicach obszaru rewitalizacji zaplanowano 6 przedsięwzięć podstawowych (projektów zintegrowanych) oraz 3 przedsięwzięcia uzupełniające. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne uzupełniają się pomiędzy sobą, a realizowane w nich działania społeczne, integracyjne i kulturalne mogą stanowić punkt wyjścia do organizowania podobnych wydarzeń w innych częściach miasta czy miejscowościach gminnych.

7.1. Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 1

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 1
Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do zmieniających się potrzeb
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie
Potencjalni partnerzy
Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim Miejski Klub Sportowy Tęcza Homanit Krosno Odrzańskie
Lokalizacja przedsięwzięcia
Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim ul. Parkowa 1 (obszar rewitalizacji) Budynek przy ul. Pocztowej 30a w Krośnie Odrzańskim (obszar rewitalizacji) Centrum Rekreacyjne przy ul. Pocztowej 27 w Krośnie Odrzańskim (obszar rewitalizacji)
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom przestępczości w granicach obszaru rewitalizacji, w tym wiele stwierdzonych przestępstw i wykroczeń, widoczne akty wandalizmu, a także problemy z organizacją ruchu w mieście, nieprawidłowym parkowaniem i ogólnym obniżeniem bezpieczeństwa na drogach i terenach przyległych; - niska atrakcyjność obszaru rewitalizacji dla potencjalnych mieszkańców, szczególnie ludzi młodych i rodzin z dziećmi, wynikająca m.in. z niewystarczającej dostępności miejsc wychowania przedszkolnego; - wysoki udział mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami oraz seniorów, przy jednoczesnym braku dostosowania części obiektów i przestrzeni publicznych do standardów dostępności architektonicznej, komunikacyjno-informacyjnej czy cyfrowej; - wysoki udział osób bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym, co częściowo spowodowane jest brakiem możliwości podjęcia pracy przez oboje rodziców dzieci w wieku żłobkowym lub przedszkolnym; - niska integracja społeczna oraz ubóstwo, które często wyklucza część społeczeństwa z udziału w życiu kulturalnym i rozrywkowym z uwagi na brak wystarczających funduszy; - niska świadomość ekologiczna mieszkańców, skutkująca używaniem nieefektywnych systemów ciepłych i stosowaniem opału o niskiej jakości; - niezadowolający stan techniczny określonych obiektów przestrzeni publicznej, wynikający z problemów funkcjonalnych, technicznych, ale również braku efektywności energetycznej obiektów, co dodatkowo podwyższa koszty ich utrzymania oraz wpływa negatywnie na jakość środowiska;
Cel przedsięwzięcia
Celem niniejszego przedsięwzięcia jest lepsze dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do zmieniających się potrzeb, zarówno mieszkańców (zwiększający się udział osób starszych w strukturze wiekowej ludności, z drugiej strony niewystarczająca dostępność do miejsc opieki przedszkolnej) jak i zmian w zakresie funkcjonalności budynków (w tym potrzeby termomodernizacyjne i dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami). Celem w sferze społecznej jest wzrost integracji międzypokoleniowej oraz zmniejszenie zagrożenia marginalizacją społeczną osób zmagających się z problemami, w tym ubóstwem.
Zakres realizowanych zadań
Niniejszy projekt zintegrowany składa się z kilku powiązanych ze sobą modułów – każdy moduł infrastrukturalny stanowił będzie bazę do realizacji działań społecznych. Przewiduje się, że dzięki realizacji poniższych zadań, poszczególne obiekty (w tym nieużytkowany budynek przy ul. Pocztowej 30a) zyskają nowe funkcje społeczne bądź rozszerzona zostanie istniejąca działalność, obniżą się koszty utrzymania budynków publicznych, a także nastąpi poprawa jakości pracy oraz obsługi interesantów.
Moduł Ia: Dostosowanie budynków Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim do potrzeb mieszkańców oraz poprawa ich efektywności energetycznej
Działania w ramach niniejszego modułu dotyczyły będą zarówno budynku A jak i B, zlokalizowanych przy ul. Parkowej 1: Budynek A: W ramach zadania planuje się wykonanie nowego pokrycia dachowego o powierzchni około 300 m ² , docieplenie ścian wraz z przygotowaniem podłoża i wykonaniem wyprawy elewacyjnej o powierzchni około 700 m ² , wymianę okien, parapetów, wykonanie nowej instalacji odgromowej, nowych obróbek blacharskich oraz rynien i rur spustowych. W obiekcie planuje się wykonanie nowej instalacji wentylacyjnej i klimatyzacji pomieszczeń, a także montaż windy.

Budynek B: W ramach zadania planuje się wykonanie docieplenia ścian wraz z przygotowaniem podłoża i wykonaniem wyprawy elewacyjnej o powierzchni około 800 m², wymianę okien, parapetów, wykonanie nowej instalacji odgromowej, nowych obróbek blacharskich oraz rynien i rur spustowych. W obiekcie planuje się wykonanie nowej instalacji wentylacyjnej oraz wymianę pozostałej instalacji centralnego ogrzewania, a także klimatyzację pomieszczeń. Nieużytkowaną część parteru planuje się zaadaptować na potrzeby Straży Miejskiej.

Moduł obejmuje ponadto:

- wymianę/renowację drzwi wejściowych do budynku B, drzwi garażowych oraz do archiwum zakładowego;
- przebudowę schodów wejściowych zewnętrznych (w tym podjazd dla wózków i osób z niepełnosprawnościami w budynku B);
- wymianę posadzki w holu obu budynków;
- odpowietrzenie pionów kanalizacji sanitarnej w przestrzeni wieży z wyprowadzeniem ponad dach;
- naprawę i renowację zegara na wieży budynku A;
- zagospodarowanie klombu pomiędzy budynkami;
- modernizację schodów pomiędzy budynkami A i B oraz prowadzących w kierunku ul. Podgórznej;
- renowację schodów drewnianych w budynku A i B;
- przebudowę kasy i dostosowanie stanowiska do obsługi mieszkańców ze specjalnymi potrzebami.

Moduł Ib: Poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez działalność Straży Miejskiej

W ramach niniejszego modułu, zaadaptowana część parteru w budynku B Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, zostanie wyposażona w elementy niezbędne do pracy Straży Miejskiej. Poza komfortowymi stanowiskami pracy dla strażników miejskich, zagospodarowana zostanie przestrzeń, w której prowadzone będą działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie stosowania się przez mieszkańców do przepisów dotyczących w szczególności porządku i czystości na terenie gminy, porządku i bezpieczeństwa na drogach i chodnikach, a także ochrony środowiska, w tym konsekwencji użytkowania niedozwolonego opału bądź przestarzałych systemów grzewczych. Spotkania i warsztaty dla mieszkańców będą więc częściowo pełniły rolę edukowania ekologicznego społeczeństwa lub będą wykorzystywane jako element obowiązkowy w przypadku określonych, drobnych przewinień.

Moduł IIa: Adaptacja budynku przy ul. Pocztovej 30a na potrzeby utworzenia przedszkola

W ramach niniejszego modułu planowane są prace budowlane zgodne z opracowanym uprzednio projektem, które pozwolą na wydzielenie oraz wykończenie pomieszczeń zakładających utworzenie 3 oddziałów dla łącznie 75 dzieci w wieku przedszkolnym wraz z zapleczem kuchennym i sanitarnym. Prace będą obejmowały m.in. termomodernizację obiektu, w tym wymianę stolarki okiennej, drzwiowej oraz innych elementów zgodnie z wynikami audytu energetycznego budynku. Dodatkowo, odpowiednio odnowiona zostanie elewacja, wykonane schody, podjazd oraz elementy wewnątrz budynku w taki sposób, aby bez problemu poruszały się po nich osoby z wózkami bądź osoby z innymi szczególnymi potrzebami. Zagospodarowane zostanie również najbliższe otoczenie, aby zwiększyć bezpieczeństwo zarówno dla dzieci, rodziców jak i pracowników przedszkola. Powstanie także plac zabaw, z którego korzystać będą wychowankowie przedszkola.

Niniejszy moduł obejmuje również wyposażenie sal przedszkolnych, szatni, zaplecza kuchennego i sanitariatów.

Moduł IIb: Upowszechnienie wychowania przedszkolnego poprzez utworzenie 75 miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym

Niniejszy moduł ma na celu utworzenie w zaadaptowanej w tym celu przestrzeni 75 miejsc wychowania przedszkolnego, z których korzystali będą nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale również całego miasta i gminy.

Projekt obejmuje również zatrudnienie pracowników porządkowych i nauczycieli, którzy objęci zostaną systemem szkoleń podwyższających kwalifikacje zawodowe, w szczególności pozwalające na indywidualne podejście do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W ramach funkcjonowania przedszkola realizowane będą również zajęcia dodatkowe, w tym zajęcia zwiększające kompetencje kluczowe, a także wspierające umiejętności językowe.

Realizacja projektu wpłynie na rozwój bazy edukacyjnej w Gminie Krosno Odrzańskie, co przyczyni się do wzrostu jakości nauczania oraz pozwoli na lepsze przygotowanie dzieci do kolejnych etapów edukacji. Ponadto utworzenie przedszkola sprzyjać będzie godzeniu życia zawodowego z prywatnym rodziców i opiekunów dzieci w wieku przedszkolnym, szczególnie dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, co pozwoli na ich powrót na rynek pracy, aktywizację zawodową, podnoszenie kwalifikacji, a tym samym wpłynie na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu spowodowanego ubóstwem czy bezrobociem. Co więcej, na przeciwdziałanie bezrobociu wpłynie również utworzenie kilku miejsc pracy w ramach funkcjonowania przedszkola, które w ramach możliwości będą mogły być obsadzone przez mieszkańców rewitalizacji.

Moduł IIIa: Przystosowanie budynku Centrum Rekreacyjnego do rozwoju istniejących i wprowadzenia nowych funkcji

Niniejszy moduł polegać będzie na przeprowadzeniu prac adaptacyjnych budynku przy ul. Pocztowej 27 w Krośnie Odrzańskim, w którym mieści się Centrum Rekreacyjne zarządzane przez Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim.

W ramach przedsięwzięcia planowane jest m.in.:

- demontaż starych okien i montaż stylowych, nowych,
- izolacja i docieplenie ścian podziemnych – 10 cm styrodur XPS,
- docieplenie elewacji wełną mineralną gr. 15 cm,
- wykonanie tynku strukturalnego,
- wyodrębnienie i przygotowanie zaplecza rekreacyjnego (sauna, gabinet masażu, rehabilitacji itp.).

Moduł IIIb: Rozwój usług rekreacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych

Niniejszy moduł przewiduje powiększenie katalogu usług świadczonych przez OSiR, m.in. w zakresie sauny oraz gabinetu do masażu, zarówno sportowego jak i relaksacyjnego. Z dodatkowych usług korzystać będą mogli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także osoby zamieszkujące całą Gminę. Pomoże to również w budowaniu integracji społecznej pomiędzy mieszkańcami. W ramach modułu przewiduje się również rozwój oferty działań rekreacyjnych i sportowych skierowanych dla dzieci i młodzieży, szczególnie z rodzin ubogich. Tego typu zajęcia będą nieodpłatne oraz nie będą wymagały znacznego zaangażowania finansowego ze strony rodziców osób w nich uczestniczących.

Drugim aspektem omawianego modułu jest rozwój usług wspierających osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Założeniem projektu jest wyposażenie wyodrębnionego zaplecza rekreacyjnego również w sprzęt rehabilitacyjny, który będzie mógł być używany stacjonarnie, jeśli na etapie realizacji projektu pojawi się podmiot prowadzący zajęcia i terapię rehabilitacyjną, lub traktowany jako wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego do realizacji tego typu usług w miejscu zamieszkania odbiorcy. W ramach projektu mogą być również prowadzone działania z zakresu usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych, asystenckich czy wytchnieniowych, a także integrujące seniorów i osoby z niepełnosprawnościami ze społecznością lokalną, co pozytywnie wpłynie na wydłużenie samodzielności i poprawi jakość życia mieszkańców.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projekt zostanie zrealizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach, na płaszczyźnie inwestycyjnej i nieinwestycyjnej. Zastosowane będą rozwiązania z zakresu dostępności architektonicznej w celu eliminowania barier w poruszaniu się po obiektach. Dodatkowo, dostępność architektoniczna zostanie zapewniona w otoczeniu wszystkich budynków ujętych w niniejszym projekcie zintegrowanym, w szczególności w zakresie podjazdów i poręczy przy wejściach do obiektów. Zarówno budynki, ich wnętrza jak i otoczenie będą również zawierały rozwiązania zwiększające dostępność informacyjno-komunikacyjną, w tym odpowiednie oznakowanie budynków i pomieszczeń m.in. dla osób z niepełnosprawnościami intelektualnymi. Zrewitalizowane przestrzenie będą atrakcyjne i użyteczne dla osób o różnych możliwościach i umiejętnościach, uwzględniające szeroki zakres indywidualnych preferencji i możliwości odbiorców, a zastosowane rozwiązania będą łatwe do zrozumienia niezależnie od doświadczenia, wiedzy, zdolności czy aktualnej koncentracji odbiorców.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji

- Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
- Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji
- Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców
- Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności

CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

- Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji
- Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami
- Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim

CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych

- Kierunek 3.2. Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej
- Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia

Moduł Ia: 10 000 000,00 zł

Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia

Moduł Ia: 2025-2027

Moduł Ib: 1 000 000,00 zł Moduł IIa: 10 000 000,00 zł Moduł IIb: 1 000 000,00 zł Moduł IIIa: 3 000 000,00 zł Moduł IIIb: 500 000,00 zł Łącznie: 25 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł Ib: 2025-2033 Moduł IIa: 2025-2027 Moduł IIb: 2027-2033 Moduł IIIa: 2025-2027 Moduł IIIb: 2025-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	3 szt.
Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych	3 szt.
Liczba utworzonych miejsc wychowania przedszkolnego	75 szt.
Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	75 os.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Poprawa efektywności energetycznej budynków poddanych termomodernizacji – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%
Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	3 szt.
Liczba pracowników przedszkoli, którzy uzyskali dodatkowe kwalifikacje w trakcie programu	5 os.
Liczba osób, które powróciło na rynek pracy dzięki skorzystaniu z oferty przedszkolnej	25 os.
Liczba opiekunów faktycznych/nieformalnych objętych wsparciem w programie	30 os.
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 16 Opis projektu zintegrowanego nr 2

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 2
Poprawa jakości życia i mieszkania w granicach obszaru rewitalizacji
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie
Potencjalni partnerzy
Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krośnie Odrzańskim Fundacja na Rzecz Collegium Polonicum Warsztat Terapii Zajęciowej w Krośnie Odrzańskim Wspólnoty mieszkaniowe
Lokalizacja przedsięwzięcia
Lokale gminne znajdujące się w granicach obszaru rewitalizacji w Krośnie Odrzańskim pod adresami: ul. Mnichów 17 A, ul. Bohaterów Wojska Polskiego 6, ul. Pocztowa 18, ul. Podgórna 23, ul. Zamkowa 10, ul. Wąska 10, ul. Bobrowa 10 Podwórka i tereny wspólne przy budynkach mieszkalnych zlokalizowanych przy ulicach: Wakacyjnej, Pionierów, Katastralnej, 1 Maja, PCK, Poznańskiej, Poprzecznej
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
- nagromadzenie problemów społecznych takich jak ubóstwo czy bezrobocie, decydują o konieczności korzystania przez część mieszkańców z gminnego zasobu mieszkaniowego, uniemożliwiając przy tym

ponoszenie znacznych środków niezbędnych na poprawę jakości infrastruktury mieszkaniowej oraz inwestycje w zagospodarowanie okolicznych podwórek, placów i innych części wspólnych;

- wysoki udział mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami oraz seniorów, przy jednoczesnym braku dostosowania części budynków i przestrzeni wspólnych do standardów dostępności architektonicznej;
- brak integracji pomiędzy mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz zaangażowania w życie lokalnej społeczności (co prowadzi m.in. do podejścia, że własność wspólna jest niczyja i nie odczuwa się współodpowiedzialności za utrzymanie części wspólnych w należyłym porządku), marginalizacja osób mniej zamożnych lub mierzących się z innymi problemami społecznymi, w tym alkoholizmem czy innymi uzależnieniami;
- brak wystarczającej ilości miejsc do spędzania czasu wolnego dla różnorodnych grup społecznych na świeżym powietrzu, szczególnie wśród zieleni urządzonej;
- zły stan techniczny lokali gminnych oraz brak funkcjonalnych części wspólnych prowadzi do zmniejszania liczby ludności obszaru rewitalizacji (dodatkowo problem pogłębia brak mieszkań o wysokim standardzie do zakupu lub wynajmu), co więcej część opisanych niżej budynków jest w tak złym stanie technicznym, że zostały wyłączone z użytkowania, co dodatkowo zwiększyło kolejkę osób oczekujących na przydział lokalu;
- zły stan powietrza spowodowany m.in. złą jakością stosowanego opału oraz brakiem efektywności energetycznej budynków na obszarze rewitalizacji.

Cel przedsięwzięcia

Podstawowym celem niniejszego projektu zintegrowanego jest poprawa jakości życia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, szczególnie osób korzystających z mieszkaniowego zasobu gminy, a także aktywizacja społeczna. Cele szczegółowe dotyczą poprawy jakości i funkcjonalności lokali mieszkalnych i użytkowych, a także odpowiedniego zagospodarowania przestrzeni wspólnych, co pozwoli na nawiązywanie więzi sąsiedzkich i zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie lokalnej społeczności.

Zakres realizowanych zadań

Zadania zaplanowane do realizacji w niniejszym projekcie zintegrowanych stanowią kompleksowe podejście do poprawy jakości życia mieszkańców lokali i przestrzeni objętych wsparciem. Zadania z zakresu infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni będą stanowiły podstawę interwencji, jednak istotnym elementem będzie również katalog działań społecznych realizowanych dla, a niekiedy również przez mieszkańców omawianego obszaru. Projekt składa się z kilku powiązanych ze sobą modułów, opisanych poniżej.

Moduł I: Dostosowanie mieszkalnych i użytkowych lokali gminnych do oczekiwanego przez mieszkańców standardu użytkowego

Niniejszy moduł obejmuje 57 lokali gminnych znajdujących się na obszarze rewitalizacji, które poddane będą działaniom adaptacyjnym polegającym m.in. na:

- budowie instalacji centralnego ogrzewania, gazowej, pompy ciepła,
- wymianie posadzek, podłóg, stolarki okiennej i drzwiowej,
- wymianie instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz oświetleniowej (na energooszczędnej),
- remoncie powłok malarskich.

Moduł ten obejmuje również działania realizowane w poszczególnych budynkach, które zostały określone poniżej.

Budynek przy ul. Mnichów 17 A (budynek posiada dwa lokale mieszkalne)

Przewidziane działania polegające na:

- wykonaniu opinii stanu technicznego ścian i więźby,
- wykonaniu opinii stanu technicznego płyty balkonowej – projekt oraz remont,
- wykonaniu kompleksowej termomodernizacji budynku,
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku,
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych, posadzek, podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów drewnianych, instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz oświetleniowej (na energooszczędnej),
- budowie instalacji centralnego ogrzewania, gazowej, pompy ciepła, paneli fotowoltaicznych, wentylacji mechanicznej z rekuperatorem.

Budynek przy ul. Bohaterów Wojska Polskiego 6 – (budynek wpisany do Ewidencji Zabytków, posiada 13 lokali mieszkalnych)

Przewidziane działania polegające na:

- wymianie pionów kanalizacyjnych,
- przeprowadzeniu odgrzybianiu ścian piwnic,
- naprawie kominów,
- remoncie powłok malarskich na klatce schodowej,
- budowie instalacji centralnego ogrzewania, pompy ciepła, paneli fotowoltaicznych, wentylacji mechanicznej z rekuperatorem.

Budynek przy ul. Pocztowej 18 (budynek posiada dwa lokale: mieszkalny i użytkowy)

Przewidziane działania polegające na:

- wykonaniu opinii stanu technicznego ścian i więźby,
- wykonaniu kompleksowej termomodernizacji budynku,
- wykonaniu kompleksowego remontu klatki schodowej,
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku,
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych, posadzek, podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów drewnianych, instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz oświetleniowej (na energooszczędną),
- budowie instalacji centralnego ogrzewania, gazowej, pompy ciepła, paneli fotowoltaicznych, wentylacji mechanicznej z rekuperatorem.

Budynek przy ul. Podgórznej 23 (budynek posiada dwa lokale mieszkalne)

Przewidziane działania polegające na:

- wykonaniu opinii stanu technicznego ścian i więźby,
- wykonaniu kompleksowej termomodernizacji budynku,
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku,
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych, posadzek, podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów drewnianych, instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz oświetleniowej (na energooszczędną),
- budowie instalacji centralnego ogrzewania, gazowej, pompy ciepła, paneli fotowoltaicznych, wentylacji mechanicznej z rekuperatorem.

Budynek przy ul. Zamkowej 10

Przewidziane działania polegające na:

- badaniu geologiczno-inżynierskim oraz dobraniu zabezpieczenia przeciwwodnego i przeciwwilgociowego;
- opracowaniu dokumentacji projektowo-kosztorysowej;
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku;
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, posadzek i podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów (ceglane i drewniane), instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej i oświetleniowej (na energooszczędną), rynien i rur spustowych;
- ociepleniu przegród budowlanych wraz z elewacją;
- wymianie instalacji centralnego ogrzewania z ewentualnym wykorzystaniem OZE.

Budynek przy ul. Wąskiej 10

Przewidziane działania polegające na:

- badaniu geologiczno-inżynierskim oraz dobraniu zabezpieczeń przeciwwodnych i przeciwwilgociowych;
- opracowaniu dokumentacji projektowo-kosztorysowej;
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku;
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych, posadzek, podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów drewnianych, instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej oraz oświetleniowej (na energooszczędną);
- naprawie pęknięć konstrukcji murowych oraz gzymsów;
- ociepleniu przegród budowlanych wraz z elewacją;
- wymianie instalacji centralnego ogrzewania z ewentualnym wykorzystaniem OZE.

Budynek przy ul. Bobrowej 10

Przewidziane działania polegające na:

- wykonaniu ocieplenia budynku wraz z elewacją,
- badaniu geologiczno-inżynierskim oraz dobraniu zabezpieczenia przeciwwodnego i przeciwwilgociowego,
- opracowaniu dokumentacji projektowo-kosztorysowej,
- odgrzybieniu oraz izolacji przeciwwilgociowej fundamentów i ścian budynku,
- wymianie stropów, więźby dachowej, pokrycia dachowego, posadzek i podłóg, kominów, stolarki okiennej i drzwiowej, schodów, instalacji wodno-kanalizacyjnej, elektrycznej i oświetleniowej (na energooszczędną), rynien i rur spustowych,
- ociepleniu przegród budowlanych,
- wymianie instalacji centralnego ogrzewania z ewentualnym wykorzystaniem OZE.

Moduł II: Zagospodarowanie zewnętrznego otoczenia obiektów mieszkalnych wielorodzinnych zgodnie z potrzebami mieszkańców

Realizacja niniejszego modułu będzie polegała na przeprowadzeniu prac porządkowych i infrastrukturalnych, mających na celu zagospodarowanie zaniedbanych lub niezagospodarowanych podwórek, placów i pozostałych zewnętrznych części wspólnych w granicach obszaru rewitalizacji. Obecnie większość z tych przestrzeni jest nieutwardzona, nie są wytyczone ciągi piesze, miejsca parkingowe czy miejsca sprzyjające integracji lokalnej społeczności. Realizacja przedsięwzięcia poskutkuje poprawą bezpieczeństwa mieszkańców, dostosowaniu miejsc publicznych do osób ze szczególnymi potrzebami, a także zwiększeniem estetyki i funkcjonalności podwórek. Przewidziane do realizacji są również rozwiązania sprzyjające środowisku, w tym retencjonowaniu wód opadowych.

Planowane przedsięwzięcie będzie obejmowało:

- częściowe utwardzenie i odwodnienie terenu podwórek, placów i pozostałych zewnętrznych części wspólnych,
- wytyczenie przestrzeni dla poszczególnych funkcji (chodniki dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami, miejsca parkingowe, miejsca dla odpoczynku i integracji, miejsca przeznaczone dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów),
- zamontowanie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska, w tym elementów małej retencji oraz wprowadzenie efektywnych systemów zbierania odpadów komunalnych z budynków wielorodzinnych,
- zamontowanie energooszczędnego oświetlenia,
- instalację kamer monitoringu miejskiego na terenie objętym niniejszym modułem, zwiększających bezpieczeństwo mieszkańców,
- wprowadzenie elementów małej architektury oraz zieleni.

Decyzja o ostatecznym kształcie i zagospodarowaniu konkretnych przestrzeni, powinna być podejmowana we współpracy z przedstawicielami mieszkańców. Przewiduje się organizację spotkań i warsztatów służących wypracowaniu optymalnych rozwiązań, które nie tylko podniosą jakość i estetykę przestrzeni publicznych, ale będą odpowiedzią na realne potrzeby konkretnych wspólnot sąsiedzkich.

Przewiduje się, że mieszkańcy zostaną zaangażowani do prostych prac w zakresie porządkowania i zagospodarowania przestrzeni wspólnych, co pozwoli na nawiązanie relacji sąsiedzkich (które mogą być kontynuowane oddolnie już po zakończeniu projektu), a także na poczucie przywiązania do lokalnej społeczności i poczucia współodpowiedzialności za części wspólne.

Działaniami w ramach niniejszego modułu objęte zostaną przestrzenie położone przy ulicach: Wakacyjnej, Pionierów, Katastralnej, 1 Maja, PCK, Poznańskiej, Poprzecznej.

Moduł III: Aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji

W celu poprawy jakości życia dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, szczególnie osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, należy podjąć szereg innych działań będących uzupełnieniem poprawy infrastruktury mieszkalnej. Niniejszy moduł realizowany będzie we współpracy m.in. z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim oraz Fundacją na rzecz Collegium Polonicum i Warsztatami Terapii Zajęciowej w Krośnie Odrzańskim w ramach dostępnej na obszarze rewitalizacji infrastruktury społecznej.

Działania w niniejszym module będą skupiały się na wielokierunkowym wsparciu osób i rodzin (w tym dzieci i młodzieży) wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie usług pomocy środowiskowej, usług wspierających i interwencyjnych. Przewiduje się organizację poradnictwa specjalistycznego, pomocy psychologicznej, terapii i mediacji, terapii uzależnień, a także działania zmierzające do podniesienia zdolności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, asystenturę rodzinną czy działania antydyskryminacyjne wspierające rodziny i ich członków doświadczających różnych form dyskryminacji np.: mowy nienawiści lub przemocy ze względu na orientację seksualną, pochodzenie etniczne, niepełnosprawność. W ramach realizacji programu, organizowane będą różnego rodzaju formy pomocy m.in. warsztaty, spotkania bezpośrednie, szkolenia, rozmowy z mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Investycja będzie realizowana w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, w tym osoby starsze. Zapewniony zostanie minimalny udział lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, w tym osób starszych, w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunek 1.2.	Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji
Kierunek 1.3.	Przeciwdziałanie uzależnieniom
Kierunek 1.4.	Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców
CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Kierunek 2.3.	Zaangażowanie mieszkańców w utrzymanie czystości oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych
Kierunek 2.4.	Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami
CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych	
Kierunek 3.1.	Fizyczna odnowa budynków mieszkaniowych wielorodzinnych
Kierunek 3.2.	Termomodernizacja substancji mieszkaniowej oraz obiektów użyteczności publicznej
Kierunek 3.3.	Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu
Kierunek 3.4.	Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu
Kierunek 3.5.	Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami
Ramy realizacji przedsięwzięcia	
Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 45 000 000,00 Moduł II: 15 000 000,00 zł Moduł III: 1 000 000,00 zł Łącznie: 61 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2033 Moduł II: 2024-2033 Moduł III: 2024-2033
Prognozowane rezultaty	
Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba lokali objętych interwencją	57 szt.
Liczba zagospodarowanych podwórek, placów, zewnętrznych części wspólnych	6 szt.
Liczba osób objętych programem wsparcia	200
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Poprawa efektywności energetycznej budynków poddanych termomodernizacji – zmniejszenie zużycia energii	Minimum 25%
Liczba ludności mająca dostęp do nowo zagospodarowanych przestrzeni	4334 os.
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po zakończeniu programu	200
Sposób oceny prognozowanych rezultatów	
Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 17 Opis projektu zintegrowanego nr 3

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 3
Krosno Odrzańskie stolicą polskiego wina musującego
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie
Potencjalni partnerzy
Stowarzyszenie Klub 5 Centrum Artystyczno-Kulturalne Zamek w Krośnie Odrzańskim Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku
Lokalizacja przedsięwzięcia

Park Tysiąclecia w Krośnie Odrzańskim, skarpa nadodrzańska, ul. Czarnieckiego, ul. Parkowa (obszar rewitalizacji)

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym, brak zainteresowania lokalnymi wydarzeniami oraz niewiele inicjatyw oddolnych,
- niewykorzystany w pełni potencjał związany z tradycjami winiarskimi, szczególnie z winami musującymi, z których słynie okolica, co przekłada się na niewykorzystanie potencjału turystycznego (w tym enoturystycznego);
- położony w centrum Krosna Odrzańskiego Park Tysiąclecia był w latach 2017-2019 częściowo modernizowany, co stoi w dużym kontraście z częścią zadrzewionego obszaru położonego obok parku, bliżej Odry, czyli tzw. skarpy nadodrzańskiej – ta część wymaga zmiany zagospodarowania oraz nadania nowych funkcji, w tym zaniedbanym elementom infrastruktury, takim jak amfiteatr, zabytkowa baszta, czy schody stanowiące jeden z głównych łączników „dolnego” i „górnego” miasta, które nie spełniają zasad związanych z dostępnością dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Cel przedsięwzięcia

Celem przedsięwzięcia jest propagowanie wiedzy o kulturze winiarskiej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem win musujących jako regionalnego produktu województwa lubuskiego. Zbudowanie wokół kultury winiarskiej marki lokalnej, odpowiednia promocja oraz organizowanie wydarzeń z tym związanych, przyczyni się do rozwoju enoturystyki, czyli turystyki winiarskiej, która dynamicznie rozwija się w Polsce i na świecie, niosąc duży potencjał rozwojowy dla lokalnych przedsiębiorców. Dodatkowo, organizacja wydarzeń w zrewitalizowanej przestrzeni wpłynie na zwiększenie integracji pomiędzy mieszkańcami całego obszaru rewitalizacji, m.in. ze względu na położenie Parku Tysiąclecia i skarpy nadodrzańskiej w miejscu łączącym „górnego” i „dolnego” miasta. W sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej celem jest zagospodarowanie skarpy nadodrzańskiej i jej okolic, w sposób bezpieczny i pozwalający korzystać z jej atutów również przez osoby z trudnościami w poruszaniu się.

Zakres realizowanych zadań

Zadania przewidziane do realizacji w niniejszym projekcie zintegrowanym dotycząc zarówno działań infrastrukturalnych, jak i społeczno-kulturalnych. Zapewnienie odpowiedniej infrastruktury do wypoczynku, rekreacji oraz prowadzenia działalności kulturalnej czy turystycznej będzie stanowiło punkt wyjścia do realizacji wydarzeń promujących m.in. kulturę winiarską. Projekt składa się z dwóch powiązanych ze sobą modułów, opisanych poniżej.

Moduł I: Uporządkowanie i dostosowanie przestrzeni publicznej w Parku Tysiąclecia oraz na skarpie nadodrzańskiej do potrzeb mieszkańców

Niniejszy moduł obejmuje zagospodarowanie Parku Tysiąclecia oraz pobliskich terenów, w tym południowej części skarpy nadodrzańskiej w celu umożliwienia mieszkańcom korzystania z wypoczynku i relaksu w centrum miasta, jednak z dala od hałasu komunikacyjnego. Obszar zyska nowe funkcje społeczno-kulturalne, przy jednoczesnej poprawie bezpieczeństwa i dostosowaniu przestrzeni publicznej do osób ze szczególnymi potrzebami. W ramach modułu przewiduje się realizację następujących działań:

1. Zagospodarowanie południowej części skarpy nadodrzańskiej wzdłuż ul. Chrobrego wraz z dostosowaniem ciągów komunikacyjnych (w tym schodów) dla potrzeb wszystkich mieszkańców, również osób z trudnościami w poruszaniu się.
2. Zagospodarowanie skarpy nadodrzańskiej na Winnicę Miejską.
3. Przebudowa amfiteatru, zadaszenie i dostosowanie obiektu pod potrzeby organizacji imprez plenerowych oraz występów artystycznych (w tym we współpracy z Centrum Artystyczno-Kulturalnym Zamek).
4. Adaptacja zabytkowej baszty na potrzeby punktu widokowego i zagospodarowanie terenów przyległych.
5. Montaż elementów małej infrastruktury.
6. Budowa ścieżki edukacyjno-przyrodniczej w koronach drzew, zawierającej elementy edukacji ekologicznej.
7. Przebudowa placu zabaw w Parku Tysiąclecia z wykonaniem nawierzchni bezpiecznych.
8. Utworzenie w Parku Tysiąclecia tężni solankowej.

Moduł II: Festiwal Win Musujących jako coroczne wydarzenie kulturalne, promocyjne i turystyczne

Projekt zakłada organizację każdego roku (wzorem lat 2022 i 2023), Festiwalu Win Musujących i uczynienia z niego sztandarowego wydarzenia kulturalnego promującego enoturystykę oraz potencjał Gminy Krosno Odrzańskie. Podczas imprezy potencjalni odbiorcy będą mogli zdegustować i zakupić lokalne, lubuskie wina oraz poznać historię tradycji winiarskich w regionie.

Celem organizacji Festiwalu jest promocja winiarstwa regionalnego, popularyzacja turystyki enologicznej i kreacja wydarzeń, które (bez dodatkowych obciążeń dla winiarzy) spowodują zwiększenie zarówno ruchu turystycznego jak i sprzedaży win z regionu lubuskiego, w tym w szczególności z terenu Gminy Krosno Odrzańskie i okolic.

Działanie zakłada również upowszechnianie wiedzy na temat kultury produkcji i spożywania win musujących oraz zmianę postrzegania Województwa Lubuskiego jako regionu unikatowego, na wzór francuskiej Szampanii.

Z uwagi na fakt, że w Krośnie Odrzańskim organizowany będzie jedyny w Polsce Festiwal Win Musujących, grono odbiorców projektu będzie się sukcesywnie powiększać, a wraz z nim poszerzać się będzie krąg wiedzy na temat enologii oraz tradycji winiarskich na Ziemiach Zachodnich. Ważnym czynnikiem zmiany będzie również uświadomienie odbiorcom, że lokalne wina musujące zdobywają rzesze nagród na krajowych i zagranicznych imprezach degustacyjnych, a ich jakość porównywalna jest z produktami francuskimi.

Realizacja niniejszego modułu przyczyni się również do wzrostu potencjału turystycznego regionu poprzez wykorzystanie i rozwój obiektów dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Projekt będzie realizowany w sposób zapewniający dostępność we wszystkich możliwych wymiarach. Zagospodarowanie terenów zieleni, placu zabaw i ciągów komunikacyjnych będzie zawierało rozwiązania umożliwiające swobodne korzystanie z przestrzeni publicznej osobom dotkniętym różnymi formami niepełnosprawności oraz osobom starszym, osobom z wózkami dziecięcymi, ciężkim bagażem itp. Wprowadzone zostaną zarówno rozwiązania likwidujące bariery architektoniczne, jak i odpowiednie oznakowanie miejsc i infrastruktury, wpływające na zwiększenie dostępności komunikacyjno-informacyjnej. Organizatorzy wydarzeń w oparciu o zrewitalizowaną infrastrukturę, będą dokładali wszelkich starań, aby w wydarzeniach mogły brać udział osoby w różnej sytuacji materialnej, niezależnie od wieku, płci, pochodzenia czy stopnia niepełnosprawności.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami

Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim

CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych

Kierunek 3.4. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu

Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 11 500 000,00 zł Moduł II: 1 000 000,00 zł Łącznie: 12 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2027 Moduł II: 2024-2033

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanego terenu	9 ha
Liczba nowopowstałych ścieżek edukacyjnych	1 szt.
Liczba zrealizowanych wydarzeń kulturalnych	10 szt.
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności mająca dostęp do nowo zagospodarowanych przestrzeni	4334 os.
Szacowana liczba uczestników Festiwalu Win Musujących	1 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 18 Opis projektu zintegrowanego nr 4

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 4
Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji w Krośnie Odrzańskim
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie
Potencjalni partnerzy
Cech Rzemiosł Różnych w Krośnie Odrzańskim Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie Odrzańskim Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych SKAPRA Krośnieński Związek Powiatowo - Gminny
Lokalizacja przedsięwzięcia
Budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Poznańskiej 8-30 (obszar rewitalizacji)
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<ul style="list-style-type: none"> - na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano szereg problemów z pogranicza sfery społecznej i gospodarczej, w tym bezrobocie, niska aktywność gospodarcza części lokalnych przedsiębiorców, brak postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji czy nagromadzenie osób świadczących pracę na nieuregulowanych warunkach, często uzyskując wynagrodzenie z nieopodatkowanych źródeł; - w granicach obszaru zidentyfikowano wiele obiektów użytkowych, w których kiedyś prowadzono działalność usługową, a dziś są to miejsca opustoszałe, często wystawione na wynajem lub sprzedaż; - zły stan techniczny budynku przy ul. Poznańskiej, który dodatkowo jest elementem obniżającym estetykę i jakość przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji.
Cel przedsięwzięcia
<p>Celem niniejszego przedsięwzięcia jest pobudzenie aktywności społecznej i gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Adaptacja zdegradowanego obiektu przy ul. Poznańskiej i utworzenie nowoczesnej przestrzeni usługowo-handlowych, pozwoli na rozwój gospodarczy nie tylko obszaru rewitalizacji, ale całego miasta. Atrakcyjne przestrzenie dla potencjalnych odbiorców, mogą być czynnikiem wpływającym na postawy przedsiębiorcze mieszkańców i nakłonić do utworzenia lokalu usługowego czy handlowego, dzięki czemu powstaną nowe podmioty gospodarcze, nowe miejsca pracy oraz zmniejszy się problem związany z zatrudnieniem w tzw. szarej strefie.</p>
Zakres realizowanych zadań
<p>Zakres działań wchodzących w skład niniejszego projektu zintegrowanego składa się zarówno z zadań infrastrukturalnych jak i społeczno-gospodarczych. Realizacja części infrastrukturalnej będzie wpływała pozytywnie na rozwój przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji, wpływając jednocześnie na atrakcyjność centrum Krosna Odrzańskiego w oczach potencjalnych inwestorów oraz mieszkańców.</p> <p style="text-align: center;">Moduł I: Adaptacja budynku przy ul. Poznańskiej 8-30 na potrzeby lokali usługowo-handlowych</p> <p>Niniejszy moduł obejmuje przebudowę istniejącego budynku na potrzeby pełnienia przez niego funkcji usługowych. Obiekt zostanie podzielony na części funkcjonalne w taki sposób, aby zachować jak największą elastyczność w doborze rodzaju usług oraz ich wielkości.</p> <p>Przyziemie obiektu zostanie przeznaczony na funkcje usługowe gastronomiczne. Poziom parteru obniżony zostanie do poziomu ulicy umożliwiając lokalizację bezpośrednich wejść z poziomu chodnika, co wpłynie na zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. W parterze przewiduje się trzy lokale gastronomiczne. Od strony wschodniej obiektu przewiduje się miejsce na urządzenie największej restauracji w obiekcie połączonej z salą taneczną oraz tarasem zewnętrznym. Pozostała część parteru zostanie przeznaczona na mniejsze lokale gastronomiczne jak np. kawiarnia czy pub. Lokale projektowane od strony ulicy Poznańskiej będą posiadały niezależne wejścia dostępne z poziomu chodnika. Przed lokalami planuje się zagospodarowanie terenu w postaci ogródków letnich. Każdy lokal posiadał będzie własne zaplecze kuchenne, gdzie dostawy realizowane będą w sposób bezkolizyjny od strony południowej. Zaplecza lokali oraz sale konsumpcyjne zaprojektowane będą w jednej linii w sposób ciągły, umożliwiając ewentualne połączenie lub podzielenie planowanych wielkości lokali. Usytuowanie takie pozwala również na ewentualną częściową zmianę ich funkcji, na przykład na funkcję handlową poprzez wprowadzenie kolejnych podziałów poprzecznych w przyszłości i zapewnienie wejścia od frontu.</p> <p>Parter obiektu oraz układ komunikacji zewnętrznej zrealizowany będzie w taki sposób, aby wszelki transport, serwis lub inne czynności podyktowane technologią lokalu odbywał się od strony tylnej elewacji, nie powodując pogorszenia jakości przestrzeni publicznej zlokalizowanej od strony frontowej budynku.</p>

Piętro obiektu przeznaczone będzie na funkcje biurowe. Wejście na piętro przewiduje się z głównej klatki schodowej zlokalizowanej w głównym wejściu budynku tj. w przejściu bramnym. Zaprojektowany zostanie hol wejściowy ze schodami oraz windą przystosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Klatka schodowa prowadziła będzie na korytarz stanowiący ciąg komunikacji wewnętrznej piętra, z którego dostępne będą poszczególne lokale biurowe oraz autonomiczna sala konferencyjna. Z korytarza głównego planowany jest również dostęp do pomieszczeń sanitarnych oraz aneksu kuchennego.

Z uwagi na wymagane przepisami prawa budowlanego wysokości pomieszczeń oraz komfort użytkownika pomieszczeń biurowych, usunięty zostanie strop poddasza i zastąpiony w wybranych pomieszczeniach antresolami.

Lokale będą mogły być aranżowane zarówno jako przestrzenie otwarte, półotwarte oraz z wydzielonymi pomieszczeniami. Od strony wschodniej obiektu w miejscu rozbudowy przewiduje się przeszklenie lokalu z widokiem na sąsiadujący park miejski. Od strony zachodniej natomiast zlokalizowana będzie niezależna od pozostałych lokali sala konferencyjna z zapleczem oraz sceną.

Wszystkie istniejące elementy konstrukcji poddane zostaną renowacji lub częściowej wymianie z uwagi na obowiązek dostosowania jej parametrów do obowiązujących przepisów. Całość obiektu dostosowana zostanie do obowiązujących norm i przepisów m.in. z zakresu wymagań konstrukcji, energooszczędności oraz przepisów poż, sanepid i BHP.

Moduł II: Zagospodarowanie zewnętrznego otoczenia budynku przy ul. Poznańskiej

Zgodnie z zakładaną koncepcją, planuje się zmianę istniejącego zagospodarowania działki. W ramach terenu inwestycji poza przebudowywanym obiektem, wydzielone zostaną tereny ogólnodostępne, tereny zieleni urządzonej oraz infrastruktury w postaci ciągów pieszo-jezdnych oraz miejsc postojowych. Planuje się wykonanie miejsc postojowych w tym miejsca dla osób niepełnosprawnych oraz dodatkowo miejsca postojowe samochodów dostawczych.

Planowane jest również przejście dla ruchu pieszego przez budynek wykorzystując istniejący układ dróg i chodników. Przejście zaprojektowane będzie przy zachowaniu zasad kształtowania przestrzeni urbanistycznej tworząc nową oś w istniejącej tkance miejskiej, prowadzącą do ważnej przestrzeni publicznej. Wyróżniający się z otoczenia budynek z bramą zapraszał będzie do wejścia we wnętrze urbanistyczne tworzone przez tylną fasadę budynku otoczoną zielenią i otwierał się poprzez oś widokową w postaci alejki z drzewami, ławkami oraz oświetleniem, kierując w ten sposób użytkowników w kierunku istniejących przestrzeni publicznych, jakie stanowią targ miejski oraz park. Teren przed budynkiem przeznaczony będzie pod lokalizację niewielkich ogródków gastronomicznych należących do poszczególnych lokali projektowanych wewnątrz budynku.

Planowane ciągi pieszo-jezdne oraz miejsca parkingowe są niezbędnym elementem obiektu, który miałby pełnić funkcję usługowo-handlową, zarówno ze strony potrzeb pracowników obiektu, jak i klientów.

Moduł III: Krośnieński Inkubator Przedsiębiorczości

Niniejszy moduł ma na celu utworzenie Krośnieńskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, który stanowił będzie program wsparcia dla potencjalnych przedsiębiorców chcących realizować swą ofertę na obszarze rewitalizacji, ale także poza jego granicami w Gminie Krosno Odrzańskie.

Inkubator będzie uzupełnieniem działań indywidualnego opiekuna inwestora działającego przy Centrum Obsługi Inwestora w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim. W ramach funkcjonowania Inkubatora, przewiduje się m.in. realizację spotkań, warsztatów, przygotowanie i promowanie oferty inwestycyjnej, a także przeznaczenie środków wspierających przedsiębiorców zainteresowanych podjęciem działalności gospodarczej oraz oferowanie preferencyjnej stawki czynszu w przypadku lokalizacji działalności m.in. przy ul. Podgórznej oraz w zrewitalizowanym budynku przy ul. Poznańskiej. Będzie to zatem element sterowania polityką gospodarczą na obszarze rewitalizacji, kierując wsparcie głównie na obszary wymagające żywienia społeczno-gospodarczego.

Działania w ramach Inkubatora mogą być prowadzone we współpracy z innymi Instytucjami Otoczenia Biznesu, w tym Cechem Rzemiosł Różnych, Powiatowym Urzędem Pracy, Stowarzyszeniem Inicjatyw Społecznych SKARPA oraz Krośnieńskim Związkiem Powiatowo-Gminnym. Jednym z działań realizowanych przez Inkubator będzie współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym realizacja kampanii informacyjnej dotyczącej niebezpieczeństw płynących z niuregulowanych stosunków prawnych pomiędzy pracodawcami a pracownikami.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Część infrastrukturalna przedsięwzięcia zintegrowanego zostanie zaplanowana i zrealizowana w oparciu o zasady projektowania uniwersalnego oraz z zapewnieniem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zarówno w wymiarze architektonicznym, jak i komunikacyjno-informacyjnym czy cyfrowym. Szczególnym

przejawem dostosowania obiektu przy ul. Poznańskiej do wszystkich mieszkańców będzie ulokowanie wejść do lokali usługowych na poziomie gruntu, odpowiednie przygotowanie ciągów komunikacyjnych, a także zamontowanie windy w budynku.

Dodatkowo, realizowane działania w zakresie Krośnieńskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, będą realizowane w założeniu zapewniania dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także w sposób niedyskryminujący mieszkańców ze względu na wiek, płeć, status materialny, orientację seksualną, pochodzenie czy inne przesłanki.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa

CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych

Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 10 000 000,00 zł Moduł II: 4 000 000,00 zł Moduł III: 1 000 000,00 zł Łącznie: 15 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2025-2030 Moduł II: 2025-2030 Moduł III: 2026-2030

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba budynków objętych interwencją	1 szt.
Liczba nowopowstałych lokali usługowo-handlowych i biurowych	7 szt.
Liczba osób objętych programem wsparcia	20
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba podmiotów gospodarczych korzystających ze zrewitalizowanego obiektu	7 szt.
Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw na obszarze rewitalizacji	2 szt./rok
Liczba przedsiębiorstw korzystających z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	5
Liczba nowopowstałych miejsc pracy	5 szt./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 19 Opis projektu zintegrowanego nr 5

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 5
Przywrócenie do życia Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie
Potencjalni partnerzy
Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek” Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku Stowarzyszenie Klub 5 Klaster Turystyki Historycznej
Lokalizacja przedsięwzięcia

Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia

- degradacja zabytkowych obiektów dziedzictwa kulturowego oraz brak obiektów i sprzętu, które ograniczają możliwości w zakresie rozszerzenia oferty kulturalno-artystycznej i edukacyjnej prowadzonej w Gminie Krosno Odrzańskie;
- niewykorzystany potencjał i promocja regionalnego dziedzictwa kulturowego;
- ograniczony dostęp do obiektów dziedzictwa kulturowego (ekspozycji muzealnych) oraz wydarzeń kulturalnych i edukacji artystycznej dla odbiorców, w tym osób niepełnosprawnych oraz seniorów;
- niedostateczna atrakcyjność oferty kulturowej realizowanej w Gminie Krosno Odrzańskie skierowanej dla różnych grup odbiorców,
- brak możliwości rozszerzenia działalności edukacyjnej i kulturowej, a tym samym zwiększenia liczby odbiorców.

Cel przedsięwzięcia

Celem niniejszego przedsięwzięcia jest wzrost potencjału turystycznego, społecznego i gospodarczego obszaru rewitalizacji poprzez udostępnienie atrakcyjnych przestrzeni dla osób zwiedzających, a także utworzenie miejsc do realizacji usług kulturalnych, edukacyjnych czy integracyjnych dla lokalnej społeczności oraz osób odwiedzających. Przesłanką do realizacji przedsięwzięcia jest również chęć ochrony przed całkowitą degradacją Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim, który jest jednym z najstarszych zamków w Polsce.

Zakres realizowanych zadań

Działania wchodzące w skład niniejszego projektu zintegrowanego dotyczą po pierwsze przygotowania, zaprojektowania i przeprowadzenia prac budowlanych w celu odbudowy i przebudowy części Zamku Piastowskiego oraz zagospodarowania terenu zewnętrznego, a po drugie realizacji działań społecznych, które przyczynią się do wzrostu rozpoznawalności Krosna Odrzańskiego, ale również do integracji lokalnej społeczności. Projekt składa się z omówionych poniżej modułów.

Moduł I: Odbudowa Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim

Niniejszy moduł obejmuje działania projektowe, planistyczne i budowlane w zakresie odbudowy zniszczonych części Zamku, przebudowy części wymagających remontu oraz zagospodarowania terenu zewnętrznego. W zakres prac będą wchodziły m.in.:

1. Przeprowadzenie niezbędnych badań archeologicznych.
2. Wykonanie niezbędnej dokumentacji projektowo-kosztorysowej.
3. Przeprowadzenie robót budowlanych, konserwatorskich i restauratorskich przy Zamku Piastowskim w Krośnie Odrzańskim, w tym:
  - odbudowa zniszczonych skrzydeł Zamku Piastowskiego (w tym utworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni do realizacji działań społecznych, integracyjnych, kulturalnych, edukacyjnych itp.);
  - remont zniszczonego bunkra z okresu drugiej wojny światowej;
  - utworzenie Ogrodu Świętej Jadwigi Śląskiej przyległego do Zamku Piastowskiego.
4. Zakup i montaż wyposażenia.
5. Zakup i montaż multimediiów celem przygotowania spójnego szlaku zwiedzania.

Aby zachować historyczne walory budowli, całość procesu będzie odbywała się w porozumieniu z Konserwatorem Zabytków.

Moduł II: Rozwój oferty społecznej w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń

Niniejszy moduł obejmuje rozwój oferty realizowanej przez m.in. takie jednostki jak Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek”, Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku, Stowarzyszenie Klub 5, Klaster Turystyki Historycznej.

Wśród przewidzianych do realizacji działań planuje się m.in.:

- rozwój oferty Centrum Artystyczno-Kulturalnego „Zamek” o zajęcia dostosowane do aktualnych potrzeb mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych grup społecznych,
- organizację wycieczek po zrewitalizowanej części Zamku z przewodnikiem, której częścią będzie też sklepik z pamiątkami,
- organizację lekcji o historii i kulturze regionu, nie tylko dla dzieci i szkół, ale również dla turystów i grup zorganizowanych,
- pokazy efektów prac grup artystycznych działających w Centrum oraz lokalnych twórców,
- wydarzenia artystyczne, kulturalne, rozrywkowe, które stanowiąc będą również uzupełnienie wydarzeń organizowanych w innych częściach miasta jak np. Festiwal Win Musujących.

Dodatkowo, w odnowionej części Zamku będą mogły odbywać się wydarzenia i imprezy okolicznościowe, sesje zdjęciowe, szkolenia czy konferencje, wszystko z poszanowaniem historycznej przestrzeni.

W zrewitalizowanej przestrzeni powstanie również miejsce na izbę muzealną, a w ramach działań integracyjnych dla lokalnej społeczności, będą organizowane zbiory eksponatów, które mieszkańcy mogą posiadać w swoich

domach. Jednym z elementów będzie również cyfryzacja obiektu, w tym digitalizacja zbiorów oraz powstanie cyfrowego przewodnika (np. w postaci aplikacji) po Zamku, jak również po innych ważnych miejscach w całej Gminie.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Inwestycja przyczynia się do realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn oraz niedyskryminacji. Efekty projektu będą skierowane do wszystkich osób, bez względu na płeć, rasę, pochodzenie, orientację seksualną czy też wyznawaną religię. Inwestycja będzie realizowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania. Produkty i efekty projektu będą dostępne dla wszystkich, w tym osób niepełnosprawnych (montaż windy, rozwiązania zastosowane w sprzęcie multimedialnym umożliwiające odbiór oferty osobom niewidomym).

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji

Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców

CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami

Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim

CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych

Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 100 000 000,00 zł Moduł II: 1 000 000,00 zł	Moduł I: 2024-2030 Moduł II: 2024-2033
Łącznie: 101 000 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	1 szt.
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	1 szt.
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	1 szt.
Liczba zrealizowanych wydarzeń kulturalnych	6 szt./rok
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	2500 os./rok
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych realizowanych w oparciu o odnowioną infrastrukturę	1 000 os./rok

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

Tabela 20 Opis projektu zintegrowanego nr 6

PROJEKT ZINTEGROWANY NR 6
Rewitalizacja przestrzenna i społeczna „starego miasta” w Krośnie Odrzańskim
Nazwa wnioskodawcy
Gmina Krosno Odrzańskie

Potencjalni partnerzy
<p>Ośrodek Sportu i Rekreacji w Krośnie Odrzańskim Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej Fundacja na rzecz Collegium Polonicum Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku Klaster Turystyki Historycznej Warsztaty Terapii Zajęciowej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Powiatowy Ośrodek Wsparcia Integracja</p>
Lokalizacja przedsięwzięcia
<p>Tereny na południe od Odry, tereny zieleni przy Trakcie Książęcym, plac św. Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim (obszar rewitalizacji)</p>
Opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia
<p>- wysoki udział mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami oraz seniorów, którzy wymagają wsparcia z uwagi na zanikające więzi społeczne i rodzinne, co często prowadzi do konieczności przebywania osób niesamodzielnych w instytucjach pomocowych, wpływając na marginalizację ich z życia publicznego; - funkcjonujący w niektórych kręgach podział społeczny Krosna Odrzańskiego na „dolne” i „górne” miasto, skutkujący brakiem integracji pomiędzy mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz zaangażowania w życie lokalnej społeczności, marginalizacją osób mniej zamożnych lub mierzących się z innymi problemami społecznymi, - brak wystarczającej ilości miejsc do spędzania czasu wolnego dla różnorodnych grup społecznych na świeżym powietrzu, szczególnie wśród zieleni urządzonej; - niewykorzystany potencjał historycznej części miasta: miejsca pamięci i okoliczne tereny zieleni są często zaniedbane, trudno dostępne bądź niebezpieczne dla odwiedzających; - ograniczone możliwości korzystania z atutów rzeki, wynikające m.in. z degradacji elementów infrastrukturalnych, a także niedostosowaniem infrastruktury do częstych zmian wysokości wody.</p>
Cel przedsięwzięcia
<p>Celem niniejszego projektu jest ożywienie południowej części obszaru rewitalizacji, w szczególności rzeki Odry i jej okolic oraz historycznej starówki, poprzez uporządkowanie przestrzeni, nadanie jej nowych funkcji społecznych i turystycznych, a także odpowiednie zagospodarowanie terenów publicznych, w tym parków i skwerów, zgodnie z potrzebami mieszkańców. Celem nadrzędnym jest również integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji i zatarcie granic społecznych pomiędzy tzw. „dolnym” a „górnym” miastem.</p>
Zakres realizowanych zadań
<p>Zakres działań przewidzianych do realizacji w ramach niniejszego projektu zintegrowanego dzieli się na część infrastrukturalną oraz społeczną, tzw. miękką. Odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni w południowej części obszaru rewitalizacji wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców, jednak konieczne są również działania wspierające lokalną społeczność, szczególnie osoby starsze, osoby z niepełnosprawnością oraz osoby w trudnej sytuacji materialnej. Projekt składa się z powiązanych ze sobą modułów, a także wykazuje powiązanie z innymi przedsięwzięciami planowanymi do realizacji w granicach obszaru rewitalizacji.</p>
Moduł I: „Mała Wenecja” – przebudowa portów na Odrze wraz z zagospodarowaniem terenów przyległych
<p>Krosno Odrzańskie jako miasto położone nad Odrą nie wykorzystuje w pełni potencjału rzeki. Wynika to m.in. z braku możliwości finansowych. W przeszłości miasto zwane było „Małą Wenecją”, a Berlińczycy przyjeżdżali głównie do dolnej części miasta, gdzie spędzali czas wolny korzystając z Odry i jej kanałów. Po dawnej świetności nie ma dziś śladu, zatem planowany jest szereg działań, w celu zagospodarowania terenów nadodrzańskich w celach społecznych, turystycznych i rekreacyjnych.</p> <p>Przewiduje się realizację następujących działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> • modernizacja portu odrzańskiego w głównym nurcie rzeki obejmująca pogłębienie i przygotowanie pomostów pływających oraz powstanie w otulinie nabrzeża węzła sanitarnego; • rewitalizacja starego kanału zimowego przy ul. Wiejskiej obejmująca wyczyszczenie i pogłębienie toru wodnego, stworzenie miejsc do cumowania jednostek oraz wykonanie ślipu; • odbudowa przystani w kanale Odry w okolicach ulic Bobrowej i mostu Elizy dedykowanej dla jednostek małych i średnich oraz wyposażonej w kajaki, rowery wodne itp. wraz z budową infrastruktury turystycznej i zakupem urządzeń pływających; • budowa kładki pieszo-rowerowej nad kanałem Odry w kierunku dawnego grodziska. <p>Zadania będą realizowane w uzgodnieniu z PGW Wody Polskie, a także przy wykorzystaniu rozwiązań dostosowujących infrastrukturę do zmieniającego się poziomu wody w rzece.</p>

Moduł II: Odkrywamy Starówkę

Niniejszy moduł zakłada wykonanie badań archeologicznych na placu św. Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim, gdzie przed wojną znajdowało się zabytkowe stare miasto. Z racji objęcia tego terenu opieką konserwatorską, myśląc perspektywnie o jego odbudowie, należy przeprowadzić badania archeologiczne, gdyż teren ten bogaty jest w wiele artefaktów świadczących o tysiącletniej historii. Dopiero po takiej kwerendzie historycznej możliwe będzie tworzenie planów zmierzających do odbudowy starówki.

Prace archeologiczne będą na bieżąco dokumentowane. W ramach projektu planuje się również organizację wystawy oraz wydanie publikacji, a także inne działania informacyjno-promocyjne we współpracy m.in. z Centrum Artystyczno-Kulturalnym „Zamek”.

Moduł III: Odnowa przestrzeni publicznych w okolicach krośnieńskiej starówki

W ramach niniejszego modułu planowane są zadania związane z uporządkowaniem oraz ponownym zagospodarowaniem terenów publicznych przy placu Św. Jadwigi Śląskiej oraz terenów zieleni wzdłuż Traktu Książęcego w Krośnie Odrzańskim.

Planuje się następujące zadania:

- uporządkowanie, przebudowę i ponowne zagospodarowanie terenu, na którym znajduje się Pomnik Powrotu Środkowego Nadodrza do Macierzy poprzez m.in. remont nawierzchni i nowe nasadzenia zieleni;
- uporządkowanie terenów zieleni wzdłuż Traktu Książęcego, w tym m.in.: wyznaczenie nowych ciągów komunikacyjnych, wymianę i wprowadzenie nowych elementów małej architektury, w tym elementów informacyjnych (tablic edukacyjnych) oraz ławek zaprojektowany w sposób ułatwiający siadanie i wstawanie osobom z trudnościami w poruszaniu się, wprowadzenie nowych elementów zielonej i błękitnej infrastruktury, w tym elementów małej retencji i innych rozwiązań pozwalających na zwiększenie adaptacji miasta do zachodzących zmian klimatu.

Działania rewitalizacyjne, będą się opierać na stworzeniu struktury zarządzającej potencjałami i działaniami, przy partycypacji społecznej w procesie decyzyjnym. W tym celu powstanie Krośnieńska Agencja Rozwoju – łącząca zadania TBS z ośrodkiem rozwoju. Będzie scalała działania na poziomie operacyjnym – od badań archeologicznych, inicjacji i realizacji projektów (w tym w formule PPP), po działania edukacyjne i koordynujące aktywizację społeczną. Struktura, jaka będzie funkcjonować w ramach KAR jest niezbędna dla sprawnego przeprowadzenia procesu rewitalizacji, łączącego potencjały lokalizacji obszaru zdegradowanego, mieszkańców obszaru oraz zdolność poszczególnych interesariuszy do pozyskiwania zasobów (w tym środków finansowych i kapitału ludzkiego) na cele realizacji poszczególnych działań.

Przewiduje się, że w oparciu o odnowioną przestrzeń odbywały się będą wydarzenia historyczne, patriotyczne, kulturalne, a cały teren będzie wykorzystywany przez mieszkańców do celów rekreacyjnych. Dodatkowo, w jednym z parków planowane jest usytuowanie fontanny, która będzie symbolizowała integrację mieszkańców tzw. „górnego” i „dolnego” miasta.

Moduł IV: Rozwój usług społecznych na obszarze rewitalizacji

W ramach niniejszego modułu planuje się rozwój usług wspierających seniorów oraz osoby z niepełnosprawnością, szczególnie mieszkańców obszaru rewitalizacji znajdujących się w trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Dopuszcza się również objęcie projektem mieszkańców spoza obszaru, co dodatkowo zmniejszy poczucie marginalizacji i izolacji społecznej. Niniejszy projekt wpłynie również na zwiększenie integracji pomiędzy mieszkańcami obszaru oraz na poprawę dostępności do rewitalizowanego terenu dla osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach projektu, w zależności od realnych potrzeb mieszkańców, może być realizowane kompleksowe wsparcie obejmujące usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne, rehabilitacyjne, asystenckie, wytchnieniowe, pomocy sąsiedzkiej, remontowe, gastronomiczne w miejscu zamieszkania, przeciwdziałanie uzależnieniom, a także integrację seniorów ze społecznością lokalną, co będzie gwarancją wydłużenia samodzielności i zwiększenia jakości funkcjonowania osób starszych.

Przewiduje się, że projekt będzie realizowany również przy wykorzystaniu dostępnych potencjałów obszaru rewitalizacji (w tym partnerów społeczno-gospodarczych), a także dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w niniejszym dokumencie.

Dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami

Realizacja projektu zapewni dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, zarówno na płaszczyźnie inwestycyjnej jak i nieinwestycyjnej. Zrewitalizowana przestrzeń będzie posiadała rozwiązania z zakresu dostępności architektonicznej (m.in. płaskie, odpowiedniej szerokości chodniki, brak krawężników, ławki przyjazne osobom z trudnościami w poruszaniu się). Działania prowadzone w oparciu o rewitalizowaną

infrastrukturę, będą dostępne dla wszystkich mieszkańców, również dla osób z niepełnosprawnością intelektualną. Stosowane będą rozwiązania z zakresu dostępności komunikacyjno-informacyjnej oraz cyfrowej.

Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji

Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:

CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji

Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Kierunek 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom

Kierunek 1.4. Rozwój usług społecznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców

Kierunek 1.5. Wsparcie seniorów i osób z niepełnosprawnością w celu aktywnego włączenia ich w życie lokalnej społeczności

CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami

Kierunek 2.5. Rozwój oferty kulturalnej, rozrywkowej, rekreacyjnej i turystycznej w Krośnie Odrzańskim

CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych

Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu

Kierunek 3.4. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu

Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość przedsięwzięcia	Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
Moduł I: 10 000 000,00 zł Moduł II: 2 000 000,00 zł Moduł III: 3 500 000,00 zł Moduł IV: 2 000 000,00 zł Łącznie: 17 500 000,00 zł (szczegółowe kwoty podane zostaną na etapie opracowania dokumentacji projektowej)	Moduł I: 2024-2029 Moduł II: 2025-2027 Moduł III: 2024-2029 Moduł IV: 2024-2029

Prognozowane rezultaty

Wskaźniki produktu	Wartość
Powierzchnia zrewitalizowanych terenów zieleni	3 ha
Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom	1 szt.
Liczba zrealizowanych wydarzeń kulturalnych lub o charakterze historycznym/ patriotycznym	10 szt.
Liczba osób objętych programem usług społecznych	150 os. / rok
Wskaźniki rezultatu	Wartość
Liczba ludności mająca dostęp do nowo zagospodarowanych przestrzeni	4334 os.
Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w oparciu o zrewitalizowaną przestrzeń	500 os./rok
Liczba osób, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie	5 os.

Sposób oceny prognozowanych rezultatów

Według karty oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

7.2. Charakterystyka rewitalizacyjnych

pozostałych

przedsięwzięć

Tabela 21 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1
Rewitalizacja społeczna, gospodarcza i przestrzenno-funkcjonalna ul. Podgórnej w Krośnie Odrzańskim
Podmiot realizujący
Gmina Krosno Odrzańskie
Lokalizacja
ul. Podgórna w Krośnie Odrzańskim (obszar rewitalizacji)
Opis przedsięwzięcia
<p>Obecnie ulica Podgórna jest ulicą częściowo nieprzejezdną oraz trudno dostępną komunikacyjnie, a jedyny dojazd wiedzie do niej przez skrzyżowanie z DK29, która jako droga o wysokim natężeniu ruchu uniemożliwia płynne włączenie się do ruchu. Powyższe uwarunkowania wpływają na zamieranie ulicy w sensie społecznym, gospodarczym i handlowym, co doprowadziło do znacznej degradacji ulicy, łącznie z pozostawianiem na niej starych, nieużytkowanych autobusów i pojazdów osobowych oraz ciężarowych. Konieczność udrożnienia dla ruchu samochodowego ul. Podgórnej wynika również z faktu, że stanowi ona jedyną alternatywę dla połączenia komunikacyjnego pomiędzy „górnym” a „dolnym” miastem dla DK29. Niedrożność ul. Podgórnej jest zatem szczególnie dotkliwa w okresie robót remontowych czy utrzymaniowych DK29, jak również w sytuacji kolizji drogowej lub innego poważniejszego zdarzenia drogowego, co skutkuje korkami drogowymi sięgające nawet 90 minut (wielokrotnie w ciągu roku).</p> <p>Niniejsze przedsięwzięcia ma zatem na celu poprawę dostępności komunikacyjnej w mieście poprzez przywrócenie do ruchu ul. Podgórnej, co umożliwi równomierne rozłożenie ruchu pomiędzy „górnym” a „dolnym” miastem. Ponowne przywrócenie do ruchu ulicy Podgórnej, będzie odnowieniem swoistego łącznika i jedyną alternatywną drogą dla 2 km odcinka krajowej nr 29.</p> <p>W ramach niniejszego przedsięwzięcia planowane są następujące zadania:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przebudowa ulicy Podgórnej na długości ok. 580m łącznie z przebudową na skrzyżowanie typu rondo drogi krajowej nr 29 (ulica Słubicka i Poznańska) z ulicami Kościuszki (powiatowa) i Podgórna (gminna). W ramach przebudowy należy wymienić zużytą 30-letnią nawierzchnię z kostki betonowej na nową konstrukcję nawierzchni w technologii bitumicznej z uwzględnieniem ruchu KR-3 na wypadek konieczności awaryjnego przekierowania przez ulicę całego jednego kierunku ruchu z DK29. 2. Przebudowa wszystkich sieci sanitarnych oraz telekomunikacyjnych i elektrycznych, w tym oświetlenia drogowego. 3. Wyznaczenie miejsc parkingowych wzdłuż części ulicy, w tym dla osób niepełnosprawnych, które w ciągu dnia będą umożliwiały obsługę punktów handlowych i usługowych (wpływając na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej tego obszaru), a w godzinach popołudniowych i wieczornych umożliwiły parkowanie mieszkańcom. 4. Przebudowa zdegradowanych elementów infrastruktury łączącej ul. Podgórną z ul. Kościelną oraz Nadodrzańską (schody, podwórka, infrastruktura sieciowa itp.). <p>W ramach dalszych etapów prac, przewiduje się możliwość rozszerzenia projektu na ulice Kościelną i Nadodrzańską, które stanowią element sieci szkieletowej komunikacji.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.2. Wsparcie mieszkańców w rozwijaniu postaw przedsiębiorczych oraz aktywizacja zawodowa</p> <p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu</p>
Szacowane koszty przedsięwzięcia uzupełniającego

10 000 000 zł
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
lata: 2024-2029
PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2
Dostosowanie Placu Unii Europejskiej do potrzeb mieszkańców i wprowadzenia nowych funkcji
Podmiot realizujący
Gmina Krosno Odrzańskie
Lokalizacja
Plac Unii Europejskiej (obszar rewitalizacji)
Opis przedsięwzięcia
<p>Na terenie Placu Unii Europejskiej w Krośnie Odrzańskim znajduje się podziemny zbiornik na wodę o poj. ok. 200 m³. Z uwagi na fakt, iż sieć wodociągowa miasta nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej ilości wody do celów ppoż. (zgodnej z Rozporządzeniem MSWiA z dnia 24 lipca 2009 r. w sprawie przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych) należy dostosować w/w zbiornik do tych celów poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie inwentaryzacji geodezyjnej polegającej na jego dokładnej lokalizacji i naniesienie go na mapę; • wyposażenie go w studzienkę ssawną lub inne urządzenie umożliwiające pobór wody, zabezpieczone przed zamuleniem i zamarzaniem; • wykonanie stanowiska czerpania wody wraz z dojazdem. <p>Dodatkowo, planuje się zmianę zagospodarowania placu w celu poprawy dostępności dla mieszkańców, w tym osób ze szczególnymi potrzebami, m.in. poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont nawierzchni; • wytyczenie i utwardzenie nowych ścieżek celem likwidacji przeddeptów; • modernizację fontanny miejskiej; • modernizację zieleni miejskiej wraz z zakupem i montażem elementów małej infrastruktury; • wytyczenie nowych miejsc parkingowych.
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>CEL 2: Aktywizacja społeczna i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji Kierunek 2.1. Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji Kierunek 2.4. Utworzenie miejsc do relaksu i spędzania czasu wolnego dostępnych dla wszystkich grup społecznych, również poza instytucjonalnymi ramami</p> <p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych Kierunek 3.3. Zagospodarowanie podwórek i innych przestrzeni wspólnych w sposób zgodny z realnymi potrzebami mieszkańców i przy ich zaangażowaniu Kierunek 3.4. Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz innych rozwiązań wpływających na adaptację środowiska do zmian klimatu Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
Szacowane koszty przedsięwzięcia uzupełniającego
10 000 000,00 zł
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
lata: 2025-2030
PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 3
Przebudowa ulicy Dworcowej (ze ścieżką rowerową) wraz z budową miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów, zatoczki autobusowej wraz z przystankiem autobusowym.
Podmiot realizujący

Gmina Krosno Odrzańskie
Lokalizacja
ul. Dworcowa (obszar rewitalizacji)
Opis przedsięwzięcia
<p>Zadanie przewiduje przejęcie przez Gminę Krosno Odrzańskie części ulicy Dworcowej (na odcinku od skrzyżowania z ul. Gubińską do budynku dworca kolejowego), wykonanie jej modernizacji i wytyczeniu szlaku pieszo-rowerowego umożliwiającego mieszkańcom bezpieczne poruszanie się i dotarcie do dworca PKP.</p> <p>Elementem zadania jest również powstanie centrum przesiadkowego, do którego dojeżdżać będą busy zakupione w ramach projektu komplementarnego przez Krośnieński Związek Powiatowo-Gminny, celem zapewnienia transportu użytkownikom komunikacji publicznej. Powstanie także zadaszona wiata dla rowerów, gdzie podróżujący będą mogli zostawić bezpiecznie swój środek lokomocji przed udaniem się w dalszą podróż.</p>
Powiązanie przedsięwzięcia z celami rewitalizacji i kierunkami działań
<p>Realizacja przedsięwzięcia wpłynie na realizację następujących celów i kierunków działań:</p> <p>CEL 1: Redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>Kierunek 1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu</p> <p>Kierunek 1.2. Poprawa bezpieczeństwa w granicach obszaru rewitalizacji</p> <p>CEL 3: Poprawa standardu mieszkaniowego i przestrzeni publicznych</p> <p>Kierunek 3.5. Dostosowanie obiektów i przestrzeni publicznych do użytkowania przez osoby ze szczególnymi potrzebami</p>
Szacowane koszty przedsięwzięcia uzupełniającego
10 000 000,00 zł
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia
lata: 2025-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z prowadzonego naboru przedsięwzięć.

8. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

---

8.1. Kompleksowość programu

Przez rewitalizację należy rozumieć proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, **prowadzony w sposób kompleksowy**, poprzez zintegrowane działania szczególnie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Proces ten jest skoncentrowany terytorialnie oraz prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji zgodnie z przyjętym programem rewitalizacji. Załoženiami procesu rewitalizacji są: interdyscyplinarność, kompleksowość, partnerstwo oraz reakcja na kryzys.

Kompleksowo prowadzone działania uwzględniają projekty rewitalizacyjne współfinansowane ze środków unijnych oraz innych publicznych lub prywatnych, które skupione są na **aspekcie społecznym z uwzględnieniem rozwoju gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego**. Planowane przedsięwzięcia uwzględniają najpilniejsze potrzeby obszaru rewitalizacji i ich długofalowe oddziaływanie warunkujące osiągnięciem kompleksowości interwencji. W trakcie wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.

8.2. Koncentracja programu

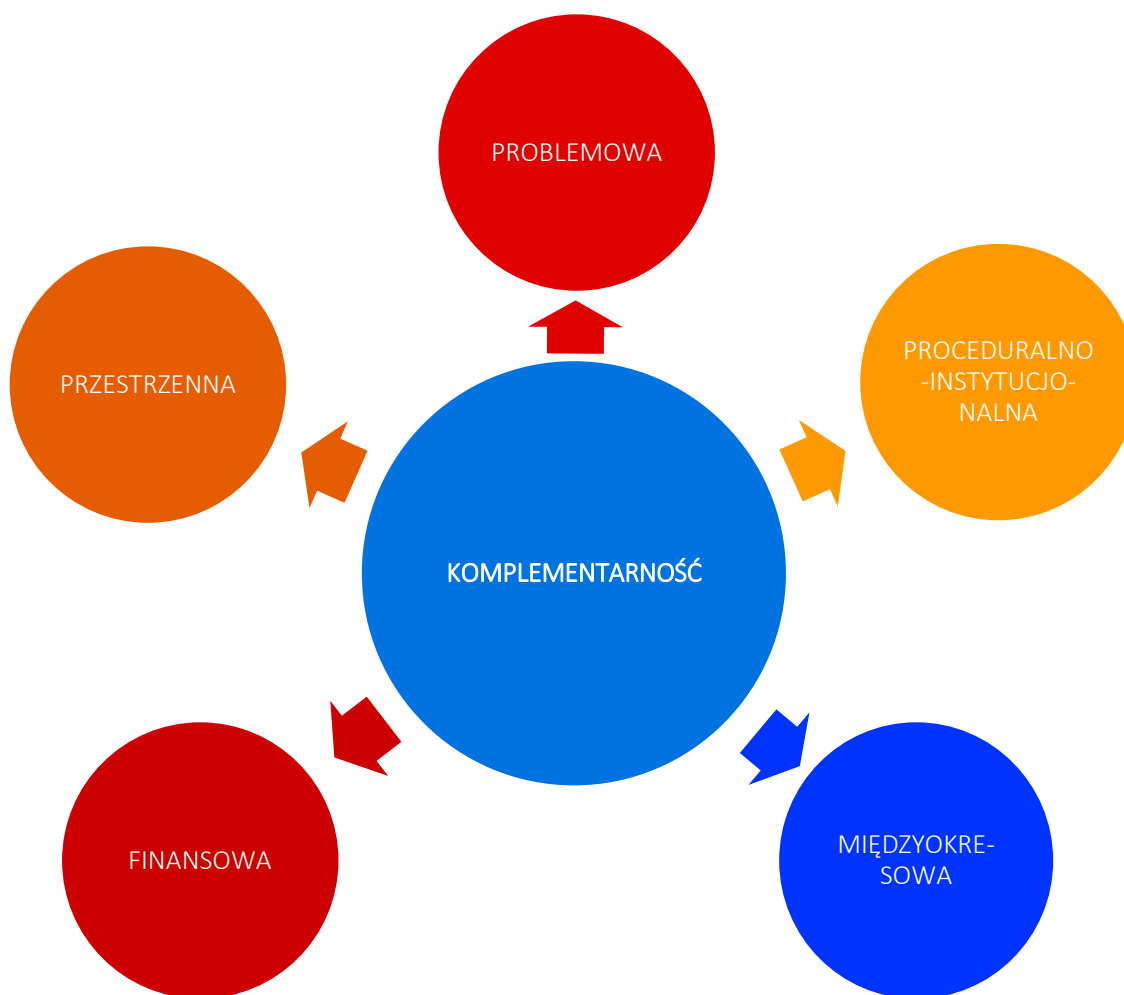
Na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk, w szczególności w sferze społecznej, ale również w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Z kolei diagnoza pogłębiona obszaru rewitalizacji dodatkowo pozwoliła na identyfikację negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej.

Wszystkie planowane podstawowe i pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą prowadzone na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

8.3. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działania zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 wspierają proces rewitalizacji w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnątrz i zewnątrz. Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest widoczna w obecnie wdrażanych działaniach o charakterze rewitalizacyjnym lub planowanych do realizacji.

Zaplanowane w programie rewitalizacji przedsięwzięcia są komplementarne w następujących wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w zakresie źródeł finansowania.

8.3.1. Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi w różnych częściach obszaru rewitalizacji. Planowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne zlokalizowane są w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Pomimo, iż działania są prowadzone w różnych częściach obszaru, to znacząco oddziałują pomiędzy sobą prowadząc do efektu synergii.

Zapewnienie komplementarności przestrzennej powinno wiązać się z wprowadzeniem mechanizmów analizy następstw decyzji przestrzennych w skali Gminy i otoczenia dla skuteczności Programu Rewitalizacji. Warto zaznaczyć, że realizowane projekty będą oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem, a nie wyłącznie punktowo. Zakładają one możliwość korzystania z nowej infrastruktury publicznej nie tylko przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale i całej Gminy. Należy również zaznaczyć, że realizacja zaplanowanych przedsięwzięć nie będzie skutkować przenoszeniem się problemów na inne obszary, co mogłoby prowadzić do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna czy marginalizacja.

Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zobrazowana została w załączniku nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.3.2. Komplementarność problemowa

Prowadzone działania rewitalizacyjne w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 mają dążyć do założonej w Programie wizji oraz przyczynić się do realizacji celów rewitalizacji. Powiązania podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji, a także ich pożądane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny przedstawiono w rozdziale 7.1. Z kolei spójność pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z kierunkami działań, które realizują, została przedstawiona w rozdziale 7.2. Komplementarność problemową przedsięwzięć powinno się również zapewniać stosując mechanizm powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami Gminy w innych sferach, co wpłynie na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały również opracowane w myśl wzajemnego oddziaływania i dopełnienia tematycznego. W rezultacie będą one stanowiły odpowiedź na występujące problemy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. W poniższej tabeli zaznaczono sfery problemowe, na których poprawę wpłynąć będzie realizacja poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 22 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	środowiskowej	przestrzenno-funkcjonalnej	technicznej
PZ nr 1	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do zmieniających się potrzeb					
PZ nr 2	Poprawa jakości życia i mieszkania w granicach obszaru rewitalizacji					
PZ nr 3	Krosno Odrzańskie stolicą polskiego wina musującego					
PZ nr 4	Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji w Krośnie Odrzańskim					
PZ nr 5	Przywrócenie do życia Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim					
PZ nr 6	Rewitalizacja przestrzenna i społeczna „starego miasta” w Krośnie Odrzańskim					
PU nr 1	Rewitalizacja społeczna, gospodarcza i przestrzenno-funkcjonalna ul. Podgórnej w Krośnie Odrzańskim					
PU nr 2	Dostosowanie Placu Unii Europejskiej do potrzeb					

	mieszkańców i wprowadzenia nowych funkcji					
PU nr 3	Przebudowa ulicy Dworcowej (ze ścieżką rowerową) wraz z budową miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów, zatoczki autobusowej wraz z przystankiem autobusowym					

Źródło: opracowanie własne.

Każde podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się z kilku powiązanych ze sobą działań (modułów) mających charakter zarówno infrastrukturalny, jak i miękkie, tworząc w ten sposób projekt zintegrowany. Ma to przeciwdziałać również fragmentacji działań tj. tzw. „rewitalizacji technicznej” lub „rewitalizacji społecznej”, które to pojęcia są błędnie stosowane, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa.

Ponadto poszczególne projekty zintegrowane są powiązane pomiędzy sobą, co zwiększa komplementarność zaplanowanych do realizacji działań. Przewiduje się, że infrastruktura i przestrzeń zagospodarowana lub zaadaptowana w ramach jednego przedsięwzięcia, może stanowić również miejsce realizacji zadań społecznych, kulturalnych lub rekreacyjno-sportowych przewidzianych w innych projektach rewitalizacyjnych. W ten sposób przygotowana przestrzeń zostanie w pełni wykorzystana zgodnie z potrzebami beneficjentów rewitalizacji. Niniejszy dokument zakłada również realizację pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mają na celu wsparcie i dopełnienie projektów podstawowych, bezpośrednio ukierunkowanych na osiągnięcie celów rewitalizacji. Ma to prowadzić do osiągnięcia efektu synergii i zachowania kompleksowości podejmowanej interwencji. Powiązania pomiędzy przedsięwzięciami podstawowymi oraz ich zależność z pozostałymi przedsięwzięciami przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Powiązanie z przedsięwzięciami:								
		PZ nr 1	PZ nr 2	PZ nr 3	PZ nr 4	PZ nr 5	PZ nr 6	PU nr 1	PU nr 2	PU nr 3
PZ nr 1	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do zmieniających się potrzeb									
PZ nr 2	Poprawa jakości życia i mieszkania w granicach obszaru rewitalizacji									
PZ nr 3	Krosno Odrzańskie stolicą polskiego wina musującego									
PZ nr 4	Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji w									

	Krośnie Odrzańskim									
PZ nr 5	Przywrócenie do życia Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim									
PZ nr 6	Rewitalizacja przestrzenna i społeczna „starego miasta” w Krośnie Odrzańskim									
PU nr 1	Rewitalizacja społeczna, gospodarcza i przestrzenno-funkcjonalna ul. Podgórznej w Krośnie Odrzańskim									
PU nr 2	Dostosowanie Placu Unii Europejskiej do potrzeb mieszkańców i wprowadzenia nowych funkcji									
PU nr 3	Przebudowa ulicy Dworcowej (ze ścieżką rowerową) wraz z budową miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów, zatoczki autobusowej wraz z przystankiem autobusowym									

Źródło: opracowanie własne.

8.3.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

Zakłada się połączenie systemu wdrażania, zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 z procedurami wynikającymi ze Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025 oraz kolejnej strategii, która zostanie opracowana. Należy również zapewnić uwzględnienie w kolejnej strategii działań wynikających z niniejszego Programu. Wspólnymi organami w realizacji obu wymienionych dokumentów będzie Burmistrz Krosna Odrzańskiego, odpowiedzialny za stymulowanie i koordynację działań, a także odpowiednie komórki Urzędu Miasta, powołana do koordynowania procesu rewitalizacji jednostka, jednostki organizacyjne

i partnerzy Gminy, którym zadania wynikające z Programu będą zlecane w taki sposób, aby wykonywały je podmioty mające do tego najlepsze kompetencje.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zostanie zapewniona nie tylko na etapie programowania, ale również na etapie wdrażania, dzięki współpracy i działaniu osób odpowiedzialnych za poszczególne elementy programu w ramach Komitetu Rewitalizacji, na którego czele będzie stał Przewodniczący.

W ramach zachowania spójności proceduralno-instytucjonalnej należy zaznaczyć, że przedsięwzięcia realizowane w przestrzeniach i obiektach zabytkowych będą uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a działania realizowane w oparciu o rzekę, będą uzgadniane z PGW Wody Polskie.

Co więcej, w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju oraz eliminacji negatywnego wpływu na środowisko, projekt niniejszego dokumentu został przedstawiony Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu oraz Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska, którzy uzgodnili odstąpienie od konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (*nr pism*).

Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 12.

8.3.4. Komplementarność międzyokresowa

Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie, stąd działania rewitalizacyjne zaplanowane w niniejszym Programie są komplementarne z działaniami prowadzonymi w perspektywach finansowych Unii Europejskiej w latach 2004-2006, 2007-2013, 2014-2020 oraz 2021-2027. Częściowo stanowią one kontynuację i uzupełnienie wcześniejszych projektów. W latach 2007-2013 Gmina Krosno Odrzańskie realizowała głównie działania i charakterze miękkim, społecznym, którymi objęta była m.in. ludność zamieszkująca dzisiejszy obszar rewitalizacji. W perspektywie 2014-2020 realizowano natomiast Program Rewitalizacji Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2023, w ramach którego zrewitalizowano m.in. część „dolnego” miasta, zaadaptowano budynek komunalny przy ul. Pocztovej 9 na mieszkania socjalne, a także prowadzono remonty (w tym termomodernizacje) części zabytkowych budynków o funkcjach mieszkalnych i ciągów komunikacyjnych. Dodatkowo, w poprzednich perspektywach finansowych Unii Europejskiej, podejmowano działania związane z Zamkiem Piastowskim, które poprawiły jego funkcjonalność i zabezpieczyły pozostałe elementy zabytku, jednak w tym zakresie nadal pozostaje wiele do zrobienia, stąd projekt ten znalazł się również w niniejszym Programie.

Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich projektów pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków, co wzmocni efektywność i skuteczność podejmowanych działań. W poniższej tabeli wskazano projekty powiązane z zakresem rewitalizacji, które Gmina Krosno Odrzańskie realizowała dotychczas przy udziale środków zewnętrznych, w tym przede wszystkim Unii Europejskiej.

Tabela 24 Wykaz projektów związanych z działaniami rewitalizacyjnymi zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych, w tym funduszy europejskich

Lp.	Nazwa zrealizowanego projektu	Wartość projektu	Dofinansowanie ze środków zewnętrznych, w tym UE	Perspektywa
1.	Odbudowa pomostów i urządzenie plaży w miejscowości Łochowice nad jeziorem Glibiel	716 365,01 zł	443 097,60 zł	2004-2006
2.	Rewitalizacja Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim	3 063 098,53 zł	1 200 000,00 zł	2004-2006
3.	Uzbrojenie Strefy Przemysłowej w Krośnie Odrzańskim	6 503 870,49 zł	3 022 309,97 zł	2007-2013
4.	Przebudowa świetlicy wiejskiej w m. Chyże	1 096 326,87 zł	419 706,45 zł	2007-2013
5.	Budowa remizy wraz z salą szkoleniowo-treningową w Radnicy	2 086 554,69 zł	1 694 569,14 zł	2007-2013
6.	Budowa świetlicy wiejskiej w m. Szklarka Radnicka	609 991,53 zł	395 669,00 zł	2007-2013
7.	Wyposażenie świetlicy wiejskiej w m. Gostchorze	20 253,98 zł	13 173,32 zł	2007-2013
8.	Wspólna Promocja Gospodarcza Gubina, Krosna Odrzańskiego, Kargowej i Skwierzyny	2 036 455,50 zł	1 700 000,00 zł	2007-2013
9.	Wyposażenie świetlicy wiejskiej w m. Chyże	22 200,00 zł	12 634,14 zł	2007-2013
10.	Wydanie albumu z grafikami przedwojennego Krosna Odrzańskiego	15 000,00 zł	9 060,00 zł	2007-2013
11.	PAKT.com.org	1 645 930,00 zł	1 645 930,00 zł	2007-2013
12.	NOWE „DOLNE MIASTO” - miastotwórczość przez rewitalizację	110 260,00 zł	99 234,00 zł	2014-2020
13.	Rewitalizacja części dolnego miasta obejmująca ulice: Grobla, Bobrowa, Plac Prusa, Żeromskiego, Wodna, Rybaki w Krośnie Odrzańskim	4 489 818,15 zł	3 816 345,39 zł	2014-2020
14.	Adaptacja budynku przy ul. Pocztowej 9 i 11 na mieszkania socjalne wraz z przebudową ciągów komunikacyjnych w otoczeniu budynku	2 315 907,68 zł	1 968 521,47 zł	2014-2020
15.	Budowa Centrum Zarządzania siecią Gminy Krosno Odrzańskie wraz z pakietem e-Usług dla mieszkańców	2 782 476,50 zł	2 365 105,02 zł	2014-2020
16.	Zmiana sposobu użytkowania istniejącego budynku OHP na przedszkole wraz z rozbudową o zewnętrzny szyb windy dz.nr 603/1 ul. Piastów w m. Krosno Odrzańskie	3 910 275,46 zł	2 538 509,82 zł	2014-2020

17.	Rozwój terenów zielonych w Krośnie Odrzańskim wraz z infrastrukturą towarzyszącą	7 335 958,62 zł	6 134 778,61 zł	2014-2020
18.	Pierwszy Żłobek Miejski w Krośnie Odrzańskim szansą na poprawę sytuacji zawodowej opiekunów	2 217 355,89 zł	1 884 752,50 zł	2014-2020
19.	Utworzenie przedszkolnego oddziału integracyjnego oraz poprawa jakości edukacji przedszkolnej w Gminie Krosno Odrzańskie	606 855,00 zł	515 826,75 zł	2014-2020
20.	Wsparcie dla rodziców w Gminie Krosno Odrzańskie – utworzenie Klubu Dziecięcego „Maleństwa”	926 640,00 zł	787 644,00 zł	2014-2020
21.	Piastowskie dziedzictwo Świętej Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim - etap I	5 081 440,08 zł	4 065 152,05 zł	2014-2020
22.	Modernizacja amfiteatru w Krośnie Odrzańskim	274 595,47 zł	174 725,00 zł	2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim oraz www.mapadotacji.gov.pl

8.3.5. Komplementarność źródeł finansowania

Działania rewitalizacyjne, zaplanowane do wdrożenia w niniejszym Programie, mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Nagromadzenie negatywnych zjawisk zarówno w sferze społecznej, jak i gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej koreluje z koniecznością zwiększenia nakładów finansowych na realizację działań w wyznaczonym obszarze. Projekty o charakterze rewitalizacyjnym łączące środki prywatne i publiczne, mogą być wspomagane środkami zewnętrznymi, pochodzącymi z:

- funduszy unijnych;
- funduszy publicznych krajowych;
- programów jednostek samorządu terytorialnego wyższego szczebla, w tym zwłaszcza programów finansowanych ze środków Samorządu Województwa Lubuskiego;
- innych funduszy międzynarodowych, w tym m.in. funduszy EOG i funduszy Norweskich;
- innych zwrotnych i bezzwrotnych źródeł finansowania, dystrybuowanych przed podmioty publiczne i prywatne.

Warto jest zauważyć, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+). Dodatkowym wsparciem będzie Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST), który jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji. Do krajowych programów w ramach Umowy Partnerstwa w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich (PTFE),
- Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa (FEPŻ),
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

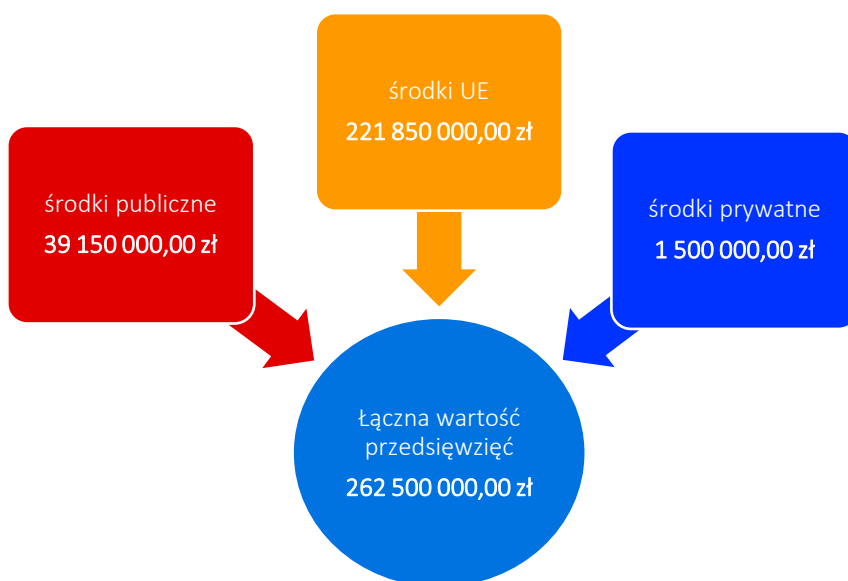
Gmina może korzystać także z funduszy dedykowanych dla województwa lubuskiego w ramach Funduszy Europejskich dla Lubuskiego 2021-2027. Kolejnymi możliwościami finansowania działań rewitalizacyjnych z uwzględnieniem udziału interesariuszy procesu jest finansowanie w ramach formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego oraz zaangażowanie do działań organizacji pozarządowych.

Zakłada się możliwość uzupełniania i łączenia finansowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ze środków EFS+, EFRR i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania oraz prywatnych i publicznych źródeł finansowania.

Szczegółowe informacje dotyczące potencjalnych źródeł finansowania poszczególnych projektów znajdują się w rozdziale 9.

9. Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji

W niniejszym rozdziale przedstawione zostały ramy finansowe zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych wraz z szacunkowymi nakładami finansowymi w podziale na środki publiczne, środki UE oraz środki prywatne. Łączna wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych szacowana jest na poziomie 262,5 mln zł, z czego 39,15 mln zł wydatkowane zostanie ze środków publicznych, w tym z budżetu Gminy Krosno Odrzańskie, a 221,85 mln zł finansowane będzie ze środków Unii Europejskiej (zakładając 85% dofinansowania). Dodatkowo, przewiduje się zaangażowanie prywatnych partnerów, w tym w ramach PPP w wysokości 1,5 mln zł.

Ryc. 23 Szacunkowe zestawienie wartości zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Zaznaczyć należy, iż podane kwoty stanowią wartości szacunkowe, a kwota rzeczywista określana będzie na podstawie dokumentacji projektowej i uwzględniana w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy. Założono również maksymalne wartości dofinansowań ze środków Unii Europejskiej, jednak przy braku takich możliwości realizacja przedsięwzięć będzie odbywała się w miarę możliwości przy wykorzystaniu środków z innych źródeł. Dopuszcza się również możliwość realizacji przedsięwzięć etapami (modułami), jeśli zaistnieje możliwość pozyskania funduszy na dany moduł. W poniższej tabeli przedstawiono podział źródeł finansowania dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 25 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer projektu	Nazwa przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Podmiot realizujący przedsięwzięcie	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Szacunkowe nakłady finansowe (zł)			Źródła finansowania
				Środki publiczne	Środki UE	Środki prywatne	
Planowane zintegrowane projekty rewitalizacyjne							
PZ nr 1	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do zmieniających się potrzeb	Gmina Krosno Odrzańskie	25 500 000,00	3 825 000,00	21 675 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty)
PZ nr 2	Poprawa jakości życia i mieszkania w granicach obszaru rewitalizacji	Gmina Krosno Odrzańskie	61 000 000,00	9 150 000,00	51 850 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty, PPP)
PZ nr 3	Krosno Odrzańskie stolicą polskiego wina musującego	Gmina Krosno Odrzańskie	12 500 000,00	1 875 000,00	10 625 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty)
PZ nr 4	Ożywienie społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji w Krośnie Odrzańskim	Gmina Krosno Odrzańskie	15 000 000,00	2 250 000,00	12 750 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty, PPP)

PZ nr 5	Przywrócenie do życia Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim	Gmina Krosno Odrzańskie	101 000 000,00	15 150 000,00	85 850 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty)
PZ nr 6	Rewitalizacja przestrzenna i społeczna „starego miasta” w Krośnie Odrzańskim	Gmina Krosno Odrzańskie	17 500 000,00	2 400 000,00	13 600 000,00	1 500 000,00	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty, PPP) - Środki prywatne
Pozostałe przedsięwzięcia rewitalizacyjne							
PU nr 1	Rewitalizacja społeczna, gospodarcza i przestrzenno-funkcjonalna ul. Podgórnej w Krośnie Odrzańskim	Gmina Krosno Odrzańskie	10 000 000,00	1 500 000,00	8 500 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
PU nr 2	Dostosowanie Placu Unii Europejskiej do potrzeb mieszkańców i wprowadzenia nowych funkcji	Gmina Krosno Odrzańskie	10 000 000,00	1 500 000,00	8 500 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027, dotacje krajowe, środki WFOŚiGW, pożyczki, kredyty, PPP)
PU nr 3	Przebudowa ulicy Dworcowej (plus ścieżki rowerowej) wraz z budową miejsc parkingowych dla samochodów i rowerów, zatoczki autobusowej	Gmina Krosno Odrzańskie	10 000 000,00	1 500 000,00	8 500 000,00	-	- Budżet Gminy Krosno Odrzańskie - Środki Krośnieńskiego Związku Powiatowo-Gminnego - Środki zewnętrzne (w tym m.in.: fundusze europejskie w szczególności Fundusze Europejskie dla Lubuskiego

	wraz z przystankiem autobusowym						2021-2027, dotacje krajowe, pożyczki, kredyty, PPP)
	Ogółem	262 500 000,00	39 150 000,00	221 850 000,00	1 500 000,00	-	

Źródło: opracowanie własne.

10. Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

10.1. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 to dokument operacyjny, oddziałujący na różne obszary funkcjonowania Gminy, realizowany w różnym czasie, we współpracy z różnymi podmiotami, zarówno w trakcie jego przygotowania, jak również podczas realizacji, monitoringu i ewaluacji. Z tego względu wymaga on zaplanowania odpowiedniego systemu zarządzania. Właściwa realizacja Programu zakłada aktywną współpracę ze wszystkimi interesariuszami rewitalizacji oraz przyporządkowanie poszczególnym jednostkom konkretnych zadań tak, aby przyniosła ona jak najlepsze efekty.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Burmistrz Krosna Odrzańskiego. Pełni on rolę nadzorczą nad całym procesem rewitalizacji, a jego zadania wykonywane są we współpracy z wyznaczonymi przez niego pracownikami Urzędu Miasta, tworzącymi Zespół ds. rewitalizacji m.in. z Wydziału Rozwoju, Inwestycji i Planowania Przestrzennego, Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Wydziału Promocji i Rozwoju Gospodarczego. W prace Zespołu zostaną również zaangażowani przedstawiciel Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przedstawiciel organizacji pozarządowych (Fundacji na rzecz Collegium Polonicum).

Do zadań Zespołu należeć będzie:

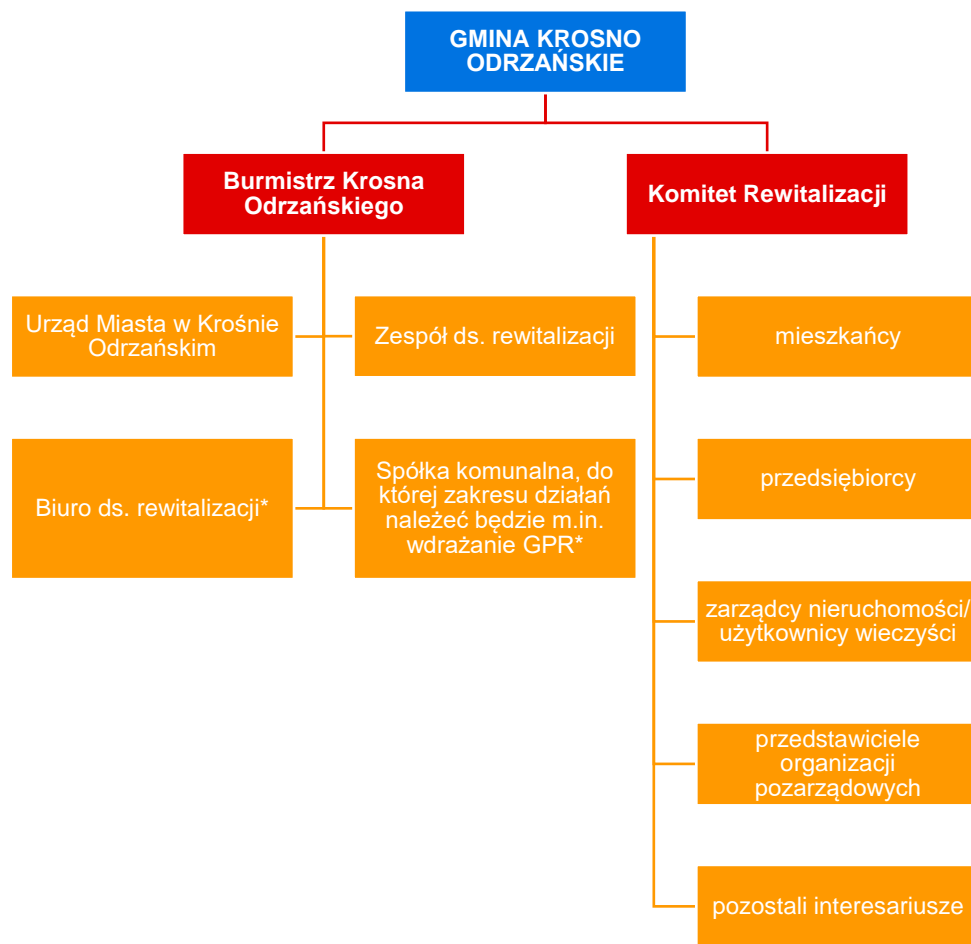
- koordynacja wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi,
- gromadzenie i aktualizacja danych dotyczących sytuacji kryzysowych w Gminie,
- sporządzanie raportów z wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i przekazywanie ich Komitetowi Rewitalizacji,
- organizacja systemu oceny i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji, w szczególności opracowanie wzoru formularza sprawozdań z realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- identyfikowanie potencjalnych zagrożeń i problemów związanych z realizacją Programu,
- bieżące informowanie mieszkańców nt. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- zbieranie propozycji zmian do Programu zgłaszanych przez pozostałych interesariuszy rewitalizacji,
- aktualizacja założeń Programu na skutek przeprowadzonej oceny skuteczności i bieżącego monitoringu Programu, o ile zajdzie taka potrzeba.

Dodatkowo, po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji i rozpoczęciu jego wdrażania, przewiduje się powołanie jednostki, której głównym zadaniem będzie realizacja procesu rewitalizacji. Rozpatrywane są dwa warianty utworzenia jednostki. Pierwszym wariantem będzie powołanie Biura ds. rewitalizacji – w jego ramach przy Urzędzie Miasta zatrudnione zostaną dwie osoby – kierownik (specjalista) oraz pracownik merytoryczny. Wsparcie Biura

stanowili będą przedstawiciele Zespołu ds. rewitalizacji. Drugi, docelowy wariant przewiduje powołanie spółki, która zajmować się będzie realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także administrowaniem i zarządzaniem mieniem komunalnym Gminy i wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy. Po wyborze i utworzeniu jednej z powyższych form, przewiduje się również przeniesienie w całości lub części zadań realizowanych przez Zespół ds. rewitalizacji do jednostki. Decyzje w tym zakresie będą podejmowane w trakcie realizacji Programu.

Zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji, Rada Miejska w Krośnie Odrzańskim zobowiązana jest podjąć uchwałę w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Komitet ten stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy oraz sprawuje funkcję opiniodawczo-doradczą w sprawach związanych z wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji. Tworzą go osoby reprezentujące wszystkich interesariuszy rewitalizacji przed organami władz Gminy Krosno Odrzańskie. Do minimalnego zakresu uprawnień i zadań Komitetu należy zaopiniowanie, sporządzonej przez Burmistrza, oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Do pozostałych zadań Komitetu należy m.in.: podejmowanie działań mających wpływ na proces rewitalizacji na każdym etapie i poziomie prac nad Programem, sprawowanie nadzoru, monitorowanie i ewaluacja działań rewitalizacyjnych. Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu określa się w regulaminie Komitetu.

Na poniższym schemacie przedstawiono strukturę zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033.

Ryc. 24 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie

* Wybór zostanie dokonany w trakcie wdrażania Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

10.2. Koszty zarządzania

Koszty związane z funkcjonowaniem Zespołu ds. rewitalizacji w Gminie Krosno Odrzańskie ujęte zostaną w bieżących kosztach funkcjonowania Gminy i stanowić będą wydatki na wynagrodzenia pracowników zajmujących się wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z pochodnymi od wynagrodzeń. Szacuje się, że łącznie liczba etatów pracowników, którzy będą odpowiedzialni za proces wdrażania GPR wyniesie 2 etaty. Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto pracownika Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim w 2022 roku wyniosło 4 715,24 zł, co stanowiło około 61 tys. zł na pracownika w skali roku. Dodatkowo szacuje się, że w przypadku funkcjonowania Biura ds. rewitalizacji, jego koszty będą kształtowały się w granicach około 130 tys. zł/rok, a także będą zależne od zmian wynagrodzeń w Urzędzie. Z kolei w przypadku powołania spółki komunalnej, koszty zarządzania będą wyższe i będą obejmowały dodatkowo koszty powołania spółki, koszty zarządu, dodatkowe podatki i opłaty, czy też koszty księgowości. Należy mieć jednak na uwadze, że spółka zajmować się będzie wdrażaniem GPR w części zakresu swojej działalności, który będzie obejmował również sprawy związane z gospodarowaniem mieniem komunalnym. Dodatkowo spółka osiągać będzie przychody, co pozwoli na pokrycie wygenerowanych kosztów.

Ponadto, dodatkowym organem w procesie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji jest Komitet Rewitalizacji, pełniący funkcję opiniodawczo-doradczą, którego praca ma charakter społeczny. Obsługa organizacyjna Komitetu pełniona będzie w ramach działań Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim.

10.3. Ramowy harmonogram realizacji programu

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie jest programem wieloletnim. Jego okres realizacji wynosi 10 lat. Rok 2024 jest rokiem kończącym prace nad przygotowaniem dokumentu oraz rozpoczynającym realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W tym roku powołany będzie również Komitet Rewitalizacji. Z uwagi na fakt, iż ustawa o rewitalizacji obliguje do przygotowywania oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych przynajmniej raz na 3 lata, został zaproponowany podział realizacji Programu na 3-letnie okresy. Rok 2033 jest rokiem kończącym Program, w którym zostanie przeprowadzona ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 26 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji

2024	2024-2026	2027-2029	2030-2032	2033
Prace nad GPR:	Pierwszy okres realizacji GPR:	Drugi okres realizacji GPR:	Trzeci okres realizacji GPR:	Czwarty okres realizacji GPR oraz zakończenie prac nad wdrażaniem GPR:
Uchwalenie GPR	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024-2026	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2027-2029	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2030-2032	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2033
Wyznaczenie pracowników Zespołu ds. rewitalizacji oraz powołanie Biura ds. rewitalizacji lub spółki komunalnej do zarządzania procesem rewitalizacji i mieszkalnictwem	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2024 (do 31 marca 2025 r.), 2025 (do 31 marca 2026 r.), 2026 (do 31 marca 2027 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2027 (do 31 marca 2028 r.), 2028 (do 31 marca 2029 r.), 2029 (do 31 marca 2030 r.)	Opracowanie rocznych raportów monitoringowych za rok 2030 (do 31 marca 2031 r.), 2031 (do 31 marca 2032 r.), 2032 (do 31 marca 2033 r.)	Opracowanie rocznego raportu monitoringowego za rok 2033 (do 31 marca 2034 r.)
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2024-2026 (do 30 kwietnia 2027 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2027-2029 (do 30 kwietnia 2030 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za okres 2030-2032 (do 30 kwietnia 2033 r.)	Opracowanie oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych za rok 2033 (do 30 kwietnia 2034 r.) Ewaluacja ex-post realizacji GPR za okres 2024-2033

Źródło: opracowanie własne.

11. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest wyrazem aktywnego uczestnictwa obywateli i podejmowania przez nich decyzji, które są znaczące dla danej społeczności. Może przybierać różnego rodzaju formy i odnosić się do różnych grup społecznych. W przypadku partycypacji w procesie rewitalizacji, mówimy o relacji między władzami samorządowymi a obywatelami, którą charakteryzuje angażowanie jednostek w sprawy je dotyczące poprzez konsultowanie i wypracowywanie konkretnych rozwiązań w dążeniu do osiągnięcia wspólnego celu. W ustawie o rewitalizacji partycypacja odnosi się do aktywnego udziału interesariuszy w kształtowaniu całego procesu rewitalizacji.

Z uwagi na to, iż Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze operacyjnym, wdrożenie całego programu, w tym zawartych w nim działań i przedsięwzięć, angażuje wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Uczestnictwo różnych grup interesariuszy należy umożliwić na wszystkich etapach prac nad Programem (diagnozowania, programowania, wdrażania i monitorowania).

Na etapie diagnozowania i programowania wykorzystano następujące formy partycypacji społecznej:

- zbieranie uwag w formie elektronicznej i papierowej,
- ankiety/formularze,
- warsztaty,
- spotkania,
- wywiady.

Aktywną partycypację na etapie diagnozowania i programowania umożliwiono:

- wszystkim mieszkańcom Gminy Krosno Odrzańskie, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność czy status ekonomiczny,
- przedstawicielom instytucji funkcjonujących na terenie Gminy,
- przedsiębiorcom z obszaru rewitalizacji i działającym na terenie Gminy,
- organizacjom pozarządowym działającym na terenie Gminy,
- samorządowi gminnemu,
- partnerom społeczno-gospodarczym,
- podmiotom reprezentującym społeczeństwo obywatelskie,
- podmiotom działającym na rzecz ochrony środowiska,
- podmiotom odpowiedzialnym za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji,
- pozostałym interesariuszom np. przyszłym inwestorom, przyszłym mieszkańcom.

Zapewnienie udziału interesariuszom na etapie diagnozowania rozpoczęło się od konsultacji społecznych dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie. Od 1 do 31 lipca 2023 roku wszyscy zainteresowani mogli zgłaszać swoje uwagi oraz wnioski do projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, informację o konsultacjach społecznych projektu uchwały wraz z załącznikami, zamieszczono 7 dni kalendarzowych przed rozpoczęciem konsultacji, tj. 23 czerwca 2023 roku w następujących formach:

- na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim: <https://bip.wrota.lubuskie.pl/ugkrosnoodrzanskie/>;
- na stronie internetowej www.krosnoodrzanskie.pl;
- na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim;
- w mediach społecznościowych.

Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami oraz Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Krosno Odrzańskie, dostępne były na stronie internetowej Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim oraz w formie papierowej w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim. Wypełnione formularze można było dostarczyć w postaci papierowej lub elektronicznej.

Kolejną formą konsultacji była ankieta w formie kwestionariusza on-line dotycząca problemów występujących w 5 sferach funkcjonowania obszaru zaproponowanego do rewitalizacji. Ankieta była dostępna dla wszystkich interesariuszy, ponadto posiadała możliwość użycia czytnika immersyjnego, czytającego zawartość ankiety. W dniu 10 lipca 2023 roku zorganizowano również spotkanie konsultacyjne on-line o charakterze otwartym, w którym wzięło udział 12 osób. Podczas spotkania przedstawiona została propozycja granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz metodologia ich wyznaczenia. Uczestnicy mieli możliwość przedstawienia swoich wniosków, a także swobodnego udziału w dyskusji nad przedstawionymi propozycjami dotyczącymi założeń programu. Podczas spotkania nie zgłoszono propozycji zmian projektu. W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie nie wpłynął żaden wypełniony formularz składania uwag do projektu uchwały z załącznikami, natomiast liczba wypełnionych ankiet wyniosła 13.

Na etapie diagnozy pogłębionej obszaru rewitalizacji oraz programowania Gminnego Programu Rewitalizacji, w dniu 18 października 2023 roku odbyły się warsztaty z mieszkańcami, w tym także liderami społecznymi i przedstawicielami jednostek organizacyjnych Gminy, wywiad pogłębiony z przedstawicielami Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim oraz przeprowadzona została wizja lokalna po obszarze rewitalizacji. Warsztaty odbyły się w miejscu dostępnym dla osób ze specjalnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnością ruchową.

Również na etapie programowania zaproszono wszystkich interesariuszy rewitalizacji, bez względu na wiek, płeć, stopień niepełnosprawności, do zgłaszania pomysłów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pomysły zbierano za pomocą uproszczonych fiszek projektowych, udostępnionych w trakcie trwania naboru. Propozycje mogły być zgłaszane zarówno przez osoby fizyczne, jak i instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, koła, kluby, partnerów społeczno-gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, działające na rzecz ochrony środowiska, odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Ostatnią formą partycypacji społecznej na etapie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji były konsultacje społeczne projektu dokumentu. Przeprowadzono je w trzech formach: zbierania uwag w postaci wypełnionego papierowego lub elektronicznego formularza uwag, wypełnienia ankiety on-line oraz spotkania konsultacyjnego o charakterze otwartym, analogicznie do etapu konsultowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

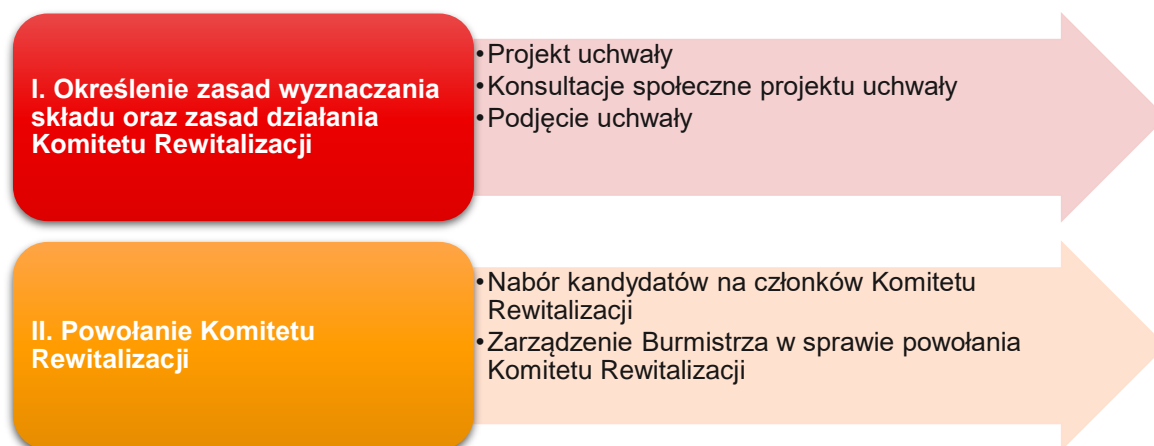
Udział społeczności lokalnej zostanie również zapewniony na etapie wdrażania dokumentu. Za proces wdrażania Programu odpowiedzialny będzie Zespół ds. rewitalizacji wraz z powołaną jednostką – Biurem ds. rewitalizacji bądź spółką gminną. Z kolei funkcję doradczą, opiniującą oraz monitorującą sprawował będzie Komitet Rewitalizacji.

Dodatkowa forma partycypacji społecznej wystąpiła również na etapie wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, dla którego przeprowadzone były również konsultacje społeczne, w trybie przewidzianym w ustawie o rewitalizacji. Kolejnym etapem będzie powołanie Komitetu Rewitalizacji zgodnie z przyjętym Regulaminem. Wśród członków Komitetu Rewitalizacji będą mogli się znaleźć:

- przedstawiciele mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele mieszkańców spoza obszaru rewitalizacji;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność społeczną, w tym organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów;
- przedstawiciele podmiotów prowadzących lub zamierzających prowadzić na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą, lub przedstawiciele właścicieli, użytkowników wieczystych nieruchomości i podmiotów zarządzających nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, społecznych inicjatyw mieszkaniowych, towarzystw budownictwa społecznego oraz członków kooperatywy mieszkaniowej współdziałający w celu realizacji na obszarze rewitalizacji inwestycji mieszkaniowej w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 4 listopada 2022 r. o kooperatywach mieszkaniowych oraz zasadach zbywania nieruchomości należących do gminnego zasobu nieruchomości w celu wsparcia realizacji inwestycji mieszkaniowych, wskazanych przez organy uprawnione do reprezentowania tych podmiotów, wyłonionych w drodze otwartego naboru;
- przedstawiciele Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, jednostek organizacyjnych lub spółek komunalnych Gminy Krosno Odrzańskie, w szczególności ekspertów w zakresie problematyki społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;
- przedstawiciele Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim.

Na poniższej grafice przedstawiono proces powoływania Komitetu Rewitalizacji.

Ryc. 25 Proces powoływania Komitetu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Przejawem partycypacji społecznej na etapie wdrażania Programu będzie również udział: mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, przedstawiciele instytucji funkcjonujących na terenie Gminy, przedsiębiorców z obszaru rewitalizacji i działających na terenie Gminy, organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy, samorządu gminnego, partnerów społeczno-gospodarczych, podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów

działających na rzecz ochrony środowiska, podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji oraz pozostałych interesariuszy np. przyszłych inwestorów i przyszłych mieszkańców, w realizację poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Projekty adaptacji obiektów do pełnienia nowych funkcji, tworzenia nowych przestrzeni i ich wyposażenia czy zagospodarowania, będą odbywały się wspólnie z jednostkami, które będą odbiorcami poszczególnych działań. Jako przykład partycypacji społecznej można również podać planowane zaangażowanie mieszkańców w proces zagospodarowywania podwórek, aby realizacja działań rewitalizacyjnych jak najbardziej odpowiadała na realne potrzeby społeczeństwa. Otwarcie zmodernizowanych obiektów na potrzeby działań jednostek organizacyjnych Gminy oraz organizacji pozarządowych pozwoli również na lepsze dostosowanie tych przestrzeni do potrzeb interesariuszy i bardziej efektywne wykorzystanie środków. Takie działania wpłyną również na zwiększenia poczucia współodpowiedzialności, przynależności do miejsca zamieszkania i dbania o wspólną przestrzeń oraz zintegrują społeczność bez względu na wiek czy status społeczny.

Wszelkie informacje i raporty o prowadzonych działaniach rewitalizacyjnych, będą przekazywane mieszkańcom we wszelkich możliwych formach, zakładających dotarcie do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek, status społeczny, poglądy czy stopień i rodzaj niepełnosprawności m.in. na stronie internetowej Urzędu Miasta, w mediach społecznościowych, w lokalnej prasie. Sprzyjać to będzie większej partycypacji społecznej w proces rewitalizacji oraz wpływać na większe zaangażowanie mieszkańców w życie Gminy.

12. System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

---

12.1. Monitoring programu

Istotnym elementem skutecznego prowadzenia procesu rewitalizacji jest jego monitoring oraz ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba. Za monitoring Programu odpowiadać będą pracownicy wchodzący w skład Zespołu ds. rewitalizacji oraz jednej z powołanych jednostek omówionych w rozdziale 10 i prowadzony on będzie w czterech płaszczyznach:

1. Monitorowanie podstawowych parametrów Gminnego Programu Rewitalizacji na etapie przyjęcia Programu oraz późniejszych jego aktualizacji (listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nakładów finansowych, przewidywanych rezultatów);
2. Monitorowanie stopnia realizacji celów za pomocą tabeli ewaluacyjnej stanowiącej załącznik nr 2 do niniejszego Programu (raz na rok);
3. Monitorowanie skutków realizacji Programu poprzez analizę poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji;
4. Bieżący monitoring poziomu wdrażania Programu poprzez ocenę stopnia realizacji poszczególnych projektów za pomocą karty oceny projektu/przedsięwzięcia stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego Programu.

Na podstawie powyższych parametrów sporządzany będzie raport monitoringowy (raport z postępów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033), który corocznie przygotowywać będzie Zespół ds. rewitalizacji lub powołana jednostka we współpracy z Komitetem Rewitalizacji. Sprawozdawczość za dany rok będzie opracowywana do 31 marca następnego roku kalendarzowego.

12.2. Ocena skuteczności działań rewitalizacyjnych

Stałe monitorowanie procesów zachodzących w przestrzeni obszaru zdegradowanego daje możliwość rozpoznania kierunków oraz bieżących potrzeb interesariuszy rewitalizacji.

Skuteczność procesu rewitalizacji jest możliwa do zweryfikowania dzięki prowadzonemu corocznemu monitoringowi Gminnego Programu Rewitalizacji, a także ocenie skuteczności działań rewitalizacyjnych dokonywanej raz na 3 lata przez Burmistrza Krosna Odrzańskiego przy pomocy Zespołu ds. rewitalizacji oraz jednej z powołanych jednostek koordynujących proces rewitalizacji. Dokument ten podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji, a następnie ogłaszany w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, zgodnie z art. 22 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji.

Analiza zachodzących zmian pozwoli stwierdzić, czy skutecznie zostało wyeliminowane zjawisko degradacji i jego negatywne konsekwencje oraz czy w wyniku powadzonego procesu nie zaistniała konieczność skupienia się na problemach wcześniej niewystępujących.

12.3. System wprowadzania modyfikacji do programu

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie, w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Burmistrz Krosna Odrzańskiego wraz z Zespołem ds. rewitalizacji oraz jedną z powołanych jednostek koordynujących proces rewitalizacji i w porozumieniu z Komitetem Rewitalizacji zidentyfikują konieczność modyfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033, Burmistrz występuje do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku należy załączyć opinię, że Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie wymaga aktualizacji wraz z oceną aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto przedstawiciele Zespołu ds. rewitalizacji oraz jednej z powołanych jednostek odpowiedzialni będą za przyjmowanie propozycji przedsięwzięć od interesariuszy procesu rewitalizacji według zasad przez nich ustalonych. Na podstawie zebranych wniosków, przedstawiciele Zespołu lub powołanej jednostki będą mogli wnioskować do Burmistrza i Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim o wprowadzenie zmian w treści dokumentu.

Ewentualna zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji następuje w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

13. Określenie zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego

---

Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego implementacja Gminnego Programu Rewitalizacji może prowadzić ze sobą szereg zmian podejmowanych uchwałami dotyczących:

1. Wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
2. Zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasad i kryteriów wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dla Gminy Krosno Odrzańskie są to:

- Uchwała nr LIX/444/23 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 23 lutego 2023 r. w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2023-2027,
- Uchwała nr XXXVIII/304/21 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 30 września 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Krosno Odrzańskie,

- Uchwała nr XLVII/359/22 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 28 kwietnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie określenia zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Krosno Odrzańskie.

Z uwagi na charakter planowanych przedsięwzięć nie przewiduje się znaczących zmian w powyższych uchwałach w przypadku wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2024-2033. Należy jednak mieć na uwadze, że w miarę realizacji Programu i w przypadku poprawy stanu technicznego mieszkaniowego zasobu Gminy, kolejna uchwała w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Krosno Odrzańskie, powinna posiadać zaktualizowane dane lokali w złym stanie technicznym – przewiduje się zmniejszenie udziału tego typu nieruchomości.

14. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dot. Komitetu Rewitalizacji

---

Przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacja została przyjęta uchwała w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Nie został jednak jeszcze powołany Komitet Rewitalizacji, dlatego zgodnie z art. 7 ust. 5 ustawy o rewitalizacji nie przewiduje się wprowadzenia zmian w uchwale w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji.

Przewiduje się ewentualną możliwość późniejszego dokonania zmian w Uchwale regulującej zasady wyboru członków Komitetu Rewitalizacji w celu włączenia przedstawicieli terenu objętego rewitalizacją. Liczebność Komitetu Rewitalizacji może zostać przedyskutowana w przypadku podjęcia zmian w powyższej Uchwale. Ewentualna zmiana uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji następuje w drodze konsultacji społecznych, w trybie, w jakim został on przewidziany w ustawie o rewitalizacji.

15. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Takie rozwiązanie można wprowadzić na wniosek wójta, burmistrza lub prezydenta miasta za pomocą odrębnej uchwały przyjmowanej przez radę gminy. Uchwała ta stanowi akt prawa miejscowego. Specjalna Strefa Rewitalizacji może zostać wyznaczona w granicach obszaru rewitalizacji, na okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

Ze względu na specyfikę przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz plany inwestycyjne Gminy, nie przewiduje się ustanawiania Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji.

16. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

---

16.1. Wskazanie zakresu zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Obszar rewitalizacji, jak i całej Gminy Krosno Odrzańskie objęty jest Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie podjętym uchwałą Nr XXXII/244/13 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 1 lutego 2013 r., zmienionym uchwałą Nr XII/93/15 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 27 października 2015 r., zmienionym uchwałą Nr XLVII/393/18 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 28 marca 2018 r., zmienionym zarządzeniem zastępczym Wojewody Lubuskiego Nr IB-I.4102.1.2018.BToł z dnia 27 czerwca 2018 r., zmienionym uchwałą Nr XX/179/20 z dnia 13 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie w obrębie 1 miasta Krosno Odrzańskie i w rejonie ul. Gubińskiej w obrębie 2 miasta Krosno Odrzańskie oraz Gminy Krosno Odrzańskie w rejonie ul. Kasztanowej w obrębie Bielów, w rejonie ul. Zacisznej w obrębie Łochowice, w rejonie ul. Lubuskiej w obrębie Marcinowice, w rejonie ul. Jana Pawła II w obrębie Osiecznica, w obrębie Kamień i w obrębie Gostchorze.

Biorąc pod uwagę przepisy przejściowe wskazane w art. 65 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, które wskazują, że jeśli nie zostały rozpoczęte prace nad zmianą studium przed wejściem w życie niniejszej ustawy (a więc przed 24 września 2023 r.), nie ma możliwości przystąpienia do prac nad zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. Jest to również związane z faktem, że od 1 stycznia 2026 roku dokumenty te przestaną obowiązywać. Nie przewiduje się zatem wprowadzania zmian w Studium wynikających z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Biorąc pod uwagę powyższe, wskazuje się, aby na etapie opracowania planu ogólnego uspołnić jego ustalenia z działaniami wynikającymi z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Ponadto zwraca się uwagę na zapisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która w art. 13b pkt 3 lit. o wskazuje, że ustalenia planu ogólnego określa się, uwzględniając m.in. obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji.

16.2. Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

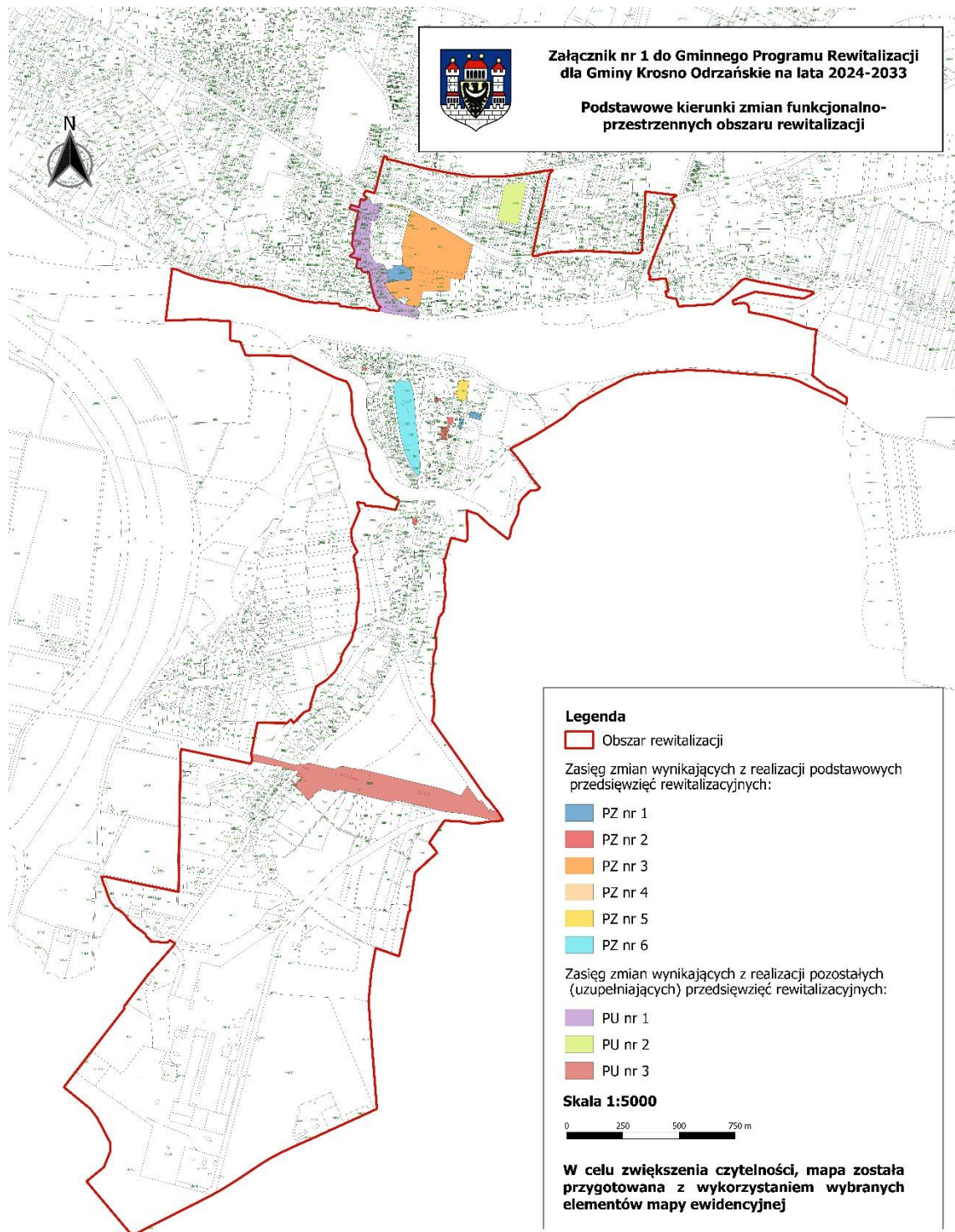
W granicach obszaru rewitalizacji obowiązuje jeden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, przyjęty Uchwałą Nr VI/46/15 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 27 kwietnia 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lewobrzeżnej strony Krosna Odrzańskiego pomiędzy rzeką Odrą, kanałem rzeki Odry, a polderami rzeki Odry w obrębie Krosno Odrzańskie, a następnie zmieniany, posiadający aktualnie tekst jednolity opublikowany obwieszczeniem nr XII/6/15 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 27 października 2015 r.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych nie wymaga uchwalenia bądź zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W wyniku realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji nie zmieni się przeznaczenie terenów określonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie naruszają przepisów określonych w tym dokumencie.

Załączniki

Załącznik nr 1: Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Mapa poglądowa; pełnoskalowa mapa stanowi osobny załącznik

Załącznik nr 2: Tabela ewaluacyjna

Cel	Kierunki działań	Wskaźniki monitorujące	Wartość bazowa (2022)	Wartość docelowa (2033)
Cel 1	1.1. 1.2. 1.3. 1.4. 1.5.	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie mieszkańców	1,2%	0,4%
		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej dotkniętych problemem alkoholizmu w ogólnej liczbie mieszkańców	0,5%	0,1%
		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców	2,7%	1,1%
		Liczba stwierdzonych przestępstw na 1000 mieszkańców	21,25	13,02
		Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	15,1%	19,0%
Cel 2	2.1. 2.2. 2.3. 2.4. 2.5.	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	3,35	2,51
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	29,4%	22,9%
		Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców	0,42	0,5
		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów gospodarczych ogółem	4,9%	5,1%
		Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2022 roku w stosunku do podmiotów zarejestrowanych w 2022 roku	0,86	0,33
Cel 3	3.1. 3.2. 3.3. 3.4. 3.5.	Liczba indywidualnych źródeł ciepła na paliwa stałe (węgiel, miał, ekogroszek) na 100 mieszkańców	10,86	5,00
		Liczba ogólnodostępnych placów zabaw (bez szkolnych) na 100 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym	0,78	2,17
		Liczba centrów aktywności mieszkańców (świetlice, domy kultury, biblioteki, filie, remizy, itp.) na 100 mieszkańców	0,05	0,34
		Liczba obiektów przestrzeni publicznej (plac zabaw, skwery, zieleńce, place, inne ogólnodostępne przestrzenie publiczne) w złym stanie technicznym na 100 mieszkańców	0,30	0,2
		Liczba obiektów zabytkowych wymagających remontów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków w ogólnej liczbie obiektów zabytkowych	98,7%	50,0%

Załącznik nr 3: Karta oceny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Nazwa przedsięwzięcia		
Jednostka odpowiedzialna	Wskaż jednostki odpowiedzialne za realizację przedsięwzięcia.	
Partnerzy	Wskaż partnerów przedsięwzięcia lub wpisz nie dotyczy.	
Miejsce realizacji	Podaj miejsce realizacji projektu na obszarze rewitalizacji.	
Aktualny status projektu	Podaj aktualny postęp rzeczowy projektu: „zakładane do realizacji”, „w trakcie realizacji” lub „zrealizowane”	
Termin realizacji	Planowany	Podaj planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
	Rzeczywisty	Podaj rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia projektu
Opis realizacji projektu		Opisz zrealizowany projekt oraz zakres zrealizowanych zadań, podaj cel przedsięwzięcia, wskaż jakie problemy rozwiązuje, określ udział interesariuszy rewitalizacji w tworzeniu i realizacji przedsięwzięcia.
Rezultaty projektu		Podaj efekty zrealizowanego projektu oraz ich wpływ na negatywne zjawiska w szczególności w sferze społecznej, oraz w sferach: gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej.
Nazwa wskaźnika odpowiadająca realizacji projektu i jego wartość	Wskaźnik produktu	Podaj nazwę i wartość wskaźnika produktu realizacji celów i przedsięwzięć.
	Wskaźnik rezultatu	Podaj nazwę i wartość wskaźnika rezultatu realizacji celów i przedsięwzięć.
Wartość projektu		Wskaż całkowitą wartość projektu
Poniesione koszty		Wskaż dotychczas poniesione koszty projektu
Dofinansowanie UE		Określ wartość dofinansowania ze środków unijnych
Program wsparcia		Wskaż fundusz, program wsparcia i działanie, w ramach którego został zrealizowany projekt

Spis tabel

Tabela 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Krosno Odrzańskie	8
Tabela 2 Analiza sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej przy użyciu wskaźnika syntetycznego - zestawienie zbiorcze	11
Tabela 3 Podstawowa charakterystyka jednostek analitycznych zaliczonych do obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Krosno Odrzańskie	11
Tabela 4 Zestawienie zabytków z terenu miasta Krosno Odrzańskie ujętych w Rejestrze Zabytków.....	17
Tabela 5 Wykaz zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków	18
Tabela 6 Porównanie wskaźników dla sfery społecznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie.....	23
Tabela 7 Porównanie wskaźników dla sfery gospodarczej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie	31
Tabela 8 Wykaz największych pracodawców na terenie Gminy Krosno Odrzańskie	33
Tabela 9 Porównanie wskaźników dla sfery środowiskowej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie	35
Tabela 10 Porównanie wskaźników dla sfery przestrzenno-funkcjonalnej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie	41
Tabela 11 Porównanie wskaźników dla sfery technicznej obszaru rewitalizacji oraz Gminy Krosno Odrzańskie.....	47
Tabela 12 Wykaz organizacji pozarządowych działających w granicach obszaru rewitalizacji i okolicach	53
Tabela 13 Cele i kierunki rewitalizacji	62
Tabela 14 Opis dokumentów strategicznych realizowanych przez Gminny Program Rewitalizacji	63
Tabela 15 Opis projektu zintegrowanego nr 1	73
Tabela 16 Opis projektu zintegrowanego nr 2	76
Tabela 17 Opis projektu zintegrowanego nr 3	80
Tabela 18 Opis projektu zintegrowanego nr 4	83
Tabela 19 Opis projektu zintegrowanego nr 5	85
Tabela 20 Opis projektu zintegrowanego nr 6	87
Tabela 21 Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych ..	91
Tabela 22 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	96
Tabela 23 Powiązania między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	97
Tabela 24 Wykaz projektów związanych z działaniami rewitalizacyjnymi zrealizowanych w poprzednich latach przy wsparciu środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych, w tym funduszy europejskich.....	100
Tabela 25 Szacunkowe ramy finansowe podstawowych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	104
Tabela 26 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji	110

Spis rycin

Ryc. 1 Jednostki analityczne wyznaczone na terenie Gminy Krosno Odrzańskie	9
Ryc. 2 Podział Krosna Odrzańskiego na jednostki analityczne	10
Ryc. 3 Poglądowa mapa obszaru rewitalizacji w Gminie Krosno Odrzańskie	13
Ryc. 4 Ocena obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych	15
Ryc. 5 Struktura przestrzenno-funkcjonalna obszaru rewitalizacji.....	17
Ryc. 6 Przyczyny odpływu mieszkańców z obszaru rewitalizacji zdaniem ankietowanych....	28
Ryc. 7 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze społecznej według ankietowanych.....	29
Ryc. 8 Ocena zagrożeniem wykluczeniem społecznym zdaniem ankietowanych	30
Ryc. 9 Przykłady opuszczonych lokali usługowych w granicach obszaru rewitalizacji przy ul. Podgórznej.....	32
Ryc. 10 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej według ankietowanych	34
Ryc. 11 Obszary zagrożenia powodziowego w granicach obszaru rewitalizacji.....	38
Ryc. 12 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze środowiskowej według ankietowanych	39
Ryc. 13 Przyczyny niskiej świadomości ekologicznej według ankietowanych	40
Ryc. 14 Stan sfery przestrzenno-funkcjonalnej w granicach obszaru rewitalizacji: zdjęcia górne – Plac Unii Europejskiej, skarpa nadodrzańska; zdjęcia dolne – ul. Prądyńskiego i ul. Podgórzna.....	44
Ryc. 15 Stan sfery przestrzenno-funkcjonalnej w granicach obszaru rewitalizacji: zdjęcia górne – okolice Placu Św. Jadwigi; zdjęcia dolne – Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim	45
Ryc. 16 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej według ankietowanych.....	46
Ryc. 17 Budynki mieszkalne wymagające remontu na obszarze rewitalizacji: ul. Wodna i ul. Pocztowa	48
Ryc. 18 Budynek przy ul. Poznańskiej 8-30.....	49
Ryc. 19 Nieużytkowany budynek przy ul. Pocztowej 30a.....	49
Ryc. 20 Ruiny Zamku Piastowskiego w Krośnie Odrzańskim	50
Ryc. 21 Ocena problemów występujących na obszarze rewitalizacji w sferze technicznej według ankietowanych	50
Ryc. 22 Struktura części programowej Gminnego Programu Rewitalizacji	61
Ryc. 23 Szacunkowe zestawienie wartości zintegrowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	103
Ryc. 24 Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie	109
Ryc. 25 Proces powoływania Komitetu Rewitalizacji	113